

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**6360 SAYILI KANUN KAPSAMINDA MAHALLEYE DÖNÜŞEN BELDE
BELEDİYELERİNDE HALKIN MEMNUNİYETİ : ŞANLIURFA ÖRNEĞİ**

EMİNE EZME

KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**Şanlıurfa
2024**

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**6360 SAYILI KANUN KAPSAMINDA MAHALLEYE DÖNÜŞEN BELDE
BELEDİYELERİNDE HALKIN MEMNUNİYETİ : ŞANLIURFA ÖRNEĞİ**

EMİNE EZME

**KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Abdullah TAŞTEKİN**

**Şanlıurfa
2024**

TEŐEKKÜR

Çalıőmamda bana danıőmanlık yaparak yolumu aydınlatan çok sevgili hocam Abdullah Taştekin'e, her zaman yanımda olup bana güç veren sevgili annem Sabiha Ezme ve babam Hüseyin Ezme'ye maddi ve manevi desteklerinden dolayı ve Mücahid Yanardağ'a anket çalışmasını kullanmama izin verdiği için teőekkürlerimi sunarım

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ŞEKİLLER DİZİNİ	iii
ÇİZELGELER DİZİNİ	iv
SİMGELER	v
KISALTMALAR	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi	2
1.2. Araştırmanın Sorusu	2
1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Araştırmanın Hedefi	3
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	4
2.1. Osmanlı Dönemi Yerel Yönetimler	6
2.1.1. Tanzimat Dönemi ve Sonrası Yerel Yönetimler	8
2.2. Türkiye Anakent Yasaları	11
2.2.1. 1930 Tarihli 1580 Sayılı Kanun	12
2.2.2. 1984 Tarihli 3030 Sayılı Kanun	16
2.2.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu	17
2.3. METROPOLİTEN YÖNETİMLER	18
2.3.1. Londra Metropoliten Yönetimi	19
2.4. TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ YÖNETİM MODELİ	21
2.4.1. Büyükşehir Belediyesi Organları, Görev ve Yapısı	23
2.4.1.1. Büyükşehir Belediye Meclisi	23
2.4.1.2. Büyükşehir Belediye Encümeni	24
2.4.1.3. Büyükşehir Belediye Başkanı	25
2.4.1.4. Büyükşehir Belediye Teşkilatı ve Personel Yapısı	26
2.5. Türkiye Yerel Yönetim Türleri ve Yapısı	27
2.5.1. İl Özel İdareleri	27
2.5.2. Belediyeler	31
2.5.3. Köyler	34
2.6. Cumhuriyet Dönemi Yerel Yönetim Anlayışı	36
2.7. Türkiye Yerel Yönetim Anlayışı ve Tarihçesi	38
2.8. Yerel Yönetimlerin Önemi	39
2.9. Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlıkları	41
2.10. 6360 SAYILI ON DÖRT İLDE ÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE YİRMİ YEDİ İLÇE KURULMASI İLE BAZI KANUN HÜKMÜNDE KARAR VE KARARNALERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	43
2.10.1. 6360 Sayılı Kanunun Genel Özellikleri ve Çıkarılma Gerekçeleri	43
2.10.2. 6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler	44
2.11. Kavramsal Çerçeve	45
2.11.1. Yerellik Kavramı	46
2.11.2. Özerklik Kavramı ve İdari Özerklik	48
2.11.3. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	49
2.11.4. Yerel Yönetim Kavramı	51
2.11.5. Yerel Yönetimlerin Varoluş Sebepleri	52
2.11.5.1. Politik Açıdan Varoluş Sebepleri	52
2.11.5.2. İdari Açıdan Varoluş Sebepleri	52
2.11.5.3. Sosyal Açıdan Varoluş Sebepleri	53
3. GEREÇ VE YÖNTEM	54
3.1. Veri Toplama Araçları	54
3.2. Araştırmanın Evreni	54
3.3. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinin Nüfus ve Özellikleri	54

3.3.1. Argıl	54
3.3.2. Yaylak	55
3.3.3. Kapıkaya	55
3.3.4. Mezra	56
3.3.5. Onbirnisan	56
4. BULGULAR	57
4.1. Araştırmanın Bulguları ve Analizi	57
4.1.1. Yaş Dağılımı	57
4.1.2. Eğitim Durumu Dağılımı	58
4.1.3. Gelir Dağılımı	58
4.1.4. Yaşanılan Belde Dağılımı	58
4.1.5. Meslek Dağılımı	59
4.1.6. Beldede Yaşam Süresi	59
4.1.7. Faktör Analizi	60
4.1.8. Hipotez Testleri	64
4.1.9. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Cinsiyete Göre Farklılık Analizi	65
4.1.10. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının cinsiyete göre farklılığını inceleyen t testi sonuçları	67
4.1.11. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Yaşa Göre Farklılık Analizi	68
4.1.12. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının yaşa göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları	69
4.1.13. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi	71
4.1.14. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının eğitim durumuna göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları	72
4.1.15. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Meslek Değişkenine Göre Farklılık Analizi	74
4.1.16. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının meslek değişkenine göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları	75
4.1.17. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Gelir Değişkenine Göre Farklılık Analizi	77
4.1.18. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının gelir değişkenine göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları	78
4.1.19. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Beldede Yaşanılan Süreye Göre Farklılık Analizi	79
4.1.20. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının beldede yaşanılan süreye göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları	80
4.1.21. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Yaşanılan Beldeye Göre Farklılık Analizi	81
4.1.22. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının yaşanılan beldeye göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları	81
5. TARTIŞMA	84
6. SONUÇLAR	86
7. ÖNERİLER	89
KAYNAKLAR	90
ÖZGEÇMİŞ	98

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

6360 SAYILI KANUN KAPSAMINDA MAHALLEYE DÖNÜŞEN BELDE BELEDİYELERİNDE HALKIN MEMNUNİYETİ : ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

EMİNE EZME

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

Tez Danışman: Doç. Dr. Abdullah TAŞTEKİN
Yıl: 2024, Sayfa : 106

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana şehirlerin yasal statüsü, yetki alanı, kurum olarak önemi hakkında çeşitli yasalar oluşturmuş ve uygulamaya koymuştur. Özellikle 1950'li yıllar ve sonrasında artan nüfus ve kentleşme oranı şehirler üzerinde daha dikkatli ve planlı düzenlemeler yapılmasını gerekli kılmıştır. İlk Büyükşehir yasası 1984 yılında kabul edilmiş ve şehirlerin sınırları ve yetki alanları belirlenmiştir. Günümüze kadar Büyükşehir yasalarında bütçe, yetki alanı, sınırları gibi konular üzerinde durulmuş son olarak araştırmanın konusu olan 6360 Sayılı Kanun 2014 yılında kabul edilmiştir. Kanun kapsamında daha önce kendi tüzel kişiliği bulunan köyler, il özel idareleri ve belde belediyeleri, büyükşehir belediyeleri bünyesine dahil edilmiştir. Araştırmanın asıl konusu tüzel kişiliğine son verilen ve büyükşehir bünyesine katılan belde belediyelerinde hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilip getirilmediği ve halkın memnuniyetinin ölçülmesidir. Araştırmada yapılacak anket çalışması ile hizmet kalitesi, etkinliği ve verimliliği kanun öncesi ve sonrası şeklinde karşılaştırılacak ve kanunun gerekliliği ve işlevselliği hakkında bir sonuç çıkarılmaya çalışılacaktır.

ANAHTAR KELİMELER: 6360 Sayılı Kanun , Büyükşehir Belediyesi , Yerel Hizmetlerde Memnuniyet , köyler

ABSTRACT

MASTER THESIS

**A RESEARCH ON PUBLIC SATISFACTION IN MUNICIPALITIES TURNED INTO
NEIGHBORHOODS BY LAW NO 6360: THE CASE OF ŞANLIURFA METROPOLITAN
MUNICIPALITY**

EMİNE EZME

**HARRAN UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES**

**Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Abdullah TAŞTEKİN
Year: 2024, Page : 106**

Since its establishment, the Republic of Turkey has created and implemented various laws on the legal status, jurisdiction and importance of cities as an institution. Especially in the 1950s and after, the increasing population and urbanization rate necessitated more careful and planned arrangements on the cities. The first Metropolitan law was adopted in 1984 and the borders and jurisdictions of the cities were determined. Until today, subjects such as budget, jurisdiction and borders in metropolitan laws have been emphasized and finally, Law 6360, which is the subject of the research, was adopted in 2014. Within the scope of the law, villages, special provincial administrations and town municipalities that had their own legal personality were included in the metropolitan municipalities. The main subject of the research is to measure the satisfaction of the people and whether the services are carried out effectively and efficiently in the town municipalities whose legal personality has been terminated and joined to the metropolitan body. With the survey to be conducted in the research, the service quality, efficiency and productivity will be compared before and after the law, and a conclusion will be drawn about the necessity and functionality of the law.

KEYWORDS: Law no 6360, Metropolitan Municipality , Satisfaction with Local Services , villages

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1.	6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası	45
Çizelge 4.1.	Cinsiyet dağılımı	57
Çizelge 4.2.	Yaş Dağılımı	57
Çizelge 4.3.	Eğitim Durumu Dağılımı	58
Çizelge 4.4.	Gelir Dağılımı	58
Çizelge 4.5.	Yaşanılan Belde Dağılımı	59
Çizelge 4.6.	Meslek Dağılımı	59
Çizelge 4.7.	Beldede Yaşam Süresi Dağılımı	60
Çizelge 4.8.	Faktör Analiz Bulguları	61
Çizelge 4.9.	Normallik Testi Çarpıklık Basıklık Değerleri	64
Çizelge 4.10.	Levene Testi Sonuçları	66
Çizelge 4.11.	Cinsiyete Göre Farklılık Analizi	67
Çizelge 4.12.	Varyansların Homojenliği Testi	68
Çizelge 4.12.	Yaşa Göre Farklılık Analizi	70
Çizelge 4.13.	Varyansların Homojenliği Testi	72
Çizelge 4.14.	Anova Testi Sonuçları	73
Çizelge 4.15.	Varyansların homojenliği testi	74
Çizelge 4.16.	Anova Testi Sonuçları	76
Çizelge 4.17.	Varyansların homojenliği testi	77
Çizelge 4.18.	Gelir Değişkenine Göre Farklılık Analizi	78
Çizelge 4.19.	. Varyansların homojenliği testi	79
Çizelge 4.20.	Anova Testi Sonuçları	80
Çizelge 4.21.	Varyansların Homojenliği Testi	81
Çizelge 4.22.	Anova Testi Sonuçları	82

SİMGELER

%: Yüzde

ρ : Özdirenç

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

ANOVA : Analysis of Variance

H : Hipotez

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

1. GİRİŞ

Dünya tarihine bakıldığında insanlık ne kadar eskiye dayanırsa yönetim anlayışı ve mekanizmaları da o denli eski ve köklüdür. İnsanlığın var olduğu her alanda yönetim ihtiyacı da ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yönetimin önemini insanlık açısından kargaşanın olmadığı nizami bir düzeni temsil ettiği şeklinde tanımlamak yanlış olmayacaktır. İlk çağlarda ilkel bir yapıya sahip olan yönetim anlayışı orta çağ döneminde daha düzenli bir hale gelmiş ve geleneksel yönetim olarak bilinen bugünün belediyelerinin de atası olan “komünleri” ortaya çıkarmıştır. Komünlerin ortaya çıkışı batıda kent kavramıyla birlikte olmuştur. Komün kavramı, belirli bir coğrafyada yaşayan grupların sorunlarını ve ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkarılmış birliklerdir (Ertan, 2002). Bu tanımlamayla komünlerin orta çağ yerel yönetimleri olduğu söylenebilir. Osmanlı mahalli idare örneği olarak ilk belediye yapısı 1855 yılında İstanbul’da oluşturulmuş fakat belediye başkanı seçimle değil atamayla yapılmıştır. Tanzimat dönemi de dahil bütün anayasalarda yerel yönetim yapılarına yer verilmiş fakat en geniş ve detaylı haliyle 1982 Anayasasında yer almıştır.

Anayasanın 127. maddesinde yerel halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamakla mükellef olan kurumlar olarak nitelenmiştir (Gözler ve Kaplan, 2017). Günümüz yerel yönetimleri ise belediyeler, il özel idareleri ve köyler şeklinde üç kısma ayrılmaktadır. Türkiye’de yerel yönetim yapısı anayasal bir yapıya sahiptir. 1984 yılında çıkarılan ilk büyükşehir belediyeleri kanunu olan 3030 Sayılı Kanun başta olmak üzere sırasıyla, 2004 yılında çıkarılan 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2008 yılı 5747 Sayılı Kanun ve son olarak diğer belediye kanunlarına yenilikler getiren ve çalışmanın asıl konusu olan belde belediyelerinin tüzel kişiliğini kaldıran 2012 yılında 6360 Sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. 6360 sayılı kanunun başlıca çıkarılma gerekçesi; yerel yönetimlerin halka ulaştırılacak hizmetleri daha etkin ve verimli bir şekilde sunmak, kaynak tasarrufunda bulunmak, parçacıklı yerel yönetim yapılanmalarını büyükşehir bünyesine dahil ederek tek bir çatı altında toplayarak koordinasyonu sağlamaktır. Kanun daha şeffaf, daha katılımcı bir yönetim anlayışını hedeflemektedir. Bu çerçevede var olan büyükşehir belediye kanunları üzerinde çeşitli değişiklikler yaparak 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu değişiklikler: Büyükşehir belediyesi 16’dan 30’a yükselmiş, büyükşehirlerde bulunan ilçe belediyelerinin sınırları ilçe mülki sınırlarına, büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırlarına kadar genişletilmiştir. Büyükşehir belediyelerinde bulunan köyler ve belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür.

Bu çalışmada 6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler detaylı olarak incelenecektir. Tüzel kişiliği kaldırılan ve mahalleye dönüştürülen belde belediyelerinde yaşayan halkın, kanunun getirdiği yeniliklere uyum sağlayıp sağlayamadığı ve büyükşehir tarafından sunulan yerel hizmetlerden memnun olup olmadıkları ölçülmek istenmiştir. Araştırmanın evreni Şanlıurfa'da mahalleye dönüştürülen Pekmezli, Argıl, Yaylak, Kapıkaya, Onbirisan, Mezra, Gürakar, Kıyas, Konuklu, Eyyüpnebi, Yaslıca, Uğurlu, Ayran, Yukarıgöklü belde belediyeleridir. Memnuniyet ölçek alanı Şanlıurfa'nın Halfeti, Bozova, Yaylak, Suruç ve Siverek ilçelerinde mahalleye dönüşen belde belediyeleridir. 350 kişilik katılımcı kitlesini hedefleyen anket çalışmasıyla memnuniyet araştırması yapılacaktır.

1.1. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma ile 6360 Sayılı Kanun ile tüzel kişiliğine son verilen ve mahalleye dönüştürülen belde belediyelerinde hemşerilerin ve yerel yöneticilerin bilinçlenmesi aşamasında destek olmak, kapatılan belde belediyelerinin etkilendiği alanları tespit etmek, büyükşehir belediyesi olmanın avantajlı mı yoksa dezavantajlı mı olduğu sorunun yanıtının bulunması açısından konunun muhatabı olan yerel halkın düşüncelerinin yer alması bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca kırsal alanda yaşayan nüfusun fazla olması bu alanlara ulaştırılacak yerel hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sağlanıp sağlanamayacağı konusu önemlidir. Kanunun kırsal alanı fazla olan ve bu alanlarda yaşayan nüfusun hizmetlere ulaşması noktasında ne kadar yeterli olduğunun araştırılması araştırmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca Türkiye nüfus sıralamasında 8. sırada yer alan Şanlıurfa ili üzerinde benzeri bir çalışmanın olmaması da çalışmayı ilk olması açısından büyük öneme sahip kılmaktadır.

1.2. Araştırmanın Sorusu

6360 sayılı Kanun kapsamında mahalleye dönüştürülen belde belediyelerinde halkın memnuniyeti sosyo-demografik özelliklere göre değişiklik göstermekte midir? Şanlıurfa evreninde belirtilen ölçekte halkın memnuniyet düzeyi nedir?

1.3. Araştırmanın Amacı

2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı Kanun kırsal alanda yaşamını idame ettiren vatandaşların yaşamını etkileyecek birçok maddeye sahiptir. Yasa ile daha önce tüzel kişiliğe sahip olan köy ve belde belediyelerinin hukuki varlığına son verilmiş olması birçok değişikliği de beraberinde getirmiştir. Yürütülen çalışma

çerçevesinde Şanlıurfa ilinin mahalleye dönüştürülen belde belediyelerinde yaşayan halkın yerel hizmetlere ulaşım bağlamında memnuniyetinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda halkın çıkarılan kanun hakkında bilgisi düşüncesi ve memnuniyet derecesi ölçülerek yerel idarecilere bir yol gösterici ve yapılacak olan hizmetlerde daha etkin ve daha verimli olması açısından bir fikir verilmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Hedefi

6360 sayılı Kanun ile mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyetini ölçmek ve çıkan sonuçlar çerçevesinde oluşturulan öneri ve değerlendirmelerle yerel yöneticilere halkı memnun etmek adına yol gösterici olmak amaçlanmaktadır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Yanardağ (2022) “ 6360 Sayılı Kanun Kapsamında Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyeti Üzerine Bir Araştırma: Bursa Örneği” adlı çalışmada vatandaşların kendini yönetme konusunda olumsuz görüşe sahip olduğu sonucu çıkmıştır. Vatandaşlar kendi kendini yönetme hakkının elinden alındığı düşüncesiyle kanunun getirdiği yenilikten memnuniyetsizlik duyduklarını belirtmişlerdir. Bir diğer olumsuz sonuç yerel yöneticilere ulaşma konusunda yaşanmıştır. Vatandaşlar belediyede görülecek bir işleri olduğunda yetkililerle görüşemediğini dolayısıyla işlerinin halledilmesi noktasında sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Çalışmadan çıkarılan sonuçlara göre memnuniyet düzeyinin en yüksek olduğu mahalle Ebeyli mahallesidir. Bunun sebebinin ilçe belediye başkanının Ebeyli mahallesinden olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmadan hareketle toplanan veriler incelendiğinde 6360 sayılı Kanunun temsil ve hizmet sunumu konusunda yeniden düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

Ökmen ve Arslan (2019) “Türkiye’de 6360 Sayılı Yasa ile Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği” incelendiğinde kanun öncesinde yönetim birimi olarak bir il 15 ilçe ve 68 belde belediyesi olmak üzere toplam 84 belediyeye sahipti. 6360 sayılı kanunla büyükşehir belediyesine dönüşen Manisa ilinde, ulaşım altyapı imar ve çevre gibi büyük bir görev alanına sahip olmuş ve önemli yetkilerle yetkilendirilmiştir. Aynı zamanda kanunla birlikte büyükşehir belediyesi genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı pay 2011 yılına oranla %67 oranında artış göstermiştir. Büyükşehir belediyesinin görevli olduğu alanın il mülki sınırları şeklinde genişletilmesi ile Manisa büyükşehir belediyesi ilçelere bir takım belediye hizmetleri götürme imkanı bulmuştur. Bunun yanı sıra Manisa ilinde yıllardır süre gelen mülkiyet sorunları bulunmaktadır. 6360 sayılı kanun sayesinde bu vaziyet kamulaştırmaların tamamlanmasıyla çözüme kavuşturulup kullanımı ve işletilmesi önündeki hukuki engelleri kaldıracak bu sayede daha etkin ve verimli bir hizmet sunulurken tasarrufta da bulunma imkanı elde edilecektir. 5216 sayılı belediye kanunu ve 6360 sayılı kanunla ulaşım hizmeti tamamen büyükşehir belediyesi sorumluluğuna verilmiştir, böylece hizmetin tek elden ve bütüncül bir düzen içinde sunulması sağlanmıştır. Aynı şekilde bir ilçe belediyesinin mali imkanlarıyla tek başına yapamayacağı miktarda yol, cadde, köprü ve kavşaklar gibi hizmetleri büyükşehir belediyesi bünyesinde kolayca yerine getirebilmesine imkan sağlanmıştır (Ökmen ve Arslan, 95-100).

Çavuşoğlu ve Lamba (2019) “6360 Sayılı Kanunun Mahalleye Dönüşen

Birimler Üzerine Etkisi Antalya İli Örneği” göre 6360 sayılı kanunun mahalleye dönüşen birimler üzerinde etkisi çerçevesinde hizmet başlığı altında muhtarlar Antalya Büyükşehir Belediyesi’ne dönüştürüldükten sonra yerel hizmetlerde artış meydana geldi mi? sorusuna %54 oranında olumsuz cevap gelirken hizmetlerde bir değişiklik olmadığını ya da farkın minimum düzeyde olduğunu belirten muhtarların oranı %30,9 olarak belirlenmiştir. Aynı çalışmada yerel halka sorulan hizmetlere ulaşım kolaylaştı mı? sorusuna %54,9 gibi büyük bir oran olumlu yanıt vererek hizmetlere ulaşımın kolaylaştığını belirtmiştir. Aynı şekilde çevre temizliği hakkındaki ilgili sorulara hem muhtarlar hem yerel halk yüzde 98 oranında olumlu yanıt vermiştir. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde su ve elektrik hizmetlerinde iyileşmeler oldu mu? şeklindeki sorulara %51 oranında olumlu yanıt alınmıştır. Park ve bahçe sayısı artmış çevre düzenlemesinde olumlu sonuçlar alınmıştır. Yapılan araştırmada en büyük sorunun ulaşım olduğu gözlemlenmiştir. İlçe belediyelerinin bütçesel sorunları nedeniyle toplu taşıma ve altyapı hizmetlerini karşılamakta zorluk çektiği belirlenmiştir. Bir diğer önemli sorun imar ve mülkiyet alanında görülmüştür. 6360 sayılı kanun öncesi tapu ve imar kanunları göz önünde bulundurulmadan tarla ekimi ve biçiminin yanında boştaki arazileri de değerlendiren yerel halk, 6360 sayılı kanun sonrası büyükşehir belediyesi imar planları sebebiyle 10 santimin bile önemli olduğunu ve imar izni olmadan hareket edemediklerini belirtmişlerdir. Son olarak il merkezlerini birbirine bağlayan yol yapımlarında gerekli onarımların yapıldığı ve eksik olan yerlerde bakım ve onarım faaliyetlerinin bulunduğu bu çerçevede Antalya ilinde yapılan 6360 sayılı kanunun öncesi ve sonrası karşılaştırmasında olumlu yönlerinin daha ağır bastığı yapılan anket analizi ile ortaya konmuştur (Çavuşoğlu ve Lamba, 134-143).

Genç ve Daşçı (2016) “6360 sayılı kanunun kamu hizmetlerinin sunumuna etkisi Balıkesir Büyükşehir Belediyesi” örneği üzerinden bakıldığında 6360 sayılı kanun öncesi Balıkesir’de bulunan yerel yönetimlerin sayısı merkez ilçesi ile birlikte 19 ilçe 53 belediye 222 mahalle ve 892 köyden oluşmaktayken kanun sonrası ilçe sayısı 20’ye çıkmış var olan 34 belde belediyesi kapatılarak mevcut belediye sayısı 53’ten 18’e düşürülmüştür. 6360 sayılı kanunla büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırlarının çıkarılması ile artan görev alanı ile altyapı eksiklikleri, sosyal ve kentsel alanda önemli sorunlar ortaya çıkarmıştır. Balıkesir için yürütülen çalışmada temsil ve katılım çerçevesinde analiz yapılmış ve yapılan yerel seçimlerde belediye başkanı seçiminde oy kullanım oranının %60 arttığı gözlemlenmiştir. Büyükşehir sınırlarının il mülki sınırı olmasıyla köylerde ve belde belediyelerinde yaşayan halk hem büyükşehir belediye başkanı hem de ilçe belediye başkanının seçimine katılabilmektedir. Vatandaşlar için seçim imkanlarının artması yerel demokrasi

açısından olumlu bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Analiz sonuçlarından hareketle; Balıkesir ilinde yerelde hizmet kalitesinin arttığı ve hizmetlere ulaşımında hız kazanıldığı ortaya çıkmıştır. Yine imar ve alt yapı planlarının yapılmasının büyükşehir belediyesine geçmesi bu planları yöresel olmaktan çıkarıp il geneline bütüncül bir yapıda sunması açısından halk nezdinde olumlu karşılık bulmuştur (Genç ve Daşcı, 184-193).

Turan ve İzci (2013) “Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van örneği çalışmasında genel anlamda Van’da yaşayan yerel halkın Van ilinin Büyükşehir Belediyesi olmasını olumlu değerlendirdiği görülmüştür. Katılımcılar bununla birlikte Van için ciddi altyapı ve işsizlik sorunu gibi olumsuz durumlardan bahsetmiştir. Ayrıca Büyükşehir Belediyesi’nin hizmet götüreceği alanın genişlemesi ile hizmeti sunma konusunda aksaklıklar yaşanacağı üzerinde durulmuştur. Katılımcılar köyde yaşayan vatandaşların, köylerin mahalleye dönüşmesi ile birlikte emlak ve çöp vergisi ödeme zorunluluğunun vatandaş üzerine bindirilmiş yük olduğunu belirtmiş 6360 sayılı kanunun köy halkının yaşamını sosyolojik açıdan değil sadece biçimsel olarak değiştireceğini savunmuştur.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi üzerine yapılan bir diğer çalışmada Öner ve Şahangil (2020) 6360 Sayılı Kanun’un Yönetmelik Sonuçlarına Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyelerinin Yaklaşımları: Balıkesir Örneği çalışması incelendiğinde, yapılan bu çalışmada Büyükşehir belediye Meclis Üyelerinin fikirleri dikkate alınmıştır. Bu fikirler doğrultusunda ortaya çıkan analiz sonuçları 6360 sayılı kanunun idari teşkilat yapısını ciddi anlamda etkilediğini köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasıyla mahalleye dönüşmesinin tarım ve hayvancılık faaliyetleri üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bir diğer analiz sonucu ilçe merkezine uzak olan yerleşim alanlarında hem mesafe hem de coğrafi yapının hizmet sunumunda olumsuz etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca hizmet sunacak araç gereç ve personel açısından da eksiklikler bulunmuştur. Araştırmaya katılan meclis üyeleri kanunun yerelde merkezîyetçiliği arttırdığını ve daha önce köy ve belde olan mahallelerde mahalle sakinlerinin aidiyet sorunları yaşadığı yönündeki iddiaları desteklemişlerdir.

2.1. Osmanlı Dönemi Yerel Yönetimler

Osmanlı devlet anlayışı temelde patrimonyal bir yapıda olup, bütün yetki ve sorumluluk merkezde toplanmıştır. Merkezden ülke topraklarının tamamına hizmet

götürmek zor olduğundan bir taşra teşkilatı kurulmuştur. Fakat taşra teşkilatı merkezin bir uzantısı konumundadır ve merkezden bağımsız hareket edemez (Keleş, 1992).

Osmanlı taşra teşkilatı eyalet ve sancaklardan oluşmaktadır. Yöneticileri padişah tarafından yetkilendirilen vali ve sancak beyleridir. Bakıldığına sancaklarda kaza ve köylerden oluşur, yönetici olarak asker temelli olan kaymakam ve yargısal faaliyetler için kadılar atanırdı (Bilgiç, 1998).

Osmanlı yerel yönetim anlayışında merkezi hükümete saygıyla bağlı olmak, vergilerini ödemekte zorluk çıkarmamak ve asker yetiştirme konusunda devlete yardımcı olunduğu sürece siyasal açıdan merkeze bağlı olup hizmet yönünden idari bir özerkliğe sahip olan yerel yönetim mekanizmalarına pek müdahale etmediği görülür (Bilgiç, 1998).

19. yüzyıla gelindiğinde hem 1. Dünya Savaşı'nın getirdiği milliyetçilik akımı hem de batıda sanayileşmenin etkisiyle gelişen yerel yönetim anlayışı Osmanlı gibi çok uluslu imparatorlukları derinden etkilemiştir. Azınlık gruplarının milliyetçilik akımı etkisiyle bağımsızlık istekleri karşısında Osmanlı Devleti merkeziyetçi yapısını korumak için iki temel neden sunmuştur (Weiker, 1968).

1. Merkezi yönetim, yerel halkın toprak sahipleri tarafından sömürülmesini durduracak reformların kaynağını sağlayarak Osmanlı bünyesinde kalmalarının isyancı halkın faydasına olduğunu göstermek istemiş
2. Merkezi kontrolü yeniden sağlayarak hükümet gelirlerini arttırmak amaçlanmıştır.

Diğer yandan yetki genişliğiyle ayrılıkçı grupların kendi geleneklerinin devam ettirmesine izin verilirken, vergilerini ödedikleri sürece kendi kültürlerini yansıtan kurumlar oluşturarak isyanlar önlenmeye çalışılmıştır.

Osmanlı Devleti yönetim yapısı Avrupa karşısında geçmişteki gücüne tekrar kavuşmak ve dünyada batı rüzgarının estiği bu dönemde Avrupa'ya benzeyerek

dünyadan dışlanmamak amacıyla çeşitli reformlarla yenilemeyi hedeflemiştir (Lamba, 2010). Bu çerçevede padişah 3. Selim döneminden başlayarak devlet yönetiminde reformsal hareketliliklerin başladığını söyleyebiliriz. Fakat asıl önemli reformist olarak Sultan 2. Mahmut ele alınacaktır. Yerel yönetimlerin ilk yapılanmaları 2. Mahmut döneminde başlamıştır. Mahalli idare yapılanmasına geçilmesi için günümüz anlayışında anayasal kaynaklar bulunmadığından bu yapılanmaların hukuki bir dayanağını oluşturmak ve yapılacak reformların mali yükünü karşılayacak bir vergi sistemi kurmak amacıyla 1839 yılında Tanzimat Fermanı yayımlanmıştır (Lamba, 2010).

2.1.1. Tanzimat Dönemi ve Sonrası Yerel Yönetimler

Devletler, çağın getirdiği yeniliklerle iç ve dış meselelerinde düzeni ve güvenliği sağlayabilmek, aynı zamanda uluslararası arenada saygın bir konuma gelebilmek amacıyla devletin idari, siyasi ve askeri alanlarında işleyişi reforme etme gereği duyarlar. 17. yüzyılda başlayan gerileme hareketini durdurmak isteyen Osmanlı İmparatorluğu, Tanzimat Fermanıyla bu durumu hedeflemiştir. 1839 tarihli Tanzimat Fermanı sadece idari değil, hukuki ve askeri alanda da birçok yeniliğin yapıldığı bir kanundur. Devlet yönetimi bir bütünlük içinde olduğundan tek bir alanda yenilik yapılması fikri sonuç verme açısından rasyonel değildir (Çolak, 2016).

Tanzimat ilan edilmesiyle birlikte devlet yönetimi birçok alanda batı tarzı idare anlayışına göre revize edilmiştir. Fakat belirtilmelidir ki Osmanlı başından beri taşra teşkilatına özerklik ve geniş yetkiler vermek yerine, merkezi hükümeti güçlendirecek adımlar atmıştır. Bu nedenle yapılan reformlar ve kurulan yeni yönetim birimleri batıdan kopyalanmış olmakla kalmış, etkin ve verimli sonuç alma konusunda sınıfta kalmıştır (Çadircı, 1998). Daha önce de belirttiğimiz gibi Osmanlı devleti taşra teşkilatı eyalet sisteminden oluşmakta ve başında valiler bulunmaktaydı. Osmanlı Devleti gerileme döneminde birçok kurumun yozlaştığı, rüşvet ve memuriyetlerde hizmetlerin aksadığı, valilerin keyfi uygulamalarla halktan yüksek vergiler topladığı bilinmektedir. Denetimsizlik sonucu ortaya çıkan bu olumsuz durumları Tanzimat ile kontrol altına almak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda “muhasallık” adı verilen bir memuriyet oluşturulmuş ve merkezden eyaletleri denetlemeyi kolaylaştırmak amaçlanmıştır (Görmez, 1997). Muhasallıkla birlikte muhasallık meclisi de kurulmuş, bu şekilde memurların denetimi amaçlanmıştır. Tanzimat ile değişen vergi sistemine göre herkes gelirine göre vergi ödeyecek ve vergileri kazalarına bağlı köylerden merkezin atadığı kaza müdürleri toplayacaktı

(Çadircı, 1989).

İdari ve yetkisel açıdan bakıldığında validen farkı olmayan muhasallık vergi toplanması ve denetlenmesi adı altında çok fazla memur görevlendirilmesine neden olmuş, toplanan vergilerin yarıya kadar ulaşan kısmı memur maaşlarına harcanmıştır. Bu bakımdan başarısızlığa uğrayan muhasallık kaldırılmıştır (Görmez, 1997). Tanzimat Fermanıyla devleti güçlendirmek, bütün halkın aynı haklardan eşit şekilde istifade etmesini sağlamak için çeşitli yerel yönetim girişimlerinde bulunulması açısından önemlidir (Çetinkaya, 2019). Fakat bürokratlar tarafından reformlar oluşturulurken ülkenin yapısı göz önünde bulundurulmamıştır (Ortaylı, 2010). Modernleşmek adı altında rüşvet ve yozlaşmış devlet kurumlarının sadece adının değiştirilmesiyle başarıya ulaşamayacağı açıktır. Tanzimat Fermanı sosyal açıdan bakıldığında taşrada sınırların değişmesi ve vergi sisteminde yapılan yenilikler, devlet görevlilerinin halka olan tutumu çerçevesinde ele alındığında istenilen sonuçtan ziyade tepkilere yol açmıştır. Yine de ulaşılacak istenen hedef doğrultusunda eski ve yeninin karşılaştırılması, modern ve faydalı olana ulaşma aşamasında mahalli idare yapılanmaları açısından Tanzimat Fermanı başlangıç sayılabilir. Ayrıca Tanzimat modernleşme için sadece bir adım değil bir süreci temsil eder. Tanzimat ve devamında Islahat Fermanı, Evkaf Nezaretinin kurulması, İstanbul Şehrameneti ve Altıncı Daire Belediyesi şeklinde bir mahalli idarileşme sürecidir. Tanzimat'ın ilanı sonrasında birçok eyalette danışma meclisleri kurulmuştur. Bu meclislerde halk temsilcilerinin olmasının yanı sıra valinin yetkilerini sınırlaması açısından da önemlidir. (Uluç ve Kaan, 2022)

Tanzimat'ı takip eden yıllarda Kırım Savaşı sebebiyle ittifak devletleri olan İngiltere ve Fransa subaylarının İstanbul'da konaklaması, Avrupa ile olan ilişkilerin bir adım daha ilerlemesini sağlamıştır (Doru, 2015). 1854 yılına gelinceye kadar Osmanlı Devleti'nde günümüz anlayışında bir belediye yapısı yoktu. Belediyelerin genel görevi olan temizlik, aydınlatma, kaldırım gibi hizmetler önceleri merkezi bürokratların bağışlarıyla vakıf ve dernekler tarafından yerine getiriliyordu. Batılı devletlerle ilişkilerin ilerlemesi sonucu yerel hizmetlerin karşılanması maksadıyla 1854 yılında İstanbul Şehrameneti adıyla yerel bir birim kuruldu. Kurumun başına merkezi idare tarafından atanan günümüz belediye başkanı statüsünde Şehremini getirilmiştir. Yine merkez tarafından atanan 12 kişilik bir grupla yerel yapının meclisi oluşturulmuştur. Fakat belirtmelidir ki hizmetleri görme açısından kurulmuş bu yapılanma mali ve idari yönden özerkliğe sahip değildir (Görmez, 1997).

İstanbul Şehramenetinin ardından çoğunluğu gayrimüslimlerden oluşan ve

Avrupa ülkeleriyle ticaret açısından önemli olan Beyoğlu ve Galata çevresini 6. Daire Belediyesi olarak belirlenmiştir. Modern anlamda ilk yerel yönetim kuruluşu olan 6. Daire ile İstanbul 1857 yılında 14 belediye dairesine bölünmüştür. Fakat dönemin şartlarında yeterli mali kaynak ve modern anlamda yetişmiş memurların eksikliği sonucu icraatlar 6. Daire çevresinden öteye gidememiştir (Önver, 2019).

Genel çerçevede bakıldığında 6. Daire, şehramenetinin bir uzantısı şeklindedir. Dairenin başkanı Bab-ı Ali tarafından seçilir ve padişahın onayıyla atanırdı. Yine bir danışma meclisine sahipti. Meclis Müslüman ve gayrimüslim tebaadan seçilmekteydi. Fakat 6. Daireyi daha demokratik yapan belediye meclis üyelerinin seçimle başa gelmesi ve müdürlerin seçiminde oldukça dikkatli davranılırken, çoğunluğu gayrimüslim belediye müdürlerinin atanmasıdır. Halkın çoğunluğunu gayrimüslimlerden oluşan bir yerleşim yerinde yöneticinin de gayrimüslim olması demokratik çerçevede incelendiğinde önemli bir sonuçtur (Oktay, 2020). 6. Daire belediyesinin görevleri incelendiğinde:

- Mahalle, çarşı ve pazarların düzen ve temizliği,
- İnşaat işleri,
- Yol, kaldırım, kanalizasyon gibi alt yapı çalışmaları,
- Gıda maddelerinin kontrolü,
- Sokakların aydınlatılması,

Şeklinde belirlenmiştir (Önver, 2019). 6. Daire 1913 yılına kadar varlığını sürdürebilse de daha sonra Şehrameneti bünyesine alınmıştır (Uyar, 2004).

Bir diğer mahalli idare alanında gelişim gösteren durum 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesidir. Nizamname ile eyalet yönetiminden vazgeçilerek vilayet (il) yönetimine geçilmiştir. Fakat belirtmelidir ki nizamnamenin yayınlanması Avrupalı devletlerin baskısı sonucunda olmuştur. Amacı; merkeziyetçiliği azaltmak ve idare teşkilatlarında yenilikler yapmak, halk katılımını sağlamak ve mahalli idareleri güçlendirmektir. Bu çerçevede Fransız modelinden esinlenen vilayet yöntemine geçildi ve vilayetler; sancak, kaza ve köyler şeklinde yerel birimlere ayrıldı (Uluç ve Kaan, 2017).

1700'lü yıllardan başlayıp 19. yüzyıla kadar gelen bir demokratikleşme ve modernleşme süreci olan Tanzimat, Islahat, İstanbul Şehrameneti, 6. Daire Belediyesinin oluşturulması ve Vilayet Nizamnamesinin tamamını kapsayan ve Osmanlı devleti ilk anayasası olan Kanuni Esasi de toplanmıştır. 1875 yılına kadar Osmanlı Devleti bütün dünyada yaşanan ve imparatorlukları tehlikeli bir sürece sokan sanayileşme ve Fransız devriminin etkisiyle çeşitli atılımlar yapmıştır. Daha önce bahsettiğimiz gibi devlet yönetim sistemi idari, hukuki, mali, askeri ve sosyal yapı olarak bir bütün halinde ele alınmalıdır. Bu çerçevede küresel ölçekte etkili olan demokratikleşme hareketleri idari yönetimle çözülebilecek bir husus değildir. Osmanlı Devlet adamları da geçirdikleri süreç ve tecrübeler bakımından sadece idari açıdan ele aldıkları modernizasyon girişimlerini daha geniş başlıklara yaymayı hedeflemişlerdir.

1876 yılına gelindiğinde hürriyet ve eşitlik kavramları daha ateşli bir şekilde dile getirilmeye başlanmıştır. Bu durum devlet yönetimini yeni kararlar almaya yönlendirmiş, beraberinde Kanuni Esasi ilan edilmiştir. Kanuni Esasi padişahın yetkilerini sınırlandırması açısından önemlidir. Fakat bakıldığında anayasa halkın tercihleri doğrultusunda değil yine devlet adamları tarafından hazırlandığından demokratik bir yapısı yoktur. Ayrıca anayasaya göre padişah en yüksek karar alma merciken, yapmış olduğu işlemlerden ötürü sorumsuzdur. Padişahın hatalı bir yetki kullanımı sonucu ceza almayacak olması, hatta padişahı yargılayacak bir kurumun bulunmaması da anayasayı demokratik ilkelerden tamamen uzaklaştırmıştır (Türkkan, 2018).

Genel çerçevede Osmanlı Devleti yerelleşme ve yerel yönetim kuruluşları oluşturma açısından merkezi yönetimi koruma yolunu seçmiş, yaptığı atılımlarda bile merkezîyetçi yapıyı sağlamlaştırmayı hedeflemiştir. Ayrıca yeterli mali kaynak ve bilgi sahibi insan kaynağının olmaması da geri kalmasının önemli nedenleri arasındadır.

2.2. Türkiye Anakent Yasaları

Türkiye Cumhuriyeti'nde kanunların temel dayanağı anayasalardır. Bu sebeple dönemin anayasasının oluşma şekli ve toplumsal yapı dikkate alınarak yorumlanmalıdır. Cumhuriyet tarihi yerel yönetim anlayışına bakıldığında, Cumhuriyetin ilk yıllarından beri devletin bütünlüğünün bozulmaması başlığı altında yerel yönetimlere sürekli olarak çekimser davranılmış ve yetki ve kaynak bakımından desteklenmemiştir. Fakat yerel yönetimler adına ciddi gelişmeler

kaydedilmiş ve önemli adımlar atılmıştır. Bu adımların başlangıcı olarak 1961 Anayasası gösterilebilir. 1961 Anayasası gerçek anlamda bir yerel yönetim anlayışı sağlamamıştır. Fakat dönemin toplumsal yapısı, ekonomik durumu, kırsaldan kente yoğun göçlerin yaşanması konusunda oluşan nüfus artışına karşı kaynakların yetersiz kalması sonucu belediyelerin hizmet konusunda yetersiz olduğunu gündeme getirmiş ve bu konuda yerel yönetimleri destekleyen önemli maddelere yer vermiştir (Sadioğlu, Özacit, Ömürgönülşen, 2017).

1961 Anayasası her ne kadar yerel idareler açısından yenilikler getiren bir anayasa olsa da yıllar içinde yoğunlaşan nüfusla baş edemeyen belediyelere kaynak sağlamakta yeterli olamamıştır. Anayasa’da “yerel yönetimler görevleriyle orantılı kaynaklara sahip olmalıdır” ibaresine rağmen belediyeler 1968 yılına gelindiğinde kamu gelirlerinden aldıkları pay %14,1977’de %4.4 ve 1980 yılında %3.6’ya düşerek ekonomik açıdan sürekli olarak zayıflamışlardır (Ertaş, 2016). Fakat gelişen dünyada diğer devletlere eş modern bir yönetim için yerel yönetimlerin önem kazanmasıyla yerel yönetim alanında yeniliklere ağırlık verilmiştir. Yerel alanda gelişmenin başlıca nedenleri; çeşitli ihtiyaçlar ve çağa ayak uydurma ihtiyacı, yerel halkın istekleri, uluslararası örgütlerin etkisi, devletlerin merkezden çok yerelleşmeye önem vermesi gibi değişen devlet anlayışı yerel yönetimlerde reformlar yapılmasının önünü açmıştır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası kuruluşlar ülkeler üzerinde etkin olan kuruluşlardır. Bu çerçevede Türkiye AB uyum sürecinde birçok yerel yönetim reformuna imza atmıştır. 1978 yılında yerel yönetimlerde oluşacak sorunlar için merkezden müdahaleyi amaçlayan Yerel Yönetim Bakanlığı kurulmuştur. Bakanlığın amacı yerel yönetimlerin hem idari açıdan hem de mali açıdan sorunlarının giderilmesine yardımcı olmak, yerel yönetimlerin etkin ve verimli çalışmasını sağlamak olmuştur. Fakat Yerel Yönetim Bakanlığı’nın diğer bakanlıklardan yetki alamaması ve hükümette yaşanan görüş ayrılıkları gibi siyasi nedenlerle etkili olamadan 1979 yılında kaldırılmıştır (Memişoğlu, 2015).

2.2.1. 1930 Tarihli 1580 Sayılı Kanun

Cumhuriyetin ilk yıllarında 1877 tarihli Dersaadet ve Vilayet Kanunu varlığını 1930 tarihli 1580 Sayılı Belediye Yasası’na kadar sürdürmüştür. 1580 Sayılı Kanun Cumhuriyet dönemi ilk belediye kanunu olması hasebiyle büyük önem arz etmektedir. Bu kanunun temel özelliği sadece Ankara ve İstanbul belediyelerini

değil, bunun dışında kalan belediyeleri de eşit kabul etmiş, belediye denetiminin merkezi idarenin elinde olması ve belediyelerin hizmet görme yetkilerini arttırmış olmasıdır. Kanunun çıkarılması çeşitli nedenlerle sıralanmıştır (Çolak, 2012):

- Devletin belediye işlerini denetleme ihtiyacının öne çıkması etkili olmuştur.
- Yeni bir rejim olarak Cumhuriyetin kabul edilmesi demokratik ilkeler çerçevesinde halkın ihtiyaçlarını yine halka en yakın kurumlar tarafından yerine getirilmesi hedeflenmiştir.
- Önceki belediye kanunlarında bütçeye dair hükümler olmasına rağmen hiç uygulanmamış olması kanunun çıkarılmasında büyük rol oynamıştır.

Genel bir tanımla 1580 sayılı Kanunun çıkarılma amacı eski kanunda belediyelerin gelişme ve ilerlemesine engel olan hükümlerin kaldırılması, günün şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak belediyeleri birer şehir statüsüne getirmek şeklinde izah edilebilir. 1580 Sayılı Kanun dönemin şartlarında belediyeleri bir tür siyasi terbiye okulu niteliğinde ele alarak demokrasinin yerelden inşa edilmesini hedeflemiştir. 1930 tarihli 1580 Sayılı Kanuna göre:

- Belediye, belde ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ihtiyaçlarını tanzim etmekle mükelleftir (madde/1).
- Belediye idaresi; belediye başkanı, meclisi ve encümeninden oluşmaktadır (madde/3).
- Bir yerin belediye olabilmesi için nüfusunun son nüfus sayımına göre 2000'den fazla olması ve seçmenlerin en az yarısından fazlasının yazılı olarak mahallin en büyük mülki memuruna müracaat etmesi yahut valinin resen onaylaması gerekmektedir (madde/7A).
- Belediye sınırlarının belirlenmesi; öteden beri belediyeye ait olan tarla, bağ, bahçe, mera, otlak gibi yerler sınırlar içerisinde kalır (madde/4A).

Belediyenin Görevleri (madde/15):

- Umuma açık yerlerin temizlik ve düzeni,
- Yeme, içme gibi halkın sağlığını etkileyecek yerlerin düzenlenmesi ve denetlenmesi,
- Halkın yeme, içme, konaklama, eğlence mekanlarına, gece ve gündüz açık kalmalarına ehliyet verme ve fiyat kontrolü yapma,
- Yersiz yurtsuz olanlara iş bulmak, bunların arasında yabancı olup çalışmayanları memleketine göndermek, kadın ve çocukları korumak (madde/48).

Yasaya göre belediye meclisi;

- 5 yılda bir seçme hakkına sahip seçmenler tarafından seçilir (madde/20).
- Mecliste müzakereler açık bir şekilde yapılır (madde/50).
- Ana, baba, kardeş, büyük ana, büyük baba, torun, koca ve bu derecedeki akrabalar bir mecliste birleşemez (madde27).

Cumhuriyet belediyeciliğinin geliştirilmesi amacıyla hızlı adımlar atılmış ve çıkarılan kanunlarla belediyeler desteklenmiştir. Bu çerçevede 4878 sayılı Belediye Seçimleri Yapılma Şekli İle İlgili Kanun, 423 Sayılı Belediye Gelirlerini Arttıran Kanun ve 6785 Sayılı İmar Kanunu gibi konularla belediye teşkilatı yasalarla hüküm altına alınmıştır (Sakinç, 2012).

Belediyelerin oluşum sürecinden bahsedilmesinden sonra günümüz belediye yapısını incelediğimizde üç aşamalı bir yapıdan oluştuğunu görmekteyiz. Belediye organları; Belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeninden oluşmaktadır. Başkan, belediye yönetiminin başı ve temsilcisidir. Yürütme organı

görevini yerine getirir. Seçimle görev başına gelir. 1961 anayasa değişikliği öncesi meclis üyeleri arasından ve meclis tarafından seçilen belediye başkanı, 1963 tarihli 307 Sayılı Kanunla değişikliğe gidilmiş ve doğrudan halk tarafından seçileceği kabul edilmiştir. Bu çerçevede belediye başkanı belediye sınırları dahilinde ikamet eden halk tarafından tek dereceli ve çoğunluk esasına göre seçilir (Azaklı ve Özgür,2005). Belediye Başkanı görevleri: (5393 Sayılı Kanun, madde 37-38)

- Meclis ve encümene başkanlık etmek,
- Belediye kuruluşunu sevk ve idare etmek, personel atamak,
- Bütçeyi hazırlamak,
- Stratejik planı hazırlamak,
- Faaliyet raporunu hazırlamak,
- Halkın huzur ve esenliğini sağlamak konusunda gerekli önlemleri almak için encümene ve meclisin onayına gerek duymadan harekete geçme gibi insiyatif yetkilere sahiptir,
- Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek,
- Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek,
- Sözleşme yapmak (Yetkili organın kararını almak şartıyla),
- Meclis ve encümen kararlarını uygulamak,
- Şartsız bağışları kabul etmek.

Belediye meclisi belediyelerin karar organıdır. Meclis üyeleri nispi temsil esasına göre yerel halk tarafından 5 yıllık süre için göreve getirilir. Belediye meclisinin görevleri (Azaklı ve Özgür, 2005):

- Borçlanmaya karar vermek,
- Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek,
- Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağlı kuruluşların ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek,
- Meydan, cadde, park, sokak isimlerini vermek, mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespit ve değiştirilmesine karar vermek.

2.2.2. 1984 Tarihli 3030 Sayılı Kanun

İkinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle kırsal alandan kentlere doğru yaşanan yoğun göç hareketleri 1950'li yıllarda başlamış olup günümüzde halen devam etmektedir. Bu durum hizmet götürme ve götürülen hizmetin kalitesi gibi başlıklar altında gündeme gelmiş ve yerel yönetimlerin varlığının önemini ortaya koymuştur. Türkiye'de ilk defa 1984 yılında somut bir şekilde ortaya atılan ilk büyükşehir belediye kanunu olan 3030 Sayılı Kanun ve destekleyicisi 195 Sayılı KHK, 1960'lı yıllardan süregelen bir tartışmanın nihai ürünü niteliğindedir. 1984 yılına kadar sadece il özel idaresi, belediye ve köylerden oluşan yerel yönetim grubuna büyükşehir belediyesi eklenmiş ve İstanbul, Ankara ve İzmir, diğer kentlere oranla hem nüfus hem de ekonomik anlamda daha büyük bir ölçüğe hitap etmesi hasebiyle büyükşehir statüsüne kavuşmuştur (Öz, 2020).

3030 Sayılı Kanunun çıkarılma gerekçeleri incelendiğinde, kurulan büyükşehir belediye yönetimlerinin hukuken hüküm altına alınmış hizmet ve görevlerini, etkin ve verimli bir şekilde sağlanıp sağlanmadığını kontrol etmek amaçlanmıştır (Yanardağ, 2022). Bu çerçevede büyükşehir belediyesinin bu görevleri sağlayacak 3 temel organı olduğu belirtilmiştir. Bu organlar büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye meclisi ve büyükşehir encümenidir (TBMM, 3030 Sayılı Kanun, Sayı:18,453).

Büyükşehir belediye başkanı idarenin başı ve tüzel kişiliğin temsilcisidir. Başkan seçimle iş başına gelmektedir ve tıpkı ilçe belediye başkanlarında olduğu gibi halk tarafından doğrudan seçilme usulüne tabidir (Cevher, 2010).

3030 Sayılı Kanuna göre büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için:

- Büyükşehirlerde büyükşehirin adı ile bir büyükşehir belediyesi, büyükşehir dahilinde ilçelerde ilçelerin adını taşıyan ilçe belediyeleri kurulur.
- Büyükşehir belediyesinin sınırları ismini aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır.

Tanımlamalardan yola çıkarak bakıldığından 3030 Sayılı Kanun bir metropoliten yönetim anlayışından çok daha geniş bir yönetim alanına sahiptir. Fakat nüfus ve gelişim açısından incelendiğinde Ankara, İzmir ve İstanbul isabetli olmuştur (Yanardağ, 2022). 3030 Sayılı Kanun büyükşehir belediye yönetimiyle belediyelere yetkiler vermenin yanında kaynak aktarımında da bulunmuştur. Bu durum diğer belediyeler açısından beklenti oluşturmuştur. Bu sebeple 1984 yılından başlanan İzmir, İstanbul ve Ankara'yı 1986 yılında Adana, 1987 yılında Bursa, Gaziantep ve Konya, 1988 yılında Kayseri takip etmiştir.

2.2.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

Küreselleşme ve gelişen dünyanın, teknoloji ve bilgi toplumu haline gelmesi neticesinde ekonomik, kültürel ve sosyal hayatı domine ederken yönetim alanına da reformla getirmiştir. Bu toplumsal değişim yeni kamu yönetimi adı altında bir dizi yeni yönetim ve yönetişim fikirleri ortaya çıkarmıştır. Türk idari yapısı genel itibarıyla merkeziyetçidir ve birey temasından ziyade devletin varlığı ön plandadır. Fakat 2000'li yıllara gelindiğinde bu tek merkezli yönetim anlayışı artık yeterli gelmemeye başlamıştır. Bu sürece girilmesinin en temel etkeni olarak 1999 yılında Türkiye'nin AB üyeliğine aday olması gösterilebilir. Avrupa felsefesi ile yerleşmenin halka en yakın birim tarafından hizmet götürülmesi düşüncesi benimsenmeye başlanmıştır. AB entegrasyonu için hızlı yerel yönetim reform çalışmalarına başlanmış ve yerel yönetim kanunları çıkarılmıştır. Bu entegrasyon sürecinde Türkiye geçmiş tarih boyunca merkeziyetçi olmayı terk ederek yarı merkeziyetçi bir yerel yönetim anlayışını benimsemeye başlamıştır (Kayan, 2005).

Bütün bu yerel yönetim reformlarını takip eden 2004 yılında 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. 5216 Sayılı Kanuna göre:

“Büyükşehir belediyesi sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan, karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir”.

5216 Sayılı Kanunun büyükşehir kurulma şartları incelendiğinde “Toplam nüfusu 750.000’den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir” (5216 Sayılı Kanun, madde/4). Ayrıca 5216 Sayılı Kanun diğer

büyükşehir kanunlarından farklı olarak cumhurbaşkanı tarafından geri gönderilmeyerek yayımlanması açısından ayrı bir yere sahiptir (Yanardağ, 2022).5216 Sayılı Kanun AB uyum sürecinin de etkisiyle yerel yönetim alanında önemli gelişmelere vesile olmuştur. Bu kanunla başkan ve meclise yapılması planlanan hizmetler doğrultusunda 5 yıllık stratejik planlar hazırlama ve planları uygulama sorumluluğu verilmiştir (Yazlık, 2019).

Kanunun çıkarılma nedenlerine bakıldığında;

- Yoğunlaşan nüfusun beraberinde getirdiği sorunlar
- Hizmetlerin yetersiz olması ve kaynak israfının önlenmesi.
- Yönetimin ve yöneticilerin daha şeffaf ve hesap verebilir aynı zamanda daha katılımcı bir yapıya sahip olması şeklinde özetlenebilir.

2.3. METROPOLİTEN YÖNETİMLER

Metropolitan alan olarak tanımlanan büyükşehir Yunancada anakent anlamına gelmektedir. Bahsedilen anakent kendisine bağlı küçük alanlardan oluşan bir bütünşehri ifade etmektedir (Tekin, 2018).

19. yüzyıl başlarında gelişen sanayileşme hareketi sonucu yaşanan hızlı nüfus artışı kırsaldan kente göçü arttırmış, sadece kenti genişletmekle kalmayıp çevresinde bulunan yaşam ve yerleşim merkezleriyle bir bütün haline gelerek metropolitan yönetimleri ortaya çıkarmıştır (Altan ve Karaca, 2016). Artan nüfusun beslenme, barınma, temizlik, güvenlik, ulaşım gibi temel ihtiyaçları var olan yerel iradece karşılanamaz hale gelmiştir. Bu durum daha büyük bir alana hizmet sunacak yeni bir idari teşkilatın varlığını zorunlu kılmıştır. Dünya genelinde başta gelişmiş sanayi ülkeleri olan Fransa, İngiltere, İtalya, Almanya gibi örnekler olmak üzere Türkiye gibi az gelişmiş fakat nüfus açısından metropol yönetime ihtiyaç duyan ülkeler bu yeni yönetim anlayışını benimsemişlerdir (Tuzcuoğlu, 2012).

Fransa metropolitan alanı Lyon, Paris ve Marsilya olarak üç şehirde toplanmış ve özel bir yönetim şekline tabi tutulmuştur(Yaman ve Aydın, 2018). İtalya'da ise ülke anayasaya göre bölünmez ve bir bütün olan üniter yapıda

olmasına rağmen anayasasında yerel yönetimlere de yer vermektedir. İtalya metropoliten yönetime geçiş için 1990'lı yıllarda girişimlerde bulunmuş fakat ülkenin kendi dinamikleri ve yapısı nedeniyle ancak 2014 yılında çıkarılan Delrio Yasası ile Milan, Venedik ve Roma başta olmak üzere 10 şehirde metropoliten yönetim kurmuştur (Coşkun, Pank ve Şen, 2019).

Türkiye çerçevesinden bakıldığında İstanbul Şehrameneti ile başlayan bu sürecin net bir metropoliten yönetim şeklini alması 1984 yılında çıkarılan 3030 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'yla mümkün olmuştur. Bu sayede İstanbul, İzmir ve Ankara diğer belediyelerden farklı olarak büyükşehir statüsüne sahip olmuştur. Değişen şartlar ve hizmet yetersizlikleri yeni yasalar oluşturmayı zaruri hale getirmiş, 2004 tarihli 5216 sayılı Kanun ve son olarak 2014 tarihli 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile metropoliten yönetimler benimsenmiştir (Altan ve Karaca, 2016).

2.3.1. Londra Metropoliten Yönetimi

İngiltere dünya üzerinde yerel yönetim geleneğinin en köklü olduğu ülkedir. Yerel yönetimler tarihi 15. yüzyıla dayanır. Günümüz anlamında yerel yönetim teşkilatlanması ise 1972 yılında çıkarılan yerel yönetimler yasası ile düzenlenmiştir. 1972 sonrası artan nüfus, yeni ekonomi alanlarının açılması, toplumun yapısının değişmesi göz önünde bulundurularak daha önceki yerel yönetim sayısı azaltılmış ve 3 kademeli bir sisteme dönüştürülmüştür. 1. kademe il (county), 2. kademe bölge (district), 3. kademe köy (parish) şeklinde düzenlenmiştir (İnaç ve Ünal, 2006). İngiltere'de belediyeler oluşturulurken nüfus kriteri göz önünde bulundurulmamaktadır. Fakat genel hedef belediyelerin sayısını azaltma ve az nüfuslu belediyelerin kaldırılması doğrultusundadır (Arslan, 2018).

Londra'yı büyükşehir belediyesi olmaya iten iki temel faktör vardır. Bunlardan ilki fiziki genişleme sonucu Londra şehrinin orjinal alanından daha geniş bir alana ihtiyaç duyulması. Kaos ve yoğun nüfus Londra'nın ilk metropoliten yönetim olmasını sağlamıştır. Dahası 19.yy sonu ile 1939 arasındaki fiziki genişleme "Greater London" (Büyük Londra) oluşturulması tartışmalarını gündeme getirmiştir. İkinci önemli unsur ise endüstrileşmenin ortaya çıkmasıdır. Endüstrileşme sonucu yerelin güçlenmesi ve şehirde barınma sorununun ortaya çıkması büyükşehir yapılanmasının oluşmasına zemin hazırlamıştır (Travers ve Whitehead, 2010).

Oluşturulan "Greater London" metropoliten yönetimi 1986 yılına kadar

sürmüş, daha sonra dönemin Muhafazakar Parti hükümeti tarafından diğer belediyelere nazaran daha müsrif hareket ettikleri ve Büyük Londra yönetimini parçalayarak küçük yönetimler haline getirmenin halka ulaşmak ve demokrasi açısından daha yerinde olacağı gerekçesiyle 1986 yılında kaldırılmıştır (İnaç ve Ünal, 2006).

Nihayet 1993 yılına gelindiğinde İşçi Partisinin Londra'nın yeniden Londra Metropolitan alanını kapsayacak bir büyükşehir belediyesi haline gelmesi gerektiğini öne sürmesi ve seçimleri kazanması halinde vaadini gerçekleştireceğini söylemesiyle Londra'nın büyükşehir belediyesi olması tekrar gündeme gelmiştir. 1998 genel seçimlerini İşçi Partisi kazanması sonucu 2000 yılından itibaren Londra Büyükşehir Belediyesi kurulacağı ve belediye başkanının tek kademeli olarak halk tarafından seçileceği duyurulmuştur. Bu sayede Londra Büyükşehir Belediyesi, Londra'yı ilgilendiren temel sorunlar hakkında lider konumunda olup; plan hazırlayıcı ve Londra belediyeleri arasında genel nitelikteki problemler konusunda çalışma yürüten stratejik bir yerel yönetim teşkilatı olarak tanımlanmıştır (Kösecik, 2002).

İngiltere parlamenter monarşi ile yönetilen bir ülkedir, bu nedenle anayasası yoktur. Bu çerçevede yerel yönetimlerin anayasal bir dayanağı da bulunmamaktadır. İngiltere yerel yönetimleri doğrudan parlamentoya bağlıdır. Parlamentonun verdiği ölçüde görev ve yetkilere sahip olabilir ve kullanabilirler.

Londra büyükşehir belediyesi iki temel yapıdan oluşmaktadır. Büyükşehir belediye başkanı ve büyükşehir meclisi. Londra meclisi belediye adına karar almak yerine denetleme, inceleme, araştırma ve danışma gibi yetkilerle donatılmıştır. Meclis başkanı üyeler tarafından seçilir ve görevler komisyonlar aracılığıyla yürütülür. Komisyon üye dağılımı ise meclis kararıyla belirlenmektedir. Meclis karar alırken salt çoğunluğa göre karar alır. Oyların eşit çıkması durumunda ikinci bir oylama yapılmakta yahut oylamaya gerek kalmadan meclis başkanının oyu dikkate alınarak nihai sonuca ulaşılır. Başkan ve meclis arasında keskin bir görev ayrımı bulunmaktadır. Sadece bütçe ve stratejik planlama başkan ve meclisin ortak karar alanıdır (Tarhan, 2012).

Meclis 25 üyeden oluşmaktadır. Üyelerin 14'ü komisyon üyelerinden kalan 11 üye ilçe belediye üyelerinden seçilir. Londra Büyükşehir teşkilat yapısı sırasıyla:

- Belediye Başkanı
- Danışma Kurulu
- Başkanın Ofisi
- Büyük Londra Otoritesi Çalışanları
- Londra Kent Meclisi

Belediye Başkanının Görevleri: Belediye başkanının temel görevleri ulaşım, barınma, ekonomik kalkınma, planlama, çevre, güvenlik, arama kurtarma ve itfaiyedir (Paun ve Hall, 2021). Her 4 yılda bir yapılan seçimlerle halk tarafından tek kademeli olarak seçilir. Tüzel kişiliğin temsilcisi ve harcama yetkilisidir (Great London Act, madde/2-35). Başkan kendisi için 2 siyasi danışman, ayrıca 10'a kadar personel atayabilmektedir. Bu şekilde kendi kabinesini oluşturma yetkisi bulunurken, diğer tüm görevlendirmeler meclisin yetkisindedir (Great London Act, madde/49-67).

Bir belediyenin kuruluş esasında belediye başkanı için kral tarafından Lord unvanı alacağı belirtilmişse o belediye başkanı Lord Mayor olarak adlandırılır. Fakat bu durum sadece manevi bir üstünlüğün sembolüdür. Büyükşehir belediyeleri ile belediye başkanlarının görevleri farklılık gösterir. Büyükşehir belediye başkanları Mayor, belediye başkanları Chairmen unvanı alır (Yamaç, 2014).

2.4. TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ YÖNETİM MODELİ

Türkiye açısından büyükşehir yönetim modeli incelendiğinde, Cumhuriyeti takip eden yıllarda ülkenin ve dönemin sosyo-ekonomik yapısı göz önünde bulundurularak yasaların ortaya çıktığı söylemi yanlış olmayacaktır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında yerel hizmetler valiler tarafından yerine getirilmiş fakat büyük kentsel alanların yönetimi için ayrı bir kanuna ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Türk anayasa tarihinde yerel ve yerinden yönetim ilkesine en fazla ağırlık veren anayasa 1921 Anayasası'dır. İllere bucaklara geniş hak ve yetkiler tanınmış ve tüzel kişilik verilmiştir. Bunun en önemli nedeni cumhuriyetin kurucu ilkeleri olan halkçılık ilkesine dayandırılmasıdır (Çelikyay, 2010). 1924 Anayasasında "Türkiye, coğrafi konum ve ekonomik ilişkiler açısından eyaletlere, eyaletlerin ilçelere, ilçelerin de nahiyelere ayrılmıştır ve nahiyeler de kasaba ve

köylerden oluşmaktadır (madde /89).

“Eyaletler, şehirler, kasabalar ve köyler hukuki kişilik taşımaktadır” (madde/90). “Eyaletler, idari olarak dağıtım, sınıflandırma ve görev esaslarına göre yönetilir” (madde/91) şeklinde yer almıştır.

1930-35 yılları arasında bu durum somut bir varlık kazanmış ve 1580 Sayılı Kanun ile başlayarak 1984 Tarihli 195 Sayılı KHK ile büyükşehir yönetim anlayışına geçilmiştir (Özgür ve Yavuzçehre, 2016). Büyükşehir yönetiminin temeli 1982 tarihli Anayasanın “büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri uygulanabilir” ibaresinden hareketle büyükşehir yapılanmasının temeli atılmıştır (Kılıç, Yüksel ve Işık, 2020).

Yasalar var olduğu dönemin özelliklerini yansıtır. Bu durum değişen durum ve olaylar karşısında yasaların güncellenebilir olması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Türkiye büyükşehir yasaları da bulunduğu dönemin şartlarının değişmesi sonucu yürürlükte olan yasanın eleştiriye maruz kalması, güncelle ayak uydurması açısından yenilenmiş ve güncellenmiştir. 1984 Tarihli 3030 Sayılı Kanun 20 yılın ardından daha yenilikçi bir bakış açısıyla 5216 Sayılı Kanun ile uyumlu olarak değiştirilmiş ve yerel yönetim kuruluşlarına hem alansal hem de yetkisel olarak birçok genişlik sağlamıştır.

Mahalli idarelerin anayasal dayanağa ihtiyacı vardır. Bu nedenle Türkiye’de 1982 Anayasasında yer alana kadar resmîyet kazanamamıştır. 1961 Anayasasında büyükşehir yönetimine dair bir düzenleme yapılmamıştır. 1950-65 yılları arasında İstanbul ve Marmara özelinde Marmara bölgesine yoğun göçler yaşanmış ve kentler metropolleşme hatta megapolleşme eğilimi göstermeye başlamıştır. Büyükşehir yönetiminden bahsedilmese de 1961 Anayasası yerel yönetim birliklerinin kurulmasına imkan tanımıştır. Bu imkan çerçevesinde yerel yönetim birimlerinin bir araya gelmesiyle “Marmara ve Boğazları Belediyeleri Birliği” oluşturulmuş, metropolleşmenin getirdiği sorunlarla başa çıkmaya çalışılmıştır (Eryiğit, 2018). Fakat bu birliğin yeterli olmayacağı anlaşılmış ve büyük yerleşim yerleri için büyükşehir yönetimine dair adımlar atılması gerektiği vurgulanmıştır.

1980 yılından itibaren metropoliten yönetim anlayışına doğru gidildiğini gösteren, küçük yerel yönetimlerin tüzel kişilikleri kaldırılarak yakın oldukları büyük yerleşim alanları ile birleştirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu durumu somut hale getiren 1981 Tarihli 2561 Sayılı Birleştirme Kanunu çıkarılarak büyük yerleşim alanlarının

yönetimi yeniden düzenlenmiş ve küçük yönetim birimleri kapatılarak şube müdürlüklerine dönüştürülmüştür (Keleş, 2012).

Nihayet 1982 Anayasasınının 127. maddesinde “büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir” hükmüyle büyükşehir yönetimine geçilmiş ve büyükşehir yönetimi anayasal bir zemine oturtulmuştur (Eryiğit, 2018). Takip eden 1984 yılında 195 Sayılı KHK ile büyükşehir yönetimi İstanbul, Ankara ve İzmir için uygulamaya geçmiştir. Aynı yıl 3030 Sayılı Kanun ile büyükşehir yönetim uygulaması kuvvetlendirilmiştir. 3030 Sayılı Kanun 20 yıllık bir süre zarfında varlık göstermiş 2004 yılında 5216 Sayılı Kanun ile sona ermiştir. 5216 Sayılı Kanun büyükşehir belediye sayısını 16’ya yükseltmiş ve büyükşehir olma kriterlerine nüfus ölçütünü 750.000 olarak belirlemiştir (Polatoğlu, 2015).

2.4.1. Büyükşehir Belediyesi Organları, Görev ve Yapısı

Büyükşehir belediyesi yasaları 1984 Tarihli 3030 Sayılı Kanun, 2004 Tarihli 5216 Sayılı Kanun ve son olarak 2014 Tarihli 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu çıkarılmış ve büyükşehir belediyesi organları büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir encümeni ve büyükşehir başkanı şeklinde düzenlenmiştir. Büyükşehir belediyesi kuruluş kriterleri nüfus, sınırlar ve yerleşim alanının büyüklüğü temel alınır (Torlak ve Sezer, 2005).

Anayasada “idare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir” hükmünden de anlaşılacağı üzere büyükşehir belediyeleri kanunla kurulur yetki ve görevleri kanunla düzenlenir (Anayasa, madde/123).

2.4.1.1. Büyükşehir Belediye Meclisi

Belediye meclislerinin oluşum felsefesi halkı temsil edecek bireylerden oluşma ve bu temsiliyeti en iyi şekilde yerine getirebilmek için geniş yetkilerle donatılma temellidir. “Belediye hükmi şahsına tanınan yetkiler bu mecliste toplanır. Binaenaleyh belediyenin en yetkili organı bu meclistir.” Açıklaması meclisin oluşturulma felsefesini ve en yetkili organ oluşunu açıklar (Onar, 1966).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 4. bölüm 12. maddesinde büyükşehir belediye meclisleri ilgili konuda bahsedilen usul ve esaslara göre oluşur. Bahsi geçen ilgili kanun 2972 Sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun’dur (Köken, 2016). Büyükşehir belediye meclisleri belirli sayıdaki ilçe belediye meclislerinin üyelerinden oluşur (2972 Sayılı

Kanun, madde/6-24). Kanunun bu maddesinin açıklaması büyükşehir sınırları dahilinde bulunan bütün ilçe belediyelerinin meclis üye sayısının beşte biri alınarak büyükşehir belediye meclisi oluşturulmaktadır.

Büyükşehir belediye başkanı ve ilçe belediye başkanları büyükşehir belediye meclisinin doğal üyeleridir (5216 Sayılı Kanun, madde /12). Büyükşehir belediye başkanı meclisin sunmuş olduğu kararlara 7 gün içinde gerekçesini belirtmek koşulu ile meclise iade edebilir. Meclis kararın kesinleşmesi hususunda kararlıysa üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kararı kesinleştirebilir (Gözler ve Kaplan, 2017). Meclis her ayın ikinci haftası önceden belirlenmiş günde toplanmaktadır. Toplantı süreleri en çok 5 gün sürmektedir. Fakat bütçe görüşmelerine denk gelen meclis toplantıları en çok 20 gün olarak belirlenmiştir (5216 Sayılı Kanun, madde 13-14). Olağanüstü hallerde belediye başkanı meclisi toplantıya çağırma yetkisine sahiptir ve lüzum görmesi halinde meclisi yılda üç defayı aşmamak şartıyla toplantıya çağırabilir (5675 Sayılı Kanun, madde/1)

Büyükşehir belediye meclisinde alınan kararlar, kararın kesinleşme tarihinden itibaren 7 gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir, mülki amire gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez (Parlak, 2015). Ayrıca büyükşehir dahilindeki belediyeler arasındaki koordinasyon ve ilişkiler büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Herhangi bir ihtilaf ve uyuşmazlık durumunda büyükşehir belediye meclisi yönlendirilmiştir. Meclis yönlendirici ve düzenleyici kararlar alma yetkisine sahiptir (5216 Sayılı Kanun, madde/27). Büyükşehir belediye meclisi, meclis üyeleri arasından seçilecek en az 5, en çok 9 kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. İmar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, plan ve bütçe, eğitim, kültür, gençlik ve ulaşım komisyonu kurulması zorunludur (5216 Sayılı Kanun, madde/15).

2.4.1.2. Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir belediye başkanı ve meclisi ile beraber büyükşehir belediyesinin organlarından biridir. 3030 Sayılı Kanun'a göre büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanı ve başkanın atadığı genel sekreter ve birim başkanlarından oluşmaktaydı. Bu durumda encümen organında sadece bir seçilmiş (başkan) yer almaktaydı. Yeni yasaya göre (5216); "büyükşehir belediye encümeni belediye başkanlığında belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden

oluşur” (5216 Sayılı Kanun, madde/16). Encümen toplantı ve çalışma usulü bakımından başkan eşliğinde toplanır. Başkanın katılmadığı toplantılarda genel sekreter başkanlık etmektedir. Encümen haftada en az bir defa toplanır, toplantı günü ve saati önceden belirlenmiştir. Encümen üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılan üyelerin salt çoğunluğuyla karar alır. Oyların eşit çıkması halinde başkanın oy verdiği taraf çoğunluk sayılarak karar kabul edilir. Çekimser oy kullanılamaz (5393 Sayılı Kanun, madde/35).

Genelde encümenin toplantı konusu başkan tarafından hazırlanmaktadır. Fakat encümen üyeleri arasından başkanın uygun görüşü alınarak gündem konusu teklifi yapılabilir. Konular en çok 1 hafta süreyle görüşülüp karara bağlanmaktadır. Encümen üyeleri kan veya kayın hısımlığı yahut evlatlık gibi yakınları hakkında konuların olduğu toplantılara katılamazlar (5393 Sayılı Kanun, madde9/35).

Encümenin görev ve yetkileri 5393 Sayılı Kanun’un 34. maddesinde düzenlenmiştir.

- Stratejik plan, bütçe ve kesin hesabı inceleyip meclise görüş bildirmek,
- Kamulaştırma kararı almak ve uygulamak,
- Kanunda belirlenmiş cezaları vermek,
- Taşınmaz mal satımına ve süresi üç yılı geçmeyecek kiralamalara karar vermek ve uygulamak,
- Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek,
- Kanunun verdiği diğer görevleri yapmak,

2.4.1.3. Büyükşehir Belediye Başkanı

Türkiye’de büyükşehir belediye başkanının görev ve sorumlulukları 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun dördüncü bölümünde düzenlenmiştir. Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye sınırları içinde yaşayan vatandaşlar tarafından doğrudan seçilir (5216 Sayılı Kanun, madde/17). Bu maddeden hareketle büyükşehir belediye başkanı en üst amir konumunda ve meşruiyetini halktan almaktadır. Tüzel kişiliğin temsilcisi olması hasebiyle geniş yetki ve sorumluluğa sahiptir. Başkanın görevleri:

Başkan meclisin ve encümenin başkanlığını yapar. Belediye teşkilatını sevk ve idare etmekle yükümlüdür. Belediye personelinin atamasını gerçekleştirir. Belediyenin hak ve menfaatlerinin koruyucusu pozisyonundadır. Belediye

yönetiminin kurumsal stratejisini belirler, bu strateji doğrultusunda personel, bütçe ve belediye faaliyeti hazırlar ve uygular. Ayrıca hazırlanan stratejiyi takip eder ve değerlendirir. Belediye bütçesini uygulama yetkisine sahiptir. Bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmalara onay verir. Yoksul ve muhtaçlar için bütçede ayrılan ödeneği kullanma insiyatifine sahiptir. Belediye başkanı belde halkının huzur ve esenliğini sağlamak başlığı altında kanunun verdiği yetkilere dayanarak meclis ve encümenin kararını almaya gerek kalmadan hareket etme serbestisine sahiptir (Azaklı ve Özgür, 2005). (Anayasa, madde/127). (5272 Sayılı Belediye Kanunu, madde/37-38). (5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu).

Başkanlığın görev süresinin bitmesi, istifa ve ölüm gibi nedenlerle sona ermesi kendiliğinden gerçekleşip bir idare işlem gerektirmez. Yukarıda sayılan durumların gerçekleşmesi halinde kanunda öngörülen: “belediye başkanlığının herhangi bir nedenden dolayı boşalması ve yeni belediye başkanının veya başkan vekili seçimi yapılmaması durumunda, seçim yapıncaya kadar büyükşehir belediye başkanlığı İçişleri Bakanlığı, diğer belediyelerde ise vali tarafından görevlendirme yapılır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, madde/46).

Belediye başkanlığının sona ermesi ise 5393 Sayılı Kanununun 44. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre: Ölüm ve istifa hallerinde kendiliğinden sona erer. Bir belediye başkanının;

- Mazeretsiz ve kesintisiz olarak yirmi günden fazla görev yerini terk etmesi ve bu durumun mahalli mülki amirin idare amiri tarafından belirlenmesi,
- Görevini engelleyen bir hastalık veya sakatlığın yetkili sağlık kuruluşu tarafından belgelenmesi,
- Meclisin feshine neden olan işlem ve eylemlere katılması halinde İçişleri Bakanlığı'nın başvurusu ve Danıştay kararıyla başkanlık sıfatı sona erer.

2.4.1.4. Büyükşehir Belediye Teşkilatı ve Personel Yapısı

Büyükşehir belediye teşkilatı 5393 Sayılı Kanun madde 48'de

düzenlenmiştir. Kanuna göre yazı işleri, mali hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşmaktadır. Norm kadro şeklinde düzenlenen belediye teşkilatı halkın istek ve ihtiyaçları veya çağın gereksinimleri sonucu yeni birimler oluşturulmasına kanun olanak sağlamıştır. Bu birimlerin oluşturulması veya kaldırılması belediye meclisinin kararıyla olur.

Belediye personeli başkan tarafından atanır. Norm kadro ilke ve standartları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından ortak kararlar belirlenir (5393 Sayılı Kanun, madde/4). Büyükşehir belediye teşkilatının personelinin en üst amiri genel sekreter olarak düzenlenmiştir. 3030 Sayılı Kanun'la düzenlenen genel sekreter büyükşehir belediye başkanının teklifi üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tarafından atanır. (5216 Sayılı Kanun, madde/22). (Değişik ikinci fıkra: 24/10/2011-KHK-661/60). Genel sekreterin altında çalışacak genel sekreter yardımcıları, müdürler, daire başkanları ve diğer personeller büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Meclise, toplanılan ilk toplantıda bildirilir. Genel sekreter haricinde diğer büyükşehir belediye personelleri başka bir kamu tüzel kişiliğine bağlı olsa bile hiçbir onay aranmadan atanır. Belediye personeli 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamındadır. Kadro yoluyla olduğu gibi belediyeler sözleşmeli personelde çalıştırabilir. Eğer kadro için sözleşmeli personel bulunuyorsa aynı hizmetlere ilişkin boş kadrolara atama yapılamayacağı kanunda açıkça belirtilmiştir (Özgür ve Yavuzçehre, 2016).

2.5. Türkiye Yerel Yönetim Türleri ve Yapısı

2.5.1. İl Özel İdareleri

Günümüz yerel yönetimleri arasında tarihi en eskiye dayanan il özel idareleridir. İmparatorluk döneminde eyalet sisteminden vazgeçilerek vilayet (il) düzeni benimsenmiş ve illerin durumu 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesinde düzenlenmiştir (Keleş, 1992).

Vilayet Nizamnamesi kararları takip eden yıllarda çıkarılan Umumiye-i Vilayet Nizamnamesiyle yürürlükten kalkmıştır. İki nizamnameye bakıldığında aslında ikisinin de özerk birer yerel yönetim anlayışından ziyade karar alınırken danışma meclisi rolü oynadığını söylemek yanlış olmayacaktır. İl özel idareleri hakkında önemli bir diğer adım 1913 tarihli İdare-i Umumiye 3360 Sayılı Kanundur. İl Özel İdareleri kanununa bakıldığında dönemin mali ve idari koşulları haricinde pek bir değişiklik yapılmadığı görülmektedir. 1913 tarihli kanun Fransız sisteminden esas alınmıştır. Belirtilmelidir ki Fransız sistemi Napolyon döneminin merkeziyetçi

politikalarının yansımadır. Bu nedenle 3360 sayılı kanun il özel idarelerini merkez teşkilatının özerk taşra teşkilatı olmasından ziyade merkezin bir uzantısı şeklinde ele almaktadır (Öztürk, 1997).

İl özel idarelerinin genel bir tanımına bakacak olursak; İl özel idaresi “İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. (5302 Sayılı Kanun, madde/3). Organları vali, il genel meclisi, il encümeni şeklinde üç başlıkta toplanmaktadır. Bir yerleşim yerinin il olarak kabul edilmesiyle il özel idaresi kendiliğinden kurulur ve görev alanı il mülki sınıridir (Çetin, 2009). İl özel idareleri kanunla kurulur ve ilin, il olma statüsü kaldırılırsa il özel idaresinin tüzel kişiliği de sona erer (5302 Sayılı Kanun, madde/4).

İl özel idarelerinin, ilin mülki sınırları içinde görevlendirilmiş olması aynı zamanda belediye ve köylere de hizmet götürmesini sağlar. Bu nedenle il özel idareleri kadar görev bakımından karışık başka bir yerel yönetim birimi bulunmamaktadır (Öztürk,1997). Fakat 6360 Sayılı Kanunla il mülki sınırlarına kadar genişletilen büyükşehir belediyesinin görevleri durumu değiştirmiştir.

Vali merkez teşkilatının yetki genişliği ilkesine dayanan ve cumhurbaşkanı tarafından atanan il özel idaresinin tüzel kişiliğinin başı ve temsilcisidir. Valinin görevleri (Koçak ve Kavsara, 2012):

- Alınacak kararları hazırlamak ve var olan kararları yürütmek,
- Bütçe hazırlamak,
- Kesin hesap tasarısı hazırlamak,
- İta amirliği yapmak,
- Yıllık çalışma tutanağını hazırlamak,
- Meclis ve encümene başkanlık etmek,
- Meclisin kararlarını onaylamak,
- Şartsız bağışları kabul etmek,
- İl özel idaresini davacı veya davalı olması halinde temsil etmek,
- Ayrıca vali, il özel idaresi personelinin atamasını yapar ve ilk toplantıda il genel meclisine bildirir (5302 Sayılı Kanun, madde 36/2).

1913 Tarihli 3360 Sayılı Kanun'da vali il idaresinin başı sıfatıyla birinci sırada yer almaktaydı. Fakat 5302 Sayılı kanunla meclis daha güçlü konuma getirilmiştir. Valinin il encümeni kararlarında vesayet yetkisi bulunmamaktadır (Toprak,2014). 5302 Sayılı kanunla vali il encümeni ve il genel meclisinden sonra sayılmıştır. Kanunun bu maddesinden hareketle valinin ikincil konuma getirildiği yorumu yapılabilir. Bu durumu destekleyen iki husus vardır (Kavsara ve Koçak, 2012):

- 32. maddede yer alan yetki devri
- 35. madde genel sekreterin görev alanı

İl özel idarelerinin genel karar organıdır. Üyeleri seçimle işbaşına gelir ve görev süreleri 5 yıldır. Seçim çevreleri il sınırları içerisindeki ilçelerden oluşmaktadır. Meclis üyelerinin sayısı ilçelerin nüfusuyla doğru orantılıdır (Öztürk, 1997).

İl genel meclisi seçim sonuçlarının açıklanmasının 5. günü kendiliğinden toplanır. Bu toplantıda meclise en yaşlı üye başkanlık eder. Daha sonra meclis üyeleri gizli oyla meclis başkanını ve meclis birinci ve ikinci başkan vekillerini seçer.(5302 Sayılı Kanun,madde/11) Meclisin başkanlık seçimi yasada üç gün içerisinde belirleneceği şeklinde hüküm altına alınmıştır. İl genel meclisinin görev ve yetkileri aşağıdaki gibidir:

- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek,
- Borçlanmaya karar vermek,
- Şartlı bağışları kabul etmek,
- İl özel idaresinin çıkardığı yönetmelikleri kabul etmek,
- Taşınmaz mal alım satımına karar vermek,
- Encümen üyeleriyle birlikte ihtisas komisyonu üyelerini seçmek,

- Yurtiçi ve yurtdışındaki yerel yönetimlerle karşılıklı iş birliği yapmaya karar vermek.

Bu görevler dışında meclisin fesih durumlarına ilişkin hükümlerde 5302 Sayılı Kanunla düzenlenmiştir. Buna göre il genel meclisinin feshedilmesini sağlayan iki neden vardı (Toprak, 2014).

- Kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal etme ve il özel idaresinin işlerini aksatma
- İl özel idaresine verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasi konularda karar alması gibi durumlarda İçişleri Bakanlığının bildirisi üzerine Danıştay kararı ile meclis feshedilir (5302 Sayılı Kanun, madde/22).

1913 tarihli 3360 Sayılı kanunda il encümeni karar organı niteliği taşımaktayken, 5302 Sayılı Kanunda hem karar hem de yürütme organı niteliği taşımaktadır (Adıgüzel, 2012).

İl encümeninin başkanı validir. İl encümen üyeleri vali, genel sekreter, il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği iki üyeden oluşmaktadır (5302 Sayılı Kanun, madde/25).

İl encümeninin toplantıları haftada en az bir kere olmalıdır ve toplantının günü ve saati önceden belirlenmiştir. Encümenin başkanı olan vali acil durumlarda encümeni toplantıya çağırabilir. Encümenin konusu vali tarafından belirlenir. Aynı zanda encümen gerek gördüğü bir konuyu gündeme getirebilir. Toplantı konuları en bir hafta içerisinde görüşülüp karara bağlanır. Kara encümen başkanı ve üyeleri tarafından imzalanır. Kararı onaylamamış üyeler bulunması halinde neden onay vermediklerini belirtmek zorundadırlar (Toprak, 2014). İl encümeni görev ve yetkileri 5302 Sayılı Kanununun 26. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre:

- Kamulaştırma kararı almak ve uygulamak,
- Kanunda öngörülen cezaları kesmek,
- Danışma organı olma sıfatıyla vali tarafından iletilen konular hakkında görüş bildirmek,
- Belediye sınırları dışında kalan halka açık alanların açılış ve kapanış saatlerini belirlemek,
- Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

2.5.2. Belediyeler

Günümüz anlamında modern bir belediye tanımı yapacak olursak “yerel halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılayan, mali ve idari özerkliğe sahip olan kamu kuruluşları” şeklinde tanımlanmaktadır (Ünal, 2011). Fakat daha önce de belirttiğimiz gibi Türk yerel yönetim anlayışı çok ileri bir tarihe uzanmadığından belediye kavramı da çok eskiye dayanmaz. 1876 yılında çıkarılan anayasada yerel idarelerden bahsedilmiş ve bir meclisten oluşacağı ve meclis üyelerinin seçimle iş başına geleceği hüküm altına alınmıştır (Ertaş, 2016).

Belediye anlamında atılan ilk adım ise 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesinin kabul edilmesiyle gerçekleşmiştir. Bu sayede İstanbul dışında taşrada da belediyelerin kurulmasına olanak sağlanmıştır (Ertaş, 2016). 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesinde yer alan vilayetlerin yetki devri esasına göre yönetilmesi ancak 1876 tarihinde Kanun-i Esasi’de yerel idarelerin kanunla hüküm altına alınmasıyla gerçekleşmiştir. Kanuni Esasi 108-112. maddelerinde belediyeler hakkında yapılan düzenlemeye yer verilmiş, kanuna göre belediyelerin görevleri İstanbul ve taşrada seçimle iş başına gelecek meclis tarafından belirlenecek ve yerine getirilecektir. Ayrıca meclis üyeleri, üyelerin seçimleri ve görev ve yetkileri özel bir kanunla düzenlenecektir şeklinde tanımlanmıştır (Gözübüyük ve Kili, 1982). 1877 tarihinde çıkarılan Dersaadet ve Vilayet Kanunu sayesinde belediye yönetimi tüzel kişilik kazanabilmiştir (Sakinç, 2012). Bu kanuna göre belediyelerin yapısı; belediye başkanı ve meclisten oluşmaktaydı. Belediyenin nüfusuna göre 6 ya da 12 üye 4 yıllık süre için seçimle göreve getirilmekteydi. Üyelerin yarısı 2 yılda bir kura çekme yöntemiyle değiştirilmekte, belediye başkanı ise bu meclis üyelerin arasından hükümet tarafından atama yoluyla göreve gelmekteydi. Meclis üyeliği için 25 yaşına gelmiş olma, Osmanlı tebaasından olma, senede en az 50kuruş emlak vergisi verme gibi kurallar bulunmaktaydı (Ortaylı, 2017). İlk gerçek anlamda belediyecilik ise I.

Meşrutiyet ile başlamıştır. Dersaadet ve Vilayet Kanunu ile tüzel kişilik kazanan belediyeler; imar işleri düzenleme ve kontrol, bayındırlık, temizlik, aydınlatma, okul açma, itfaiye hizmetleri, belediye gelirlerini tahsil etme gibi görevleri yerine getirmekteydi (Ortaylı, 2017).

Osmanlı devlet teşkilatlanması merkez ve taşra olarak ikiyle ayrılmaktaydı. Bu idari yapılanmaya göre taşrada bulunan yerel idareler merkezîyetçiliği güçlendirmek ve devletin taşrada temsil edilmesini sağlamak amacıyla kurulmaktaydı. Bu açıklamadan hareketle batı tarzı modern bir yerel yönetim ve demokratik temellerden çok uzak bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. 1800'lü yıllara gelindiğinde devrimci havanın etkisiyle Tanzimat dönemine girilmiş ve taşrada temsil edilme düşüncesi tekrar gündeme getirilmiştir. Fakat Osmanlı Devleti'nin teoride demokratikleşme çabaları gerekli kurumların ve personelin bulunmaması konunun pratiğe geçirilememesine neden olmuş bu nedenle Tanzimat sonrası dönemde de yerel idareler yetki genişliği ilkesiyle faaliyet göstermeye devam etmiştir (Sakınç, 2012).

Tanzimat dönemi bir mahalli idare teşkilatı oluşturma açısından başarısız olmuş, aksine merkezîyetçi yapıyı güçlendirmeye yönelik sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Yine de dönemin koşulları göz önünde bulundurulduğunda kendi imkanları ölçüsünde bir teşkilatlanma oluşturulmak zorunda kalmıştır. Örneğin batıda gelişen sanayileşmeyle birlikte ticaretin önem kazanması ve tüccar sınıfının ekonomik açıdan güçlenmesi kent yönetiminde söz sahibi olmalarına olanak sağlamıştır. Bu sayede yerel meclislere girme imkanı bulmuşlardır. Ayrıca Osmanlı merkezi idaresi güçlenen bu grubu görmezden gelebilecek güçte olmadığından varlıklarını kabul etmek ve onları yöntemin bir parçası haline getirerek merkeze bağlama ve kendi varlığını güvenceye alma yoluna gitmiştir. Cumhuriyet dönemi mahalli idare yapısına bakıldığında da, Osmanlı'dan kalan merkezîyetçilik devam etmiştir. Yine de belediyelerin varlığından söz edilebilir. Osmanlı'dan Cumhuriyete 389 belediye kalmıştır. (Ortaylı, 2019). Türkiye'de yerel anlamda hizmetleri gerçekleştiren ve demokratik temel olarak esas alınan kuruluşlar il Özel idareleri, belediyeler ve köyler olarak 3 türe ayrılmaktadır (Elma, 2007).

2005 yılında belediyelerin kuruluş kriterlerini, organlarını, yetki ve sorumluluklarını ve son olarak usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla 5393 sayılı belediye kanunu çıkarılmıştır. Kanun belediyeleri kapsamaktadır. Kanuna göre belde sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan, karar organları seçimle iş başına gelen, idari ve mali özelliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak

tanımlanmaktadır. Organları belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümenidir. Belediye kurulabilmesi için nüfus şartı 5000 olup il ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. Belediyelerin görev ve sorumluluklarında mahalli müşterek ihtiyaçlarını esas olması şartıyla:

- İmar su ve kanalizasyon işlerini yapmak,
- Çevre temizlik ve sağlığı,
- Zabıta itfaiye acil yardım ve kurtarma,
- Ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi,
- Defin ve mezarlık işlemleri ağaçlandırma gibi çeşitli konularda görevlendirilmiştir.

Yukarıda sayılan görevler belediye sınırlarını kapsamaktadır fakat belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara hizmet götürülebilir (madde /14).

Belediye organları meclis, encümen ve başkandan oluşmaktadır. Meclis belediyenin karar organıdır ve kanunlarda gösterildiği esas ve usullere göre seçimle iş başına gelmiş üyelerden oluşur. Görevlerine bakıldığında stratejik planı görüşmek ve kabul etmek, imar planını görüşmek ve onaylamak, şartlı bağışları kabul etmek, belediyenin çıkaracağı yönetmelikleri kabul etmek şeklinde görevlendirilmiştir (madde/ 17-18).

Belediye encümeni “belediye başkanı başkanlığında il belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği 3 üye Mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının idari birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği 2 üye olmak üzere 7 kişiden oluşur” (madde /33).

Görev ve yetkilerine bakıldığında stratejik plan ve yıllık çalışma ile bütçe kesin hesabı inceler ve meclise görüş bildirir. Kamulaştırma kararları alır ve uygular. Kanunda öngörülen cezaları verir. Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirler. Diğer kanunlarda belediye encümene verilen kararları inceler (madde /34).

Belediye başkanı belediye teşkilatının en üst amiri ve belediye tüzel

kişiliğinin temsilcisidir. Seçimle iş başına gelir ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumakla yükümlüdür. Görev ve yetkileri incelendiğinde: Meclis ve encümen başkanlık etmek, meclis ve encümen kararlarını uygulamak, bütçeyi uygulamak, şartsız bağışları kabul etmek, belediye personeline atamak gibi birçok görevle yetkilendirilmiştir (madde/ 38).

2.5.3. Köyler

Yerel yönetimler kavramının temel tanımı halka en yakın birimin halka en uygun şekilde hizmet etmesine olanak sağlanmasıdır. Bu tanımdan hareketle yerel yönetimler denince akla en başta köylerin gelmesi düşüncesi yanlış olmayacaktır. Türk tarihinde daha çok merkezîyetçi bir yapı kabul edilmiş olsa da köyler, batı dünyasında yerel yönetimleri ortaya çıkaran komünlerin tam olarak karşılığıdır. En küçük yerel yönetim birimi olan köyler yerelden kalkınmada oynadığı rolün yanı sıra halkın katılımının daha kolay olması nedeniyle yerel demokrasi açısından da yerel yönetimler başlığı altında önemli bir yere sahiptir. Türk yerel yönetimleri çerçevesinden bakılacak olursa Osmanlı döneminde köyler üzerinde pek bir çalışma olmadığı görülmektedir. Merkezîyetçi bir yapıya sahip olan imparatorlukta köyler de dahil olmak üzere bütün yerel yönetimlerde merkezin yoğun vesayeti açık bir şekilde varlık göstermektedir. Cumhuriyet dönemi yerel yönetimlerinde yeni kurulmuş rejimin muhaliflerini baskı altında tutmak gibi dönemin şartlarının gerektirdiği birçok neden vesayetinin devamına yol açmıştır. Fakat köyler için mahalli idareler kapsamında 442 Sayılı Köy Kanunu çıkarılmış ve köylerin yasal statüsü hüküm altına alınmıştır. 1924 tarihli 442 Sayılı Köy Kanunu kapsamında köyler; nüfusu 150'den çok 2000'den az olan yerleşim birimleri şeklinde tanımlanmıştır (442 Sayılı Köy Kanunu, madde/1). Aynı şekilde yasanın 12-14. maddelerinde köy yönetimini zorunlu ve gönüllü işler olarak iki başlık altında ele almıştır (Aydın, 2020).

Bahsi geçen zorunlu işler başlığı altında;

- Köye temiz ve sağlıklı içme suyu getirme,
- Evlere lağımlı tuvaletler yaptırma,
- Evlerin çevresini temiz tutma,
- Çiftçi mallarını koruyucu önlemler alma,
- Köy içerisindeki bütün bayındırlık görevleri,

Şeklinde belirtilmiştir. Kanuna göre zorunlu işler yerine getirilmediği takdirde köylü muhtar tarafından cezalandırılabilir (Keleş, 2000). Köyün yönetim organları üç başlıkta toplanır. 442 Sayılı Köy Kanununun 10. maddesinin 2339 Sayılı Kanunla değişikliğe uğramasıyla köyün yönetim organları Köy Derneği, Köy Muhtarı ve Köy İhtiyar Meclisinden oluşmaktadır. Muhtar köyün başı ve köy tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Muhtar aynı zamanda merkezi yönetimin taşradaki temsilciliği görevini de üstlenmektedir. Köy muhtarının bu ikili fonksiyona sahip olması valiyle benzerlik gösterir. Fakat köy muhtarı seçimle göreve gelir ve 5 yıllığına seçilir (Bilgiç, 1998).

Yasada belirtilen muhtarın görevleri (442, madde 10)

- Törenlerde ve mahkemelerde köyü temsil eder.
- İhtiyar heyetinin kararlarını yürütür.
- Vergileri toplar.
- Köyün güvenliğinden sorumludur.
- Merkezi yönetimin kanunları ve talimatlarını köye iletmekle mükelleftir.

Ayrıca köy muhtarı zorunlu görevleri yerine getirmeyen muhtara karşı gelen ve kötü söz söyleyen köylüler için bir devlet memuruna karşı koyanlar gibi ceza alacaktır. (442 Sayılı Köy Kanunu, madde/38). Genel bir bakış açısıyla köy muhtarı köyün en büyük amiri, köy tüzel kişiliğinin başı, taşra teşkilatının merkezi yönetimin temsilcisi ve köyün yürütme organıdır (Aktürk, 2012).

İhtiyar meclisinde meclis üyeleri köylüler arasından seçilir. Meclisin köy imamı, okul müdürü, sağlık memuru ve ebe doğal üyeleridir (Soral,1999). İhtiyar heyeti başkanı muhtar olup, heyet köy hakkında her türlü kararı verme yetkisine sahip organıdır (Bilgiç, 1998).

Tüm köylüler derneğin doğal üyesidir. Bu sebeple muhtar ve ihtiyar heyeti üyeleri de köy derneğinden çıkar (Erten,1999). Derneğin görevleri arasında muhtarın

ücretini belirlemek, yapılması gönüllü olan işleri zorunlu görevlere dönüştürmek gibi yetkiler kanunla hüküm altına alınmıştır (Keleş, 2000).

2.6. Cumhuriyet Dönemi Yerel Yönetim Anlayışı

Cumhuriyetin kuruluş yılları bakımından yerel yönetimleri ele aldığımızda elle tutulur bir değişim olmadığını görmekteyiz. Yerel yönetim kurumları aynı şekilde cumhuriyet rejimine aktarılmıştır. Bunun nedeni henüz kurulmuş bir rejim olan cumhuriyetin halk nezdinde tam karşılık bulmamış olması ve ülke bütünlüğünün henüz sağlanamamış olmasıdır. Bu bağlamda merkezi yönetim, yerel yönetimlere idari ve mali özerklik vermekte çekimser davranmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında tıpkı Osmanlı'da olduğu gibi yerel yönetimler merkezi idareyi destekleyecek bir uzantı olarak kalmıştır. Türk yerel yönetim kurumları hiçbir zaman batıda olduğu gibi burjuvazinin(halkın) istekleri doğrultusunda kurulmamıştır. Fakat cumhuriyet yöneticileri halkı medeniyet seviyesine çıkarmaya büyük önem vermiş bu doğrultuda çeşitli atılımlarda bulunmuşlardır. (Koçak ve Ekşi, 2010).

Savaş sonrası Batı Anadolu'da bulunan şehirlerin çoğu yangınlar sonucu bitik durumdadır.

Ankara'nın başkent ilan edilmesiyle birlikte modern bir başkent yaratma gerekliliğidir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında belediyeçilik anlayışı Ankara temelli olmuştur. Osmanlı İstanbul'u gibi kozmopolit bir başkentten İç Anadolu'da bulunan Ankara'yı başkent seçmekte antiemperyalist tutumları pekiştirmek amaçlıdır. Fakat aşılması gereken çok fazla sorun bulunmaktadır. Mali kaynakların yetersizliği başta olmak üzere yeterli kalifiye personelin bulunmaması, yerleşmiş bir yerel yönetim anlayışının olmaması cumhuriyet dönemi belediyeçiliğinin Ankara'dan öteye gidememesine sebep olmuştur. 1928-1930 yılları belediyeçiliği Ankara ve dönemin iktidarının düşüncelerini yansıtan fikirlerin somut hale getirilmesi çabalarını gösterir. Öncelikle belirtilmelidir ki Ankara dışında büyüyen kentin olmayışı belediye sorunlarını bir nebze hafifletmiştir. Henüz köyden kente göçlerin olmadığı bir dönemde Ankara dışındaki kentlerde konut sorununu gündemden kaldırmıştır. Bu sayede iktidarın başkente yoğunlaşması kolaylaşmıştır. Fakat daha önce de belirttiğimiz gibi yerel yönetim düşüncesi benimsenmediğinden yerel yönetim kuruluşları da oldukça yetersizdir. Ayrıca cumhuriyet rejiminin belediye sorunlarının temelinde siyasi bir bütünlüğün olmayışı da önemlidir. Osmanlı'dan kalan mahalli

idarelerin çoğunda İttihat ve Terakki etkisi devam etmektedir. Yerel yönetimlerin idari bir yapıyla sınırlandırılmasının en önemli nedenlerinden biridir (Tekeli ve Ortaylı, 1978).

Cumhuriyet belediyciliğinde karşımıza çıkan bir diğer husus ülke nüfusudur. Savaş sonrası azalan nüfusu arttırmak devlet politikası haline getirilmiştir. Nüfus artırımı için öncelikle sağlık koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle cumhuriyet belediyciliğinin ilk adımı sağlık alanında olmuştur ve bu konuda belediyelere önemli görevler düşmektedir. Bu çerçevede 1593 Umumi Hıfzısıhha Kanunu çıkarılmıştır (Demir, 2019).

Bu kanunla birlikte sıtma hastalığının önlenmesi için bataklıkların kurutulması görevi belediyelere verilmiştir. Aynı zamanda temiz içme suyu tedarik edilmesi görevi 831 Sayılı Sular Kanunu ile belediyelere verilmiştir. Ayrıca tüzel veya gerçek kişiye ait olan ve bunların gelirlerini sağlayan suların kamulaştırma yetkisi de belediyelere bırakılmıştır. Bu kanunla sağlık açısından ilerlemenin yerel yönetimler aracılığıyla sağlanmak istenmesinin yanında, daha önce vakıflar aracılığıyla görülen bu hizmetleri İttihat ve Terakki etkisindeki bu vakıflardan alarak politik güç kazanmak amaçlanmıştır. İttihat ve Terakkinin etkisini kaldırmayı hedefleyen en önemli kanun 743 Sayılı Medeni Kanun'dur. Bu kanunla medeni hayata birçok etkisi olan vakıfların yetkileri belediyelere devredilmiştir (resmi nikahın belediye başkanına verilmesi gibi) (Tekeli ve Ortaylı, 1978).

Yapılan çeşitli kanunlarla belediyeler güçlendirilmiştir. Fakat önemli olan mali açıdan güçlü belediyelerdir. Savaş sonrası enflasyon sonucu paranın değer kaybetmesi, zaten mali açıdan kısıtlı olan belediyeleri iyice zora sokmuştur. Bu durumda belediyelerin gelirlerini arttırmak amacıyla ruhsat, resim, harç gelirleri 423 Sayılı Kanunla belediyelere devredilmiştir. Bu kanuna göre vakıf ve bina vergilerinin gelirleri meclis kararı ile %25'e kadar belediyelerin alacağı hisseye çevrilebilir (Tekeli ve Ortaylı, 1978).

Ayrıca belediye sınırlarını belirleme açısından 1924 yılında çıkarılan 442 Sayılı Köy Kanunu ile açıklık getirilmiştir. Bu kanunla nüfusu 2000'e kadar olan yerler köy, 2000'i aşan yerlerin belediye sayılacağı kesinleşmiştir (442 Sayılı Kanun, madde/1).

Ankara Şehramenetinin kurulması aşamalarını incelemek ve dönemin şartlarına bakıldığında, 13 Ekim 1923 tarihinde mecliste sunulan yasa tasarısının

başbakan İsmet İnönü tarafından kabul edilmesiyle Ankara Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olmuştur. Çağdaş bir başkent oluşturmak dönemin iktidarının en temel hedefiydi. Zira Ankara belediyeciliğinin başarısı, iktidar başarısıyla özdeşti. Bu düşünce yapısı sonucu çeşitli girişimlerde bulunuldu ve 417 Sayılı Kanunla Ankara Şehremeneti kuruldu. Kanuna göre Ankara Şehramenetinin sınırları belediye meclisi tarafından belirlenir, İçişleri Bakanlığı onayıyla kesinleşmekteydi (Çapa, 2020).

Bakıldığında Ankara Şehrameneti İstanbul Şehramenetinden farksızdır. Şehremeni İçişleri Bakanlığı tarafından atanmaktadır. Genel bir meclisi vardır ve meclis üyeleri 24 kişiden oluşmaktadır. Meclis üyeleri seçimle iş başına gelir. Üyeler Ankara dahilinde oturan ve oy kullanma yeterliliğine sahip her vatandaşın oyuyla seçilir. Şehremeneti bütçesi genel meclis tarafından belirlenir ve İçişleri Bakanlığının onayına sunulur. Ayrıca şehreminin başkanlık ettiği, sağlık bütçe ve yazı işleri müdürlerinden oluşan encümen mevcuttu. Emanet encümeni vilayet belediye meclislerinin görev ve yetkilerine sahipti. Bu müdürler İçişleri Bakanlığı tarafından atanır ve maaşları yine bakanlık tarafından karşılanırken diğer müdürlerin maaşı şehremenetiye aitti. 1930 yılına kadar varlığını sürdüren Ankara Şehremeneti, 1930 yılında çıkarılan 1580 Sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır (Kaynar, 2022).

2.7. Türkiye Yerel Yönetim Anlayışı ve Tarihçesi

Batı kökenli bir yönetim sistemi olan yerel yönetimler, Türk yönetim yapısı çerçevesinde 19. yüzyıla tekabül eden çok eski olmayan bir kavramdır. Osmanlı kuruluş dönemine bakıldığında bir uç beyliği yapısında olması yerel bir yönetim yapısına işaret etse de daha çok yetki genişliği şeklinde yönetilmektedir. Her haliyle merkeze bağlılık söz konusudur (Görmez, 1997). Genel bir bakış açısıyla Türk kamu yönetiminde yerel yönetimlerle tanışma 17. yy döneminden başlasa da kurumsallaşma 19. Yüzyılda olmuştur (İnanç ve Ünal).

Bir toplumun yapısı ve kültürü, devletin yönetim şeklini belirleyen en önemli olgudur (Görmez, 1997). Bakıldığında Osmanlı Devleti de diğer bütün patrimonyal yapıdaki devletler gibi yerel yönetim kavramına aşina değildi (Doğan, 2011). 19. Yüzyıla gelindiğinde sanayileşmeyle birlikte yeni teknoloji ve hizmet alanlarının ortaya çıkmasıyla batıda daha etkin ve verimli hizmet sunmak ve demokrasiyi güçlendirmek amacıyla yerel yönetimler önem kazanmaya başlamıştır. Bahsedilen yerel yönetim yapısı mali ve hukuki açıdan özerktir (Ünal, 2011).

Osmanlı Devleti'nin mahalli idare anlayışı ise batı tarzı yaklaşımın aksine, merkezi idarenin vesayetinde taşra örgütlenmeleri şeklindedir (Ünal, 2011). Bu alanda yapılmış olan Islahat ve Tanzimat fermanlarının mahalli idarelerin çekirdek yapısını oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Görmez, 1997).

2.8. Yerel Yönetimlerin Önemi

Yerel yönetimlerin önemini anlatırken değinilmesi gereken konu merkezi idarelerin negatif etkileri üzerinde olmalıdır. Merkezîyetçi yapıdaki devletlerin otoriter ve bütün hizmetleri tek elden yürütme amacından ve bu amaç doğrultusunda ortaya çıkan negatif durumlar yerel yönetim yapılanmalarının önemini ortaya çıkarmıştır (Görmez, 1997). Bu çerçevede merkezi yönetimin ne olduğu ve olumsuz yönlerini açıklamak yerel yönetimlerin önemini vurgulamak açısından faydalı olacaktır.

Merkezi yönetim; gerçekleştirilecek her türlü kamusal hizmetlerin kendi bünyesine dahil olan hiyerarşik bir yapıyla yerine getirilmesini sağlayan tekelci bir sistemdir (Eryılmaz, 2018). Merkezi yönetim şeklini uygulayan ülkeler üniter yapıdadır. Amaç yasama ve yürütme erkinin yanında yargıda da bir bütünlük sağlamaya çalışmaktır. Kısaca özetlenecek olursa merkezîyetçi yapı (Gözler ve Kaplan, 2017):

- Kamu hizmetleri için harcanan ve toplanan mali kaynaklar tümüyle merkezi idarede toplanır
- Yapılacak hizmetler için merkezi idare tarafından karar alınır ve uygulanır.
- Her türlü kamusal faaliyet için merkezin yeterli olmayacağı öngörülüp bir taşra teşkilatı kurulur, fakat taşra teşkilatı merkezden atanmış memurlardan oluşturulmuş olup kendi başlarına karar alma yetkileri bulunmamaktadır. Bunun sonucunda (Şahin,2017):

1. Ülkedeki toplumsal yapının çeşitlilik göstermesi halinde kamusal

ihtiyaçların farklılık göstereceğinden dolayı hizmetlerin halkın ihtiyaçlarına göre yürütülmesi güçleşmektedir (Erkan, 2017).

2. Her türlü kamusal faaliyete merkezi idare karar verdiği için halkın kendini ilgilendiren konularda pasif kalmasına neden olmakta ve her şeyi devletten bekleme hali oluşmaktadır (Yayla, 2009).
3. Taşra teşkilatının kendi kararlarını alma yetkisi olmadığından yapılacak en küçük hizmette dahi merkezle irtibata geçmek ve izin beklemek zorunda olması, bürokrasi ve kırtasiyeciliği arttırırken hizmetlerin verimliliğini düşürmekte ve yerine getirilmesini geciktirmektedir (Erkan, 2017).

Merkezi yönetim sistemi değerlendirilmesi yapıldıktan sonra yerel yönetimlerin önemini açıklamak daha kolay ve yerinde olacaktır. Yerel yönetimler daha önceki başlıklarda da yaptığımız haliyle mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak sebebiyle kurulmuş yönetim birimi olarak tanımlanmaktadır (Keleş,1998). O halde yerel yönetimlerin başlıca özellikleri şu şekildedir: (Günday, 1996)

- Kendi tüzel kişiliğine sahip olması sebebiyle merkezi idareden bağımsız hareket edebilir ve kamu hizmet ve faaliyetlerini daha etkin ve verimli hale gelmesini sağlar
- Özerk yapısından dolayı yapacağı kamusal faaliyetlerde merkeze danışma ihtiyacı duymaz. Bu sayede kırtasiyecilik ve bürokrasiyi azaltır.
- Yerel bir faaliyet alanına sahip olduğu için halka daha kolay ulaşabilme imkanına sahiptir. Bunun sonucunda demokrasi ve halk katılımının sağlanmasına destek vermektedir (Eryılmaz, 2018).

Merkeziyetçi ve yerel yapının karşılaştırılmasıyla bahsettiğimiz şekilde yerel yönetimler halka yakınlık ve hizmetlerin etkinliği ve verimliliği açısından oldukça önemli birimlerdir. Yerelden bir katılım sağlanmasıyla demokrasi çerçevesinde yadsınamayacak kadar önem arz etmektedir. Yerellik ilkesi yerel yönetimlerin önemini açıklayan en güçlü kelimedir. Yerellik kavramına baktığımızda çoğu ülkede anayasa maddesi ve Avrupa Birliği kurucu antlaşması olan Maastricht

Antlaşması'nda da yer almıştır. Yerellik kavramı özgürlükle eşit görülmektedir (Toprak, 2014). Bu anlayışla halk kendine en yakın yönetim birimini seçerek kendini yönetmektedir (Eryılmaz, 2018). Bunu sağlayabilmek için de yerel yönetim kuruluşlarının varlığı ve önemi yadsınamayacak kadar önemsenmelidir.

2.9. Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlıkları

Kamu tüzel kişiliğine sahip ve geçmişi geniş bir tarihe yayılan köklü kurum olan il özel idareleri 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 Sayılı Kanunla kaldırılmış ve yerine büyükşehirlerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulmuştur. Başlangıçta valiye bağlı bir kurum olarak tanımlanmış olsa da daha sonra kanunda yapılan değişiklikle tüzel kişilik kazanmıştır (Akman ve Kalender, 2018).

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının oluşturulma gerekçeleri (3512 Sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, madde/28A):

“Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin, etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordinasyonu, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere kurulmuştur”.

Teşkilat yapısı incelendiğinde birimin en üst makamında vali bulunmaktadır. Başkan vali yahut vali tarafından görevlendirilecek vali yardımcısı olabilmektedir. Gereken durumlarda kurumun kendi içinde yahut ilçelerde geçici birimleri valinin onayına bağlı olarak kurulabilmesi öngörülmüştür. Hiyerarşik sıralamada en üst makama sahip olan vali uzman, sözleşmeli personel ve memurları, yer, unvan ve kadrolarına bakılmaksızın YİKOB'larda görevlendirebilmektedir (Tosun ve Uslan, 2023).

Teşkilat yapısı müdürlüklerden oluşmaktadır. Müdürlükler aşağıdaki gibidir (RG-30/12/2016-29934):

- Yatırım İzleme Müdürlüğü

- Rehberlik ve Denetim Müdürlüğü
- Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü
- 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü
- İdari ve Mali İşler Müdürlüğü
- Hukuk İşleri Müdürlüğü
- Doğal Kaynak, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü

Yeni yönetim dönemine ayak uydurmak ve çağı takip etmek için oluşturulan YİKOB, hem illerde kendisine yasayla verilen görevleri yerine getirme konusunda icrai bir makam olup, hem de verilen görevlerdeki hizmetlerin etkin ve verimli, hazırlanan planlar dahilinde gerçekleştirilme durumundan sorumlu tutulmuş ve denetleyici bir yapı haline gelmiştir. Türk kamu yönetimi çerçevesinde kendisi hizmeti gerçekleştirip yine kendi tarafından denetlenmesi bakımından bir benzeri daha yoktur (Dağlı ve Özgül, 2019).

YİKOB kuruluşları iki bölüm şeklinde olmuştur. Başlangıçta idari görevleri yerine getirmek üzere valiye bağlı müdürlükler şeklinde kurulmuştur. Fakat büyükşehir belediyelerine dönüşen illerde il özel idarelerinin kaldırılması ve büyükşehir belediyesine aktarılması sırasında kırsal kesim için hizmet götürülmesinin aksaması, vatandaşın mağdur olması ve şikayetler üzerine 3252 Sayılı Kanunla kamu tüzel kişiliği verilmiş ve özel bütçeli olarak tanımlanmıştır. Daha sonra da 6758 Sayılı Kanunla yapılan düzenlemede bütçe hazırlama, uygulama, taşınır ve taşınmaz mal elde etme ve bağış kabul etme hakları verilmiştir (Yılmaz, 2020).

YİKOB çok geniş bir görev alanına sahiptir. Bu yeni kurulan kuruluş nitelikli eleman istihdamını arttırmıştır. Fakat belirtilmelidir ki yapacağı görevler tanımına bakıldığında 2 idari 5 teknik müdürlükten oluşan YİKOB, istihdam edeceği personelin kalitesi ve teknik bilgisi oldukça önemlidir. YİKOB için olumlu eleştirilerin yanında eş oranda olumsuz eleştiride bulunmaktadır. Örneğin denetim konusunda kamu kurum ve kuruluşlarının hemen hepsinin dış denetimi Sayıştay tarafından gerçekleştirilmektedir. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanununa göre; “Kamu kurumları iç denetçi bulundurabilir ve bu denetçiler tarafından denetlenebilir” şeklinde açık bir tanımlama yapılmıştır. Bu duruma yönelik olumsuz eleştiriler, hem iç hem dış denetimin var olan kanunlarla açık bir şekilde belirtilmiş olmasına rağmen, YİKOB görev tanımına ayrıca bir denetleme

görevinin verilmesi, denetleme görevinin kimin yapacağı konusunda karışıklık çıkarmaktadır. Ayrıca kamu kurumları etkili ve verimli bir çalışma yürütülmesi amacıyla denetlenmektedir. Bu şekilde çok önemli bir husus olan denetleneme sınırının neresi ve hangi alanda olacağı belirsizdir. 5018 Sayılı Kanunda kurumları denetleyen Sayıştay denetçisi düzenlenmiştir. Fakat YİKOB denetleme personelinin özlük hakları hangi kanun veya yönetmeliğe tabi olacağı belirlenmemiştir.

2.10. 6360 SAYILI ON DÖRT İLDE ÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE YİRMİ YEDİ İLÇE KURULMASI İLE BAZI KANUN HÜKMÜNDE KARAR VE KARARNALERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

6360 Sayılı Kanun 2012 yılında kabul edilmiş ve 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı büyükşehirlerde il özel idareleri ve il ve ilçe belediyeleri arasındaki yetki ve kaynak paylaşımı ve koordinasyonunda yaşanan kargaşayı önlemek ve yerel yönetimleri tek bir merkezde toplama amacıyla hazırlanmıştır

2.10.1. 6360 Sayılı Kanunun Genel Özellikleri ve Çıkarılma Gerekçeleri

Kanunun genel özellikleri çerçevesinde yerel yönetimlerde amaçlanan; daha katılımcı bir sistem oluşturarak vatandaşın daha fazla söz sahibi olmasını sağlamak, etkin ve verimli çalışmayı gerçekleştirmek, daha şeffaf ve hesap verilebilir bir yapıya kavuşturmak, refah düzeyi yüksek ülkelerde bulunan yerel yönetim reformları temel alınarak bir düzenleme yapılmaya çalışılmıştır. Bakıldığında 5216 Sayılı Kanun ile aynı hedeflere sahip olmakla birlikte 5216 Sayılı Kanun üzerinde birçok değişiklik yapmıştır (Genç).

Kanun iki temel düşünce etrafında gerekçelendirilmiştir. Birincisi; etkin, etkili ve verimli gibi kavramlar çerçevesinde şekillenen yönetim anlayışına geçmek. Bu sayede kaynak israfını önlemek ve daha vatandaş merkezli şeffaf bir yönetime geçmek hedeflenmiştir. Ayrıca yerel idarelerin büyükşehir belediyesi altında toplanması yerel yönetimler arasında daha büyük olanın daha ucuz ve daha kaliteli olduğu hipotezine dayanır. Bu ilke şehrin nüfus ve yüz ölçümü ile alakalıdır. Her il için aynı sonucu vermeyecektir. Nüfusun az olduğu ve yüz ölçümünün büyük olduğu illerde hizmet götürülmesi, ulaşım ve hizmet kalitesi bağlamında sorun yaratması bu hipotezin tam tersine dönmesine neden olacaktır. İkinci gerekçe ise yerel yönetimlerin büyükşehir belediyesi, belediye, il özel idaresi, ilçe belediyesi, belde belediyesi ve köy gibi parçacıklı yapısı koordine olunamaması durumunda; hizmet aktarımının sağlanamaması, aktarılan hizmetin kalitesiz olması, kaynakların verimli bir şekilde kullanılamaması gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkmasını engellemek

şeklinde gerekçelerle kanun hazırlanmıştır (Yanardağ, 2022).

2.10.2. 6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler

- 5216 Sayılı Kanunda Büyükşehir belediyesi sınırları adını aldığı büyükşehrin sınırları iken 6360 Sayılı Kanun ile bu sınırlar il mülki sınırları olarak genişletilmiştir.
- Kanunla 14 yeni büyükşehir belediyesi kurulmuş, bu büyükşehir belediyelerinde bulunan köyler ve belde belediyeleri büyükşehir belediyesine bağlı mahallelere dönüştürülmüştür.
- Büyükşehir belediyesine dönüşen illerde il özel idareleri kaldırılmıştır (Bu madde ile büyükşehir belediyesinin yetki alanı genişletilmek istenmiştir) .
- 30 ilde kaldırılan il özel idarelerinin yerine Yatırım Destek Koordinasyonu Merkezi kurulmuştur.
- Büyükşehir belediyesi kurulan illerde mahalli idare birliklerine son verilmiştir.
- 5216 Sayılı Kanunla nüfusu 750.000'i aşan bölgelerde büyükşehir belediyesi kurulabilirken, 6360 Sayılı Kanunda il nüfusunun 750.000 üzerinde olması halinde büyükşehir belediyesi kurulabilir şeklinde değişikliğe uğramıştır. (Zengin,2014).
- Büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri amatör spor kulüplerine nakdi yardım yapabilecek, yurt içi ve yurt dışı fark etmeksizin müsabakalarda üstün başarı gösteren yahut derece alan sporcuların yanı sıra teknik direktör, kulüp yöneticisi ve öğrencilere büyükşehir belediye meclis kararı ile ödül verebilecektir.
- Büyükşehir belediyesine dönüşen belediyeler, kültür, sağlık, eğitim tesisi ve binaların yapılmasından sorumlu olduğu gibi mabedlerin bakım, yapım ve onarımından sorumlu olacaktır.
- Büyükşehir belediyeleri aynı zamanda nüfusu 100.000'i aşan belediyeler, kadın ve çocuklar için konuk evi açmak zorundadırlar.
- Köyleri mahalleye dönüştürülen köylülerin daha önce kullandığı mera ve yaylakların hakkı korunacaktır.
- Tüzel kişiliğine son verilen köylerin vergi, harç ve katılım payları 5 yıl süreyle alınmayacak. Ayrıca bu yerlerde içme ve kullanma suyu için 5 yıl süreyle asgari tarifinin %25'i alınacak şekilde kararlaştırılmıştır.
- Köyden mahalleye dönüşen yerlerin alt yapı hizmetleri için belediyeler ve bağlı birimlerin yatırım bütçelerinden %10 payını 10 yıllık süreyle ayırmak zorundadır (6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu,2012, Sayı:28,489).

Yasanın çıkarılma gerekçeleri göz önüne alındığında demokratik ilkelere sahiptir. Fakat maddeleri merkezîyetçiliği güçlendirmek, gücü tek elde toplamak üzerinedir. Yapılan bir diğer değişiklik mali alandadır. Yasaya göre genel bütçe ve vergi gelirlerinden toplanan, aynı zamanda belediye sınırları içinde toplanan vergilerden büyükşehir belediyelerine ayrılan pay arttırılmıştır.

Çizelge 2.1. 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası

6360 Sayılı Kanun Öncesi	6360 Sayılı Kanun Sonrası
<p>İl sınırları içindeki GBVB'nin %5'inin</p> <ul style="list-style-type: none"> • %70'i doğrudan • %30'u nüfus esasına göre dağıtılmakta <p>İlçe belediyelerinden alınan pay GBVG tahsilat toplamından nüfusa göre aldıkları payın %30'u büyükşehir belediyesine aktarılır</p>	<p>İl sınırlarındaki GBVG'nin %6'sının</p> <ul style="list-style-type: none"> • %60'ı doğrudan kalan %40'ı • %70 nüfusa • %30 yüz ölçümüne göre <p>İlçe belediyelerinden alınan pay GBVG tahsilat toplamından nüfus ve yüz ölçümü esasına göre aldıkları payın %30'u büyükşehir belediyesine aktarılır.</p>

6360 Sayılı Kanunla 1578 belde belediyesi kaldırılmış, bu belde belediyelerinden 1076 belediye büyükşehir sınırları içinde olmasına bağlı, 502 tanesi ise nüfus ölçütünü karşılayamadığı sebebiyle kaldırılmıştır. Belde belediyelerinin oluşturulma durumuna bakıldığında 1980'li yıllarda ortaya atılmış, bir bilimsel temeli olmayan, yönetim açısından bir ihtiyaç sonucu ortaya çıkmamış olup siyasi bir oluşum amacına hizmet etmektedir. Bu şekilde köyler belde belediyelerine dönüştürülmüştür (Karaarslan, 2013).

2.111. Kavramsal Çerçeve

Günümüzde yerel yönetimleri net bir şekilde tanımlamak yerine çeşitli çerçevelerden açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Yerel yönetimleri bir tanımlamaya tabi tutmadan önce yerellik ve yönetim kavramlarını ayrı olarak ele almak gerekir.

Yerellik temel bir tanımla merkezi bir idare tarafından verilen siyasi olarak kamu hizmetleri için karar alma, planlama ve uygulama gibi konularda yetki sahibi olan yerel düzeydeki örgüt ve kuruluşlara bu yetkiyi kullanma hakkı tanınmasıyla ortaya çıkmış bir kavramdır (Arslan, 2009). Yerellik, uluslararası literatürde sıklıkla bahsi geçen bir kavramdır. Belirli bir tanımlama yapılacak olursa "yerele ait

hizmetlerin yerine getirilmesinde yerelin halk, imkan ve araçlarıyla önceliğini tercih etmesi” şeklinde açıklanabilir (Toprak, 2014).

Yerellik kavramının ortaya çıkışına baktığımızda 2. Dünya Savaşı sonrası merkezi yapıların güçlenmesini önlemek amacıyla federalizm savunucuları tarafından gündeme getirilmiştir. Kökeni halka yardım, destek anlamına gelen subsidium kelimesinden türetilmiştir. Türkçeye “yerellik, halka yakınlık” olarak çevrilmiştir. Aslında savaş anında ihtiyaç duyulduğunda hazır olan askeri birliği temsil eden askeri temelli bir kavramdır. Fakat siyasal olarak kullanıldığında toplumsal ihtiyaca en hızlı cevap verecek en alt birimi tanımlamak içinde kullanılmaya başlanmıştır (Arslan, 2009).

Yönetim kavramı ise; insanlık kadar eski bir kavramdır. Her konuda ve her anlamda farklı tanımlamalarının yapılmasına müsait yapısı nedeniyle kesin bir kalıpta açıklanamamışsa da çalışmada bahsedilen yönetim idare anlamındadır. Bu çerçevede yönetimi siyasi olarak idare etme gücünü elinde bulunduran mekanizma olarak tanımlayabiliriz (Yanardağ, 2022).

2.111.1. Yerellik Kavramı

Latince subridiarite, subsidiumdan Türkçeye yerellik olarak çevrilmiştir. Kelime anlamı olarak yardımcı, yedek, ikinci anlamındadır. Yönetim anlamında kullanımı orta çağ kiliselerinde rastlanır. Kiliseler tanrının kendilerini hüküm verme aracı olarak yetkilendirdiği görüşünden hareketle iktidarın bölüşülmesini ve yönetme erkini ele geçirmiştir (Zor, 2021).

Bakıldığında yerellik kavramı daha çok batı Avrupa yönetim tarzını yansıtmaktadır. Geçmişte feodal ve komünler şeklinde yönetim anlayışına sahip olan Avrupa ülkeleri günümüzde de yerel yönetim şeklini devam ettirmektedir.

Değişen ve gelişen dünyada eğitim, sağlık, bilim vs. gibi hizmetlerin merkezi devlet tarafından yerine getirilmesi oldukça güçtür. Yerel yönetimlerin asıl varoluş nedeni de hizmetin halka en yakın birim tarafından en hızlı biçimde yerine getirilmesini sağlamaktır. Bu çerçevede mahalli idare yönetimi açısından yerellik kavramı temel yapı taşıdır (Belli, 2017).

İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa’da yaşanan yıkımı düzene koymak ve ekonomik olarak kalkınmak amacıyla Avrupa devletleri bir birlik kurmayı

hedeflemiştir. Birliğin temel amacı refah devleti ve insan hakları çerçevesinde şekillenmiştir (Nergiz, 2015). Kuruluş amacı her ne kadar ekonomik olsa da Avrupa devletlerinin kendi gelenek ve devlet yönetim şekline sahip olması, zamanla birliğe dahil olan devlet sayısının artması ortaya bölge ve yerel yönetimler kavramını çıkarmıştır.

Yerellik kavramı Avrupa Birliği (AB) Antlaşmasında ilk olarak çevre ile ilgili düzenlemelerde çok açık olmamakla beraber yer almıştır. Antlaşmanın “130/r maddesinde çevreye ilişkin konularda birinci fıkrada belirtilen hedeflerin gerçekleşmesi durumunda, bu hedeflere üye devlet çerçevesinden çok topluluk çerçevesinde yapılan düzenleme ile daha ileri bir konuma ulaşılabilecekse o halde düzenleme yapacaktır” şeklinde açıklamıştır. Bu maddeden hareketle yerellik kavramının bir form kazanmaya başladığı söylenebilir (Belli, 2017).

Daha açık ve net bir şekilde dile getirilmesi 1992 tarihli Maastricht Antlaşmasıyla olmuştur. Antlaşmanın 3/b maddesine göre:

Topluluk bu antlaşmayla kendisine tanınan yetkilerin ve verilen amaçların sınırları içinde tasarrufta bulunacaktır.

Münhasır yetkisine girmeyen alanlarda Topluluk subsidiarite ilkesine göre yalnızca önerilen tasarrufun amaçları üye ülkeler tarafından yeterince gerçekleştirilmediği takdirde, önerilen tasarruf boyut ve etkileri bakımından Topluluk tarafından daha iyi gerçekleştirilebildiği takdirde ve bu oranda tasarrufta bulunur. (Maastricht,1992, madde3/b) maddeden hareketle “gerçekleştiremediği takdirde” ifadesiyle bir belirsizlik oluşmaktadır. Bu belirsizlik hem merkezi yönetime hem de yerel yönetimlerin lehine bir madde olarak algılanır. Gerekli hizmeti yerine getirebildiği sürece üye devlet söz sahibidir. Gerçekleştiremediği takdirde Birlik devreye girmektedir. Birliğin temel amacı bireyden aileye, aileden topluma, toplumdan belediyeye ve belediyeden ulus devlete, ulus devletten Birliğe bir hiyerarşi düzeni oluşturarak en yakın birim tarafından hizmetin karşılanmasına olanak sağlamaktadır (Barlas ve Karagöz, 2007).

Sonuç olarak 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra önem kazanan yerellik ilkesi halka en yakın birim tarafından hizmet verilmesi ana temasıyla yönetim alanında büyük öneme sahiptir. Hizmetin etkin ve verimli olarak yürütülmesi, bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltması, merkezi yönetimin yetişemediği alanlarda etkili olabilmesi gibi birçok önemli faydası sayılabilir. Tarihten günümüze daha da

önemli hale gelen yerellik ilkesi gelecek içinde önemini korumaya devam edecektir.

2.111.2. Özerklik Kavramı ve İdari Özerklik

Kavramsal çerçevede Yunan kökenli auto (öz, kendi kendine) ve nomus (kural, yasa) kelimelerinin birleşmesiyle Türkçeye çok yerinde bir ifadeyle “yerel özerklik” olarak çevrilmiştir. Sözlük anlamı açısından birey veya toplu grupların, bölgelerin, devletlerin gerçek veya tüzel kişilerin sınırlarını ve haklarını ihlal etmeden hukuki bir temele dayanarak kendilerini ilgilendiren konularda geleceğini tayin etme ve kendi kararlarını verme erkine sahip olma şeklinde tanımlanmaktadır (Çelik ve Usta, 2008).

İdare hukukuna göre özerklik “bir kanun ile herhangi bir teşkilat, kurum veya kuruluşa kendi kendini yönetme hakkının tanınması, diğer bir ifadeyle kamu kurum ve kuruluşlarının üstlendikleri hizmetleri kendilerinin düzenleyebilmesi ve bunların gerektirdiği düzenlemelerin söz konusu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılabilmesidir” (Yontar ve Özer, 2008).

Belirtilmelidir ki özerklik bağımsızlık demek değildir. Bu yarı bağımsızlık durumunun en ayırt edici yanı yasama ve yargı yetkilerinin bulunmamasıdır. Bu çerçevede özerklik kavramı yerel yönetimlerde egemenlik kullanmak değil, siyasi gücün paylaşıldığı birimler olarak adlandırılmalıdır (Negiz, 2015).

Konumuzun kaynağı olan yerel yönetimleri ilgilendiren özerklik ise hukukun belirlediği şekilde kamu hizmetlerini halkın faydasına kullanma yetkisinin yerel yönetimlere bırakılmasıdır. Özerkliğin var olabilmesi için mali ve idari özerklik olmak üzere iki temel unsur sağlanmalıdır (Alodalı, Çelik, Özcan ve Usta, 2007).

İdari açıdan özerklikten bahsedebilmek için öncelikle organların bağımsızlığı sağlanmalıdır. Özerk bir kuruluşun yöneticileri seçimle iş başına gelmek zorundadır. Aksi durumda bir vesayet durumu söz konusu olur. Aynı zamanda özerk bir kuruluşun kesin karar verme uygulama yetkisine sahip olması hayati öneme sahiptir. Hiçbir karar için bir ön izin veya onaya bağlı olmamalıdır (Alıcı, 2013).

Bir diğer önemli unsur mali açıdan özerkliktir. Bir kuruluş kendi varlığını devam ettirecek parasal kaynakları yine kendisi sağlayabildiği ölçüde özerk sayılacaktır. Parasal açıdan merkeze yahut üst bir kuruma bağlı olan bir kurum için özerklikten bahsedilemez (Çelik ve Usta, 2008). Temel olarak idari özerklik mahalli

idarelerin kendi seçilmiş organlarıyla hiçbir vesayet makamının müdahalesi olmadan özgürce seçip kararlarını uygulayabilmesi şeklinde tanımlanabilir. Bu tanımdan hareketle idari özerklik iki temel unsurdan meydana gelmektedir. Birincisi kendi tüzel kişiliğine sahip olmak, ikincisi ise organlarının seçimle iş başına gelmesi ve bu organların serbestçe karar verip uygulama gücüne sahip olmasıdır (Alıcı, 2013). İdari özerklik kavramı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında ele alınmış ve Türkiye’de uygun bulunduğu maddeleri mevzuat ile güvence altına almıştır. İdari özerkliğin temeli “genel yetki ilkesine” dayanmaktadır. Bu ilke çerçevesinde kanunlarla yerel yönetimlere verilen ve yetkili olduğu konu ve sınırlar çerçevesinde yerel yönetimler karar verme ve uygulama hakkına sahiptir. Yerel yönetimlere tanınmış olan yetki bölünemez. Kanunla belirlenen durumlar dışında merkezi yahut bölgesel idareler tarafından bu yetkilerin kullanılması yerel yönetimleri zayıflatmakta ve demokrasiyi zedelemektedir (Yontar ve Özer, 2018).

2.111.3. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın (AYYÖŞ), 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa’nın yeniden inşa edilme ve etnik ve kültürel farklılıklara bakılmaksızın ortak bir birlik yaratma hedefiyle başlamıştır. 1970’li yıllara geldiğinde elle tutulur sonuçlar vermeye başlamıştır. Resmi olarak 15 Ekim 1985 tarihinde üye olan ülkelerin imzasına sunulmuş 1 Eylül 1988 yılında yürürlüğe girmiştir (Tamer, 2016).

Her uluslararası sözleşme metinlerinde olduğu gibi Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda (AYYÖŞ) bir giriş bölümüne sahiptir ve bu bölümde şartın amacı, üye ülkelerin yerel yönetimler konusundaki niyet ve düşünceleri, sonuç olarak ulaşmak istedikleri hedef belirtilmiştir (İnaç ve Ünal, 2016).

AYYÖŞ üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde özerk yerel yönetim kurumlarının yasal ve anayasal dayanağının olması gerektiği, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayetinin en aza indirilmesini ve yerel yönetimlerin yetki ve görevlerinin belirlenmesi ve bu görevlerle doğru orantılı olacak şekilde mali destek sağlanması gerektiği yer almaktadır. İkinci bölümde şartı imzalayan ülkelerin yükümlü olduğu başlıklar, şartın maddelerine uygunluk sağlamak amacıyla attığı adımları Avrupa Konseyine rapor etmesi zorunluluğundan bahsedilmektedir. Üçüncü bölümde ise şartın yürürlüğe girme ve uygulanma aşaması hakkında kurallardan bahsedilmektedir (Aygen, 2017).

Özerklik şartına göre şartı kabul eden ülkeler belirli paragraflarda zorunlu bir şekilde kabul ettiklerini onaylamalıdır. Bu çerçevede 1. bölümün en az 20 paragrafına onay vererek şarta bağlılığını taahhüt etmek zorundadır. Bu açıdan şartı kabul eden ülkeler bu taahhüdü gerçekleştirmekle birlikte bazı maddelerine çekince koymuşlardır. Yerel yönetimin en köklü olduğu ülke olan İngiltere şarta çekince koymadan kabul etmiş, idari teşkilat yapısı benzerliği ile bilinen Türkiye ve Fransa şarta çekince koyan ülkeler arasındadır. Türkiye'nin şarta koyduğu çekinceler genel olarak merkeziyetçi yapının otoritesinin devam ettirilmesi çerçevesindedir. Bakıldığında çekince konulan konular: (Taştekin, 2020)

- Yerel yönetimler hakkında yapılacak olan tüm planlama, karar alma ve uygulama süreçlerinde yerel yönetimlere danışılması
- Yerel yönetimlerin içi idari örgütlenmelerini kendi ihtiyaçları doğrultusunda belirleyebilmesi
- Seçilmişlerin görevleriyle ilgili olmayan durumların neler olduğunun belirlenmesi
- Yerel yönetimler ve organları üzerindeki idari denetimin sınırlandırılması şeklinde devam eden toplam 10 maddeye çekince koymuştur

Türkiye'nin her ne kadar çekince koyduğu maddeler olsa da diğer ilkeler ile uyum içerisinde yer almaktadır. Bu çekinceler Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgenin gelişmişlik düzeyinde ortaya çıkan farklılıkların sonucudur (Taştekin, 2020). Çıkarılan yeni yasalarla yerel yönetim reformları yapılmış ve AYYÖŞ ile daha uyumlu hale getirilmiştir. Örneğin AYYÖŞ 4. maddenin 6. paragrafında“Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır” şeklinde yer alan maddeye çekince koymuştur. Ancak 5393 Sayılı Kanununun 7. maddesinin 1. fıkrasında:

“ Bir il dâhilindeki beldeler veya köyler arasında sınır uyuşmazlığı çıkması hâlinde ilgili belediye meclisi ve köy ihtiyar meclisi ile kaymakamın görüşleri otuz gün süre verilerek istenir. Vali, bu görüşleri değerlendirerek sınır uyuşmazlığını karara bağlar. Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe ve ilk kademe

belediyelerinin sınır değişikliklerinde büyükşehir belediye meclisinin de görüşü alınır”. şeklinde açıklama yapılmış ve sınır uyuşmazlıkları konusunda ilgili yerel yönetim biriminin görüşlerine başvurulacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede gelişen durumlar yasalarda düzenlemeler yapılarak çekince konulan paragraflarla uyumlu hale gelebileceğini göstermiştir. (Taştekin, 2020).

2.111.4. Yerel Yönetim Kavramı

Latince subsidium kelimesinden türetilen subsidiarity kelimesinin Türkçeye yerel yönetim ya da yerinden yönetim olarak tercüme edilmesiyle kazandırılmıştır. Yine Arapça yokluk anlamında kullanılan “adem” kelimesinden adem-i merkeziyet yani bir merkezin olmayışı kastedilerek açıklanmıştır. Yerel yönetim kavramı iki şekilde incelenebilir:

Birincisi olan yetki genişliği ile merkezi hükümetin uzantısı şeklinde çalışan, merkeze bağlı çeşitli ihtiyaçları yerine getiren kamusal birimler tanımlanmaktadır. Bu kısma bakanlıklar ve merkezin taşra temsilcisi valilik kurumunu dahil edebiliriz (Keleş, 1992).

İkinci ve esas olan yerinden yönetimdir. Yerel ya da yerinden yönetimler kanunla oluşturulur ve organların meydana gelme şekli de yine kanunladır. Merkezi idarenin değil kendi tüzel ve siyasi kişiliğine sahiptir. (Keleş,1992)

Yerel yönetim ve yerel yönetim birimlerinin tanımlamaları da farklılık gösterir. Yerel yönetim bir bölgede yaşayan halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılayan halkın seçimiyle meydana gelmiş bir yönetim biçimidir. Fakat yerel yönetim birimi; belirli bir bölgeye sınır ve kurallar getiren yerel bir meclis denetimi altındaki mahalli bir yönetim birimi olması açısından değerlendirilmelidir (Bilgiç, 1998).

Cumhuriyet öncesi ve sonrası anayasalarda yerel yönetimlere yer verilmiş, fakat detaylı olarak ilk defa 1982 anayasasında ele alınmıştır.

“Mahalli idareler; il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Mahalli idareler kuruluş, görev ve yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir” (1982 Anayasası, madde/127). Belediyenin kuruluş kriterlerine

bakıldığında “Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir”.(5393 Sayılı Belediye Kanunu, madde/4). Bir yerde il özel idaresi kurulabilmesi için “İl özel idaresi: İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade eder” (5302 Sayılı Kanun, madde/3). Büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için “Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini ifade etmektedir (5216 Sayılı Kanun, madde/3a).

2.111.5. Yerel Yönetimlerin Varoluş Sebepleri

Mahalli idareler daha önce de tanımladığımız gibi belirli ihtiyaçları karşılamak amacıyla ortaya çıkmıştır (Keleş,1998). Bazı topluluklarda farklılık gösterse de genel olarak demokrasinin temelini oluşturan sosyal, politik ve idari başlıklar altında ortaya çıkmıştır (Bilgiç,1998).

2.111.5.1. Politik Açıdan Varoluş Sebepleri

Coğrafi açıdan geniş ve çeşitli topraklara sahip olan bir devletin merkez dışındaki vatandaşlara hizmet götürmesi gerekmekte ve bunun sonucunda yetkilerle donatılmış bir yerel teşkilata ihtiyaç duyulmaktadır (Yanardağ, 2022). Bakıldığında günümüz şartlarında yerel ihtiyaçların merkezi idare tarafından karşılanması oldukça güç aynı zamanda bürokrasi ve kırtasiyeciliği de arttıran bir durumdur. Ayrıca merkezi idarenin yerel halkın yaşayış kültürüne göre hizmet sunması da daha zordur. Türkiye gibi çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapan ülkelerde bu durum kendini açıkça gösterir.

Yerel yönetimlerin politik açıdan bir diğer varlık sebebi; merkezin vereceği hizmetlerle alakalı olarak hizmet götüreceği yerle sürekli olarak yazışmak gerekliliği ile kırtasiyeciliği ve bürokrasiyi azaltmasıdır. Aynı zamanda uygulanacak olan hizmetin zaman açısından da daha verimli ve etkin kullanılmasını sağlamaktadır. Fakat merkezi irade açısından yerel yönetimler politik anlamda merkezi yapının etkisini zayıflatmaktadır. Ancak günümüzde gittikçe önem kazanan bir kavram olan demokrasi ve halk katılımı çerçevesinden bakıldığında yerel yönetimlerin politik anlamda yetkilendirilmesi önemli bir husustur (Ulusoy ve Akdemir, 2006).

2.111.5.2. İdari Açıdan Varoluş Sebepleri

Yerel yönetimlerin idari olarak varoluş sebebi başlıca ülkenin nüfus ve coğrafyasıyla ilintilidir. Yeterli nüfus yoğunluğu olmayan ülkelerde devlet yönetiminin merkezden yapılmasında bir zorluk görülmez. Ancak bir ülke hem nüfus hem coğrafi açıdan yoğun ve çeşitliliğe sahipse hizmetlerin etkin ve verimli olması açısından yerel bir yönetim oluşturulması şarttır. Bakıldığında yerel yönetimlerin idari varoluş sebebinin hizmette etkin ve verimlilikle yakından ilişkili olduğu görülmektedir (Yılmaz, 2005). Kamu mal ve hizmetlerinin etkin ve verimli kullanılabilmesi için hizmette yerellik ve bunun neticesinde idari yetkilere sahip yerel yönetimlerin varlığı zorunludur.

2.111.5.3. Sosyal Açıdan Varoluş Sebepleri

Toplum ve yönetim birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Toplumun yapısı ve kültürü yönetim şeklini belirlemektedir (Kocaoğlu, 2011). Toplumsal yapı ve kültür yönetim üzerinde bu denli etkiliyken, toplum kendinden olan yahut kendisine en yakın olan yönetici tarafından idare edilmeyi arzular. Bu neticede yerel bir yönetim yapısı oluşturulması gereklidir. Ayrıca sosyolojik olarak yerel bir idarenin varlığı toplumda hemşericilik bilincini desteklerken, halkın kendine ait hissettiği şekilde yerel katılımı da arttırmaktadır. Bu da ülke demokrasisine büyük katkı sağlamaktadır (Türkkahraman, 2000).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma için gerekli olan birincil veriler, anket metodu uygulanarak toplanmıştır. Verilerin toplanmasında tesadüfi örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 7 adet soru ve Mücahid Yanardağ'ın 2022 yılında yayımlanmış olduğu 6360 Sayılı Kanunla Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyeti Üzerine Bir Araştırma: Bursa Büyükşehir Belediyesi Örneği adlı çalışmasından alınan 35 soru ile toplam 42 sorudan oluşmaktadır. Araştırmadaki ölçek soruları likert tipli (1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum) özelliğine sahiptir.

3.2. Araştırmanın Evreni

6360 Sayılı Kanunla Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyeti: Şanlıurfa Örneği adlı tez çalışmasında araştırmanın evreni Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi sınırları dahilinde 6360 sayılı kanunla tüzel kişiliği kaldırılarak kapatılan 14 belde belediyesidir. Araştırma zaman ve mali kısıtlamalar nedeniyle Halfeti ilçesinin Argıl, Bozova ilçesinin Yaylak, Siverek ilçesinin Kapıkaya, Birecik ilçesinin Mezra ve Suruç ilçesinin Onbirnisan (Aligör) mahallelerinde yapılmıştır. Bahsi geçen yerleşim alanlarında yaşayan 18 yaş ve üzeri farklı medeni durum, yaş, eğitim, cinsiyet ve meslek gruplarından oluşan halk örneklem olarak belirlenmiş ve 350 adet anket yapılmıştır. Anketler 1 Şubat ve 1 Mart 2024 tarihleri arasında uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında ana kütlenin tamamı incelenmesi zor olacağından örnekleme yapılması tercih edilmiştir. % 95 güvenilirlik ve % 5 örneklem hatası ile oluşturulmuştur.

3.3. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinin Nüfus ve Özellikleri

Şanlıurfa'da 6360 Sayılı Kanunla mahalleye dönüşen belde belediyeleri 14 adettir. Fakat çalışmaya konu olarak Halfeti ilçesine bağlı Argıl mahallesi Birecik ilçesine bağlı Mezra mahallesi, Suruç ilçesine bağlı Onbirnisan mahallesi, Siverek ilçesine bağlı Kapıkaya mahallesi ve Bozova ilçesine bağlı Yaylak mahallesi şeklinde belirlenmiştir

3.3.1. Argıl

Halfeti, tarih olarak MÖ 855 yılı gibi çok eski bir tarihe dayanan bir yerleşim yeridir ve Asurlular zamanında kurulduğu bilinmektedir. Asur, Roma, Pers, Hitit gibi büyük uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Çeşitli uygarlıklar ve güç savaşlarıyla sürekli el değiştiren Halfeti son olarak Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı topraklarına katılmış ve “Urumgala” adıyla Halep eyaletine bağlanmıştır. Günümüze Rumkale olarak gelmiştir. Şanlıurfa nüfusunun 19. yüzyılda savaşların getirdiği yıkımla 5-10 haneye kadar düşmüştür. Rumkale'nin tahrip edilmesiyle yerleşim alanı Fırat Nehri'nin karşı tarafına nakledilmiş ve günümüz Halfeti'si ortaya çıkmıştır. 1926 yılına kadar Birecik ilçesine bağlı olan Halfeti 1954 yılında ilçe statüsü kazanmıştır. Argıl mahallesi de Halfeti'nin ikinci büyük mahallesidir. Argıl kelime manası olarak “killi toprak” anlamına gelmektedir. 1989 yılında belediye konumuna gelerek beldeye dönüştürülmüş, 6360 Sayılı kanunla tüzel kişiliğine son verilerek mahalleye dönüştürülmüştür. Genel olarak ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Mahalle halkının çoğunluğu Almanya'ya iş göçü gerçekleştirdiğinden Almancılar olarak bilinmektedir (<http://www.halfeti.gov.tr/?page=13&mid=17>).

3.3.2. Yaylak

Yaylak mahallesi Şanlıurfa'nın Bozova ilçesine bağlı mahallesidir. Bozova Şanlıurfa'ya 38 km uzaklıkta ve 53.878 nüfusa sahiptir. Mezopotamya bölgesinde yer alan birçok yerleşim yeri gibi Bozova'da birçok medeniyeti ağırlamış bir bölgedir. Asurlular zamanında Asurianu, Roma döneminde Tormenepa , Araplar döneminde ise Telhüvek adını almıştır. Yaylak adını ise Sultan 1. Bayezid döneminde Mısır'a yapılan sefer sırasında Anadolu'ya gelen Müslüman Türkleri bu bölgeye yerleştirmiş ve bölgeye Yaylak adını vermişlerdir. Yaylak 1926 yılında 877 Sayılı Kanunla ilçe olmuş ve Şanlıurfa iline bağlanmıştır. Daha sonra ise ilçe merkezi Bozova'ya taşınmış, Yaylak Nahiye olmuştur (https://tr.wikipedia.org/wiki/Yaylak,_Bozova#cite_note-1

3.3.3. Kapıkaya

İsminin anlamı kara harabe, kırmızı toprak, bir şeyin başı baş damarı anlamlarına gelen Siverek ilçesine bağlı bir mahalle olan Kapıkaya, 1998 yılında belediye statüsüne kavuşarak belde olmuştur. 2012 tarihli 6360 Sayılı Kanun ile de tüzel kişiliği kaldırılarak Siverek ilçesine bağlı mahalle haline gelmiştir. Şanlıurfa'nın en büyük ilçesi olan Siverek geniş düzlükleri ve verimli topraklarıyla ekonomik olarak tarıma dayalıdır. Bizans İmparatorluğu zamanında Diyarbakır'a yapılacak saldırılardan korunmak için inşa edilen bir kalenin etrafında kurulmuştur

(<https://tr.wikipedia.org/wiki/Siverek>).

3.3.4. Mezra

Birecik ilçesine bağlı bir mahalledir. 1994 tarihinde belediye statüsüne kavuşarak belde olmuştur. İlk adı Birta'dır. Günümüze değişerek gelmiş, yöre halkı Bira-çuk şeklinde isimlendirmiştir. Çuk Kürtçe'de küçük anlamındadır. Biraçuk küçük kale manasına gelmektedir. Şanlıurfa'nın batısında Fırat Nehri üzerinde yer alan Birecik yazın tarım ve hayvancılıkla ilgilenirken kış için dışarıya mevsimlik işçi göçü vermektedir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Mezra,_Birecik#cite_note-1).

3.3.5. Onbirnisan

Şanlıurfa'nın Suruç ilçesine bağlı Onbirnisan mahallesi 2011 yılına kadar belde belediyesi iken, 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanunla mahalleye dönüştürülmüştür ve adı Aligör olarak değiştirilmiştir (<https://web.archive.org/web/20110321171308/https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/03/20110318-3.htm>). Tarihi kaynaklarda Seruğ olarak geçen Suruç İbrahim peygamber ile yakından ilişkilidir. İbrahim peygamberin büyük dedesinin adı olan Seruğ ilçeye adını vermiştir. İlçenin asıl adı Seruç'tur. Yöre cins at yetiştiriciliği ile meşhurdur ve at yetiştiricilerine saraç denilmektedir. Suruç kelimesi saraçlar demektir. Saraçlardan türetilerek günümüze Suruç olarak gelmiştir. İlçenin geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

4. BULGULAR

4.1. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Çizelge 4.1. Cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kadın	153	43,7
Erkek	197	56,3
Toplam	350	100

Araştırmaya katılan katılımcıların %43,7'si kadın, %56,3'ü de erkeklerden oluşmaktadır.

4.1.1. Yaş Dağılımı

Çizelge 4.2. Yaş Dağılımı

Yaş	Kişi sayısı	Yüzde (%)
18-23	54	15,4
24-29	71	20,3
30-35	60	17,1
36-41	46	13,1
42-47	33	9,4
48-53	29	8,3
54-59	17	4,9
60 ve üzeri	40	11,4
Toplam	350	100

Araştırmaya katılan kişilerin yaş dağılımı incelendiğinde %15,4'ün 18-23 yaş aralığında, %20,3'ü 24-29 yaş aralığında, %17,1'in 30-35 yaş aralığında, %13,1'in 36-41 yaş aralığında, %9,4'ün 42-47 yaş aralığında, %8,3'ün 48-53 yaş aralığında, %4,9'unun 54-59 yaş aralığında ve %11,4'ünün ise 60 ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir.

4.1.2. Eğitim Durumu Dağılımı

Çizelge 4.3. Eğitim Durumu Dağılımı

Eğitim durumu	Kişi sayısı	Yüzde (%)
İlköğretim	140	40,0
Lise	117	33,4
Ön lisans	35	10,0
Lisans	54	15,4
Yüksek Lisans	4	1,1
Toplam	350	100

Eğitim durumu ile ilgili tablo incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun ilköğretim ve lise mezunu olduğu görülmektedir. Yüksek lisans mezunu ile ön lisans mezunlarının oranının ise düşük olduğu görülmektedir.

4.1.3. Gelir Dağılımı

Çizelge 4.4. Gelir Dağılımı

Gelir	Kişi sayısı	Yüzde (%)
0-2500 TL	85	24,3
2500-5000 TL	9	2,6
5000 TL ve üzeri	256	73,1
Toplam	350	100

Tablo 4 incelendiğinde çalışmaya katılanların büyük çoğunluğunun 5000 TL ve üzeri gelire sahip olduğu ve oranının ise %73,1 olduğu görülmektedir.

4.1.4. Yaşanılan Belde Dağılımı

Çizelge 4.5. Yaşanılan Belde Dağılımı

Yaşanılan Belde(İkametgah)	Kişi sayısı	Yüzde (%)
Yaylak	34	9,7
Argıl	30	8,6
Kapıkaya	166	47,4
Onbournisan	63	18,0
Mezra	57	16,3
Toplam	350	100

Ankete katılanların hangi belde yaşadıklarına ilişkin soruya verdikleri cevaplardan çoğunluğunun (%47,4) Kapıkaya beldesinde yaşadığı görülmektedir.

4.1.5. Meslek Dağılımı

Çizelge 4.6. Meslek Dağılımı

Meslek	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Ev hanımı	76	21,7
Özel sektör	129	36,9
Kamu sektörü	45	12,9
Çiftçi	67	19,1
Emekli	7	2,0
Öğrenci	26	7,4
Toplam	350	100

Meslek dağılımına ilişkin tablo incelendiğinde katılımcılarının büyük çoğunluğunun özel sektörde çalıştığı görülmektedir.

4.1.6. Beldede Yaşam Süresi

Çizelge 4.7. Beldede Yaşam Süresi Dağılımı

Beldede yaşam süresi	Kişi sayısı	Yüzde (%)
1-3 yıl	13	3,7
3-6 yıl	26	7,4
6-10 yıl	27	7,7
10-15 yıl	40	11,4
15 yıl ve üzeri	244	69,7
Toplam	350	100

Tablo 7 incelendiğinde ankete katılanların büyük çoğunluğu yani yaklaşık %69,7'sinin 15 yıl ve üzeri ikamet ettikleri beldede yaşadıkları görülmektedir.

4.1.7. Faktör Analizi

Yanardağ (2022) çalışmasında kullandığı “Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyeti” ölçeği için açıklayıcı faktör analizinde elde ettiği faktörler ve faktör yüklerine bağlı kalınarak bu değerlere ait tablo aşağıda verilmiştir. Ayrıca 16 madde ve 4 alt faktörden oluşan ölçeğin KMO değeri 0,877 ve anlamlılık değeri ,000 ($p<0,05$) olduğundan ölçek analiz için uygundur. Ayrıca ölçeğe ait güvenilirlik değeri de 0,85 olarak elde edilmiştir.

Çizelge 4.8. Faktör Analiz Bulguları

Maddeler	Faktörler			
	1	2	3	4
3. Belediyemiz kapatıldıktan sonra kanalizasyon hizmet konusunda sorun yaşanmaktadır. *	0,716			
4. Belediyemiz kapatıldıktan sonra çöplerin toplanması konusunda sorun yaşanmaktadır. *	0,856			
5. Belediyemiz kapatıldıktan sonra çevre temizliği (cadde, sokak, Pazar yeri) konusunda sorun yaşanmaktadır. *	0,832			
6. Belediyemiz kapatıldıktan sonra ulaşım hizmeti konusunda sorun yaşanmaktadır.	0,727			

*				
7. Belediyemiz kapatıldıktan sonra imar hizmeti konusunda sorun yaşanmaktadır. *	0,638			
15. Vatandaşa yerel yöneticilerden daha fazla hesap sorabilme imkânı getirilmiştir.		0,788		
16. Kanun, şeffaf yönetim anlayışına hizmet etmektedir.		0,807		
17. Belde halkının kendini yönetme hakkı elinden alınmıştır. *		0,609		
18. Hizmetlere ulaşım kolaylaşmıştır.		0,489		
25. Belediye başkanının mahallemizi yeteri kadar temsil ettiğini düşünüyorum.			0,793	
26. Belediye meclisinin			0,720	

mahalleyi temsil ettiğini düşünüyorum.				
27. Belediye meclis toplantılarında alınacak kararlarda mahallemiz etkilidir.			0,740	
28. Belediyemiz bizim beğenilerimize uygunbirtakım sosyal faaliyetler düzenler.			0,713	
32. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinde personel sayısı artmıştır.				0,899
33. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinde araç gereç sayısı artmıştır.				0,953
34. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinde ekipman sayısı artmıştır.				0,951
Varyans (%)	20,072	14,408	16,855	16,821
Toplam Varyans (%)	68,156			

Faktör analizi tablosundan faktörlerin tamamının açıklandığı varyans oranının %68,156 olduğu görülmektedir. Ayrıca 1 ile ifade edilen faktör ismi “Hizmet Kalitesi” olup 3, 4, 5, 6 ve 7 nolu maddeler bu faktöre bağlıdır. 2 ile ifade edilen faktör ismi “Katılım” olup 15, 16, 17 ve 18 nolu maddeler bu faktöre bağlıdır. Benzer şekilde 3 ve 4 ile ifade edilen faktör isimleri sırasıyla “Temsil” ve “Kaynak ve İmkân” olup bu faktörlere bağlanan maddeler ise sırasıyla {25, 26, 27, 28} ve {32, 33,34}’dür.

4.1.8. Hipotez Testleri

Analizlere başlamadan önce ölçek verilerimizin örnekleminin yeteri kadar büyük ve normal dağılım göstermeleri gerekmektedir. Eğer verilerimiz bu şartları sağlarsa parametrik testleri kullanmamız gerekmektedir. Eğer normallik şartı sağlanmıyorsa parametrik olmayan testleri kullanmamız gerekmektedir. Verilerimizin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için öncelikle alt faktör gruplarının ortalamalarını hesapladık ve bu şekilde normalliklerini inceledik. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakmamız gerekmektedir ve bu değerlerin -2 ile +2 değerleri arasında olması normallik varsayımı için yeterlidir (George,2011). Normallik testinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.9. Normallik Testi Çarpıklık Basıklık Değerleri

		İstatistik değeri	Standart hata
Hizmet Kalitesi	Çarpıklık	,705	,130
	Basıklık	,003	,260
Katılım	Çarpıklık	-,523	,130
	Basıklık	-,096	,260
Temsil	Çarpıklık	-,338	,130
	Basıklık	-,858	,260
Kaynak ve İmkân	Çarpıklık	-1,121	,130
	Basıklık	1,803	,260

Yukarıdaki tablo incelendiğinde bütün gruplardaki çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında değer aldığı görülür ve dolayısıyla verilerimizin

normal dağıldığını varsayabiliriz. Bu bilgiler ışığında analizlerimizi parametrik testler kullanarak yapmamız gerekmektedir.

İki örneklem grubu arasında ortalamalar açısından fark olup olmadığını araştırmak için bağımsız örneklem testi kullanılır. t testi için oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir.

H0: İki grubun ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1: İki grubun ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

İkiden fazla parametrik ana kütle ortalamasının birbirine eşit olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi kullanılır. Hipotezler aşağıdaki gibi kurulur.

4.1.9. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

Bağımsız örneklem t-testi iki bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Hizmet Kalitesi, Katılım, Temsil ile Kaynak ve İmkân alt faktörleri açısından farklılıkların cinsiyet değişkeni açısından yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları aşağıda Tablo 11 ve 12’de verilmiştir.

Bu analiz için kurulan hipotez testi aşağıdaki gibidir.

Çizelge 4.10. Levene Testi Sonuçları

		F	Sig.	t	df	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	Varyansların eşitliği varsayımı	,826	,364	,440	348	,660
	Varyansların eşit olmadığı varsayım			,445	339,27	,656
Katılım	Varyansların eşitliği varsayımı	2,303	,130	-,409	348	,683
	Varyansların eşit olmadığı varsayım			-,413	336,92	,680
Temsil	Varyansların eşitliği varsayımı	5,786	,017	1,902	348	,058
	Varyansların eşit olmadığı varsayım			1,932	342,30	,054
Kaynak ve İmkân	Varyansların eşitliği varsayımı	4,881	,028	-2,100	348	,036
	Varyansların eşit			-2,069	305,90	,039

olmadığı varsayım						
-------------------	--	--	--	--	--	--

Yukarıdaki tabloda hizmet kalitesi ve katılım için Levene test istatistiğinin sig. değerleri sırasıyla ,364 ve ,130 olup bu değerler 0,05'ten büyük çıktığı için H0 hipotezi reddedilemez ve varyansların eşitliği varsayımı kabul edilir ve ilk satırdaki anlamlılık değerine göre bağımsız örneklem t-testinin yorumlaması yapılır.

Benzer şekilde temsil ile kaynak ve imkân için Levene test istatistiğinin sig. değerleri sırasıyla,017 ve ,028 olup 0,05'ten küçük olduğu için H0 hipotezi reddedilir yani varyansların eşit olmadığı varsayımı kabul edilerek ikinci satırdaki anlamlılık değerine göre analizimizi yorumlayacağız.

4.1.10. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının cinsiyete göre farklılığını inceleyen t testi sonuçları

Çizelge 4.11. Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart S.	t	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	Kadın	153	2,664	,8325	,440	,660
	Erkek	197	2,622	,9142		
Katılım	Kadın	153	3,199	,8254	-,409	,683
	Erkek	197	3,237	,8878		
Temsil	Kadın	153	3,082	,9741	1,932	,054
	Erkek	197	2,867	1,104		
Kaynak ve İmkân	Kadın	153	3,505	,8712	-2,069	,039
	Erkek	197	3,690	,7726		

Tablo 11'de hizmet kalitesi, katılım ve temsil için anlamlılık değerleri 0,05'ten büyük olduğu için H0 hipotezi kabul edilir. Yani, Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın "Hizmet Kalitesi", "Katılım" ve "Temsil" ile ilgili memnuniyet algıları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur. "Kaynak ve İmkân" için ise anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için H0 hipotezi reddedilir.

Yani, Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın “Kaynak ve İmkân” ile ilgili memnuniyet algıları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır. H1 göre tablo 11’de kaynak ve imkanların kullanımı açısından cinsiyete göre farklılık görülmüştür. Tablo 11’den yola çıkarak kadınların çevre temizlik hizmetleri konusunda erkeklere oranla daha çok şikayetçi olduğu belirlenmiştir.

4.1.11. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Yaşa Göre Farklılık Analizi

Çalışmamızda verilerimiz normal dağıldığı için ikiden fazla grupların örnek ortalamaları arasında farkı incelerken parametrik testlerden ANOVA testini kullanacağız. Bağımsız örneklem t-testinde olduğu gibi tek yönlü varyans analizinde de grupların varyanslarının eşitliği test edilmelidir. Analiz sonucunda sıfır hipotezi reddedildiğinde, farklılığın hangi örnekten kaynaklandığının belirlenmesi için Post-Hoc çoklu karşılaştırma testleri kullanılmaktadır. Eğer sıfır hipotezi reddedilirse hangi post-hoc testini kullanmamız gerektiği büyük önem arz etmektedir. Bunun için varyansların homojenliğinin test edilmesi gerekmektedir. Çünkü varyansların homojen olup olmamasına göre yapılacak çoklu karşılaştırma testi farklılık göstermektedir. Bu çalışmada varyansların homojenliği varsayımı sağlanıyorsa Tukey çoklu karşılaştırma testi, sağlanmıyorsa Tamhane’s T2 çoklu karşılaştırma testi kullanılacaktır. Verilerin Levene testinin sonuçları aşağıdaki gibidir.

Çizelge 4.12. Varyansların Homojenliği Testi

	Levene istatistiği	df1	df2	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	1,695	7	342	,109
Katılım	1,048	7	342	,131
Temsil	1,383	7	342	,211
Kaynak ve İmkân	2,597	7	342	,013

Tablo 12 incelendiğinde sadece Kaynak ve İmkân faktörü için Levene test istatistiğine ait p değeri ,013 olarak elde edilmiştir ve bu değer 0,05’ten küçüktür. Dolayısıyla sıfır hipotezi reddedilerek varyansların homojen olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda ANOVA testinin sonucunda gruplar arasında fark çıkması

halinde bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi kullanılacaktır. Benzer şekilde diğer üç faktöre ait Levene test istatistiğinin anlamlılık değerleri 0,05'ten büyük olduğu için varyansların homojenliği şartı sağlanmaktadır. Bu faktörler için ise yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık çıkarsa bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılacaktır. katılım açısından katılım faktörü çerçevesinde değerlendirilmiştir. H1 göre değerlendirme sonucu tablo 12'de yaş değişkeni çerçevesinde anlamlılık değeri 0,5'ten büyük çıkmıştır. Bu durumda katılım faktörü değerlendirildiğinde yapılan mahallelerde yaşa göre halkın katılım oranı anlamlı seviyede artmıştır ve hizmetlere ulaşımında sorun yaşanmadığı tespit edilmiştir.

ANOVA testinin analizi için kurulan hipotez testi aşağıdaki gibidir.

4.1.12. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının yaşa göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları

Çizelge 4.12. Yaşa Göre Farklılık Analizi

	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	18-23	54	2,722	,904	2,007	,054
	24-29	71	2,693	,761		
	30-35	60	2,707	,768		
	36-41	46	2,691	,983		
	42-47	33	2,867	,997		
	48-53	29	2,593	,906		
	54-59	17	2,129	,652		
	60 ve üzeri	40	2,345	,946		
Katılım	18-23	54	3,097	,883	4,096	,000
	24-29	71	2,965	,762		
	30-35	60	3,171	,753		
	36-41	46	3,294	,895		
	42-47	33	3,038	,981		
	48-53	29	3,353	,925		
	54-59	17	3,706	,830		
	60 ve üzeri	40	3,681	,734		
Temsil	18-23	54	2,736	1,13	3,781	,001
	24-29	71	2,757	,981		
	30-35	60	2,779	,948		
	36-41	46	2,924	1,13		
	42-47	33	2,939	,960		
	48-53	29	3,267	,868		
	54-59	17	3,647	,977		
	60 ve üzeri	40	3,444	1,12		

Kaynak ve İmkân	18-23	54	3,340	,975	2,605	,012
	24-29	71	3,446	,871		
	30-35	60	3,611	,767		
	36-41	46	3,616	,840		
	42-47	33	3,849	,553		
	48-53	29	3,839	,764		
	54-59	17	3,941	,748		
	60 ve üzeri	40	3,750	,687		

Tablo 13 incelendiğinde hizmet kalitesi için hesaplanan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük çıktığı için sıfır hipotezi kabul edilir yani grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Katılım, Temsil, Kaynak ve İmkân için hesaplanan p anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için sıfır hipotezi reddedilir yani grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır diyebiliriz. Bu durumda Tablo 12'de varyansların homojenliği sonuçlarından Kaynak İmkân için varyansların homojenliği şartı sağlanmadığı için Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma testi, Katılım ve Temsil için ise varyansların homojenliği şartı sağlandığı için Tukey çoklu karşılaştırma testleri yapılmıştır. Elde edilen bulgulardan Katılım açısından yaş değişkenine göre anlamlı farklılık 18-23 yaş aralığı ile 60 ve üzeri yaş grubunda; 24-29 yaş grubu ile 54-59 ve 60 ve üzeri yaş grubu arasında; 42-47 yaş grubu ile de 60 ve üzeri yaş grubu arasında anlamlı fark bulunmuştur. Temsil açısından ise 18-23, 24-29 ve 30-35 yaş grupları ile 54-59 ve 60 ve üzeri yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Kaynak ve imkân açısından ise yaşa göre anlamlı farklılık bulunmuş olsa bile yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna dair anlamlı bir bulguya rastlanamamıştır.

4.1.13. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

Çizelge 4.13. Varyansların Homojenliği Testi

	Levene istatistiği	df1	df2	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	4,439	4	345	,002
Katılım	1,809	4	345	,127
Temsil	1,649	4	345	,162
Kaynak ve İmkân	10,519	4	345	,000

Tablo 14 incelendiğinde sadece Hizmet Kalitesi ile Kaynak ve İmkân faktörü için Levene test istatistiğine ait p değeri sırasıyla ,002 ve ,000 olarak elde edilmiştir ve bu değer 0,05'ten küçüktür. Dolayısıyla sıfır hipotezi reddedilerek varyansların homojen olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda ANOVA testinin sonucunda gruplar arasında fark çıkması halinde bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi kullanılacaktır. Benzer şekilde Katılım ve Temsil faktörlerine ait Levene test istatistiğinin anlamlılık değerleri ise 0,05'ten büyük olduğu için varyansların homojenliği şartı sağlanmaktadır. Bu faktörler için ise eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık çıkarsa bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılacaktır.

ANOVA testinin analizi için kurulan hipotez testi aşağıdaki gibidir.

4.1.14. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının eğitim durumuna göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları

Çizelge 4.14. Anova Testi Sonuçları

	Eğitim durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	İlköğretim	140	2,556	,861	3,271	,012
	Lise	117	2,766	,941		
	Önlisans	35	2,943	,902		
	Lisans	54	2,441	,702		
	Yüksek Lisans	4	2,000	,000		
Katılım	İlköğretim	140	3,357	,810	2,114	,079
	Lise	117	3,212	,929		
	Önlisans	35	2,993	,843		
	Lisans	54	3,046	,826		
	Yüksek Lisans	4	3,063	,315		
Temsil	İlköğretim	140	3,293	,991	8,287	,000
	Lise	117	2,902	1,07		
	Önlisans	35	2,571	1,05		
	Lisans	54	2,551	,918		
	Yüksek Lisans	4	2,000	,817		
Kaynak ve İmkân	İlköğretim	140	3,595	,782	1,997	,095
	Lise	117	3,587	,961		
	Önlisans	35	3,362	,937		
	Lisans	54	3,846	,370		
	Yüksek Lisans	4	3,750	,500		

Tablo 15 incelendiğinde Katılım ile Kaynak ve İmkân için hesaplanan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük çıktığı için sıfır hipotezi kabul edilir yani grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Hizmet Kalitesi ile Temsil için hesaplanan p anlamlılık değeri ise 0,05'ten küçük olduğu için sıfır hipotezi reddedilir yani grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır diyebiliriz. Bu durumda Tablo 14'de varyansların homojenliği sonuçlarından Hizmet Kalitesi için varyansların homojenliği şartı sağlanmadığı için Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma testi, Temsil için ise varyansların homojenliği şartı sağlandığı için Tukey çoklu karşılaştırma testleri yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma test sonuçlarına göre ise Hizmet Kalitesi açısından eğitim durumları arasındaki anlamlı farklılık yüksek lisans ile ilköğretim, lise, ön lisans ve lisans arasında vardır. Temsil açısından ise anlamlı farklılık ilköğretim ile lise, ön lisans ve lisans arasında vardır. H3, H4 ve H6 için hizmet, katılım ve temsil faktörleri açısından değerlendirilmiştir. Tablo 15'e bakıldığında eğitim durumunun hizmet faktörü üzerinde bir değişiklik göstermediği sonucuna varılmıştır. Fakat temsil ve katılım şartı için Tablo 16'da mesleğe göre değişiklikler görülmüştür. Ev hanımları, özel sektör ve kamu sektörü arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmüştür.

4.1.15. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Meslek Değişkenine Göre Farklılık Analizi

Çizelge 4.15. Varyansların homojenliği testi

	Levene istatistiği	df1	df2	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	1,400	5	344	,224
Katılım	1,824	5	344	,107
Temsil	1,765	5	344	,119
Kaynak ve İmkân	4,577	5	344	,000

Tablo 16 incelendiğinde sadece Kaynak ve İmkân faktörü için Levene test istatistiğine ait p değeri sırasıyla ,000 olup 0,05'ten küçüktür. Dolayısıyla sıfır hipotezi reddedilerek varyansların homojen olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda ANOVA testinin sonucunda gruplar arasında fark çıkması halinde bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc testlerinden Tamhane's T2

testi kullanılacaktır. Hizmet Kalitesi, Katılım ve Temsil faktörlerine ait Levene test istatistiğinin anlamlılık değerleri ise 0,05'ten büyük olduğu için varyansların homojenliği şartı sağlanmaktadır. Bu faktörler için ise meslek değişkeni açısından anlamlı bir farklılık çıkarsa bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılacaktır.

ANOVA testinin analizi için kurulan hipotez testi aşağıdaki gibidir.

4.1.16. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının meslek değişkenine göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları

Çizelge 4.16. Anova Testi Sonuçları

	Meslek	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	Ev hanımı	76	2,653	,775	1,573	,167
	Özel sektör	129	2,764	,957		
	Kamu sektörü	45	2,631	,869		
	Çiftçi	67	2,508	,861		
	Emekli	7	2,058	,619		
	Öğrenci	26	2,508	,816		
Katılım	Ev hanımı	76	3,253	,814	2,267	,048
	Özel sektör	129	3,182	,860		
	Kamu sektörü	45	3,061	,843		
	Çiftçi	67	3,366	,834		
	Emekli	7	4,000	,661		
	Öğrenci	26	3,010	1,01		
Temsil	Ev hanımı	76	3,266	,898	3,485	,004
	Özel sektör	129	2,810	1,04		
	Kamu sektörü	45	2,611	1,04		
	Çiftçi	67	3,134	1,05		
	Emekli	7	3,321	1,23		
	Öğrenci	26	2,875	1,23		
Kaynak ve İmkân	Ev hanımı	76	3,535	,866	1,552	,173
	Özel	129	3,594	,815		

sektör				
Kamu sektörü	45	3,689	,750	
Çiftçi	67	3,786	,627	
Emekli	7	3,619	,559	
Öğrenci	26	3,308	1,20	

Tablo 17 incelendiğinde Hizmet Kalitesi ile Kaynak ve İmkân için hesaplanan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük çıktığı için sıfır hipotezi kabul edilir yani grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Katılım ve Temsil için hesaplanan p anlamlılık değeri ise 0,05'ten küçük olduğu için sıfır hipotezi reddedilir yani grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır diyebiliriz. Bu durumda Tablo 16'da varyansların homojenliği sonuçlarından Katılım ve Temsil için varyansların homojenliği şartı sağlandığı için Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma test sonuçlarına göre ise Temsil açısından meslek grupları arasındaki anlamlı farklılık ev hanımı ile özel sektör ve kamu sektörü arasında vardır.

4.1.17. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Gelir Değişkenine Göre Farklılık Analizi

Çizelge 4.17. Varyansların homojenliği testi

	Levene istatistiği	df1	df2	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	1,208	2	347	,300
Katılım	,291	2	347	,748
Temsil	,075	2	347	,928
Kaynak ve İmkân	5,978	2	347	,003

Tablo 18 incelendiğinde sadece Kaynak ve İmkân faktörü için Levene test istatistiğine ait p değeri sırasıyla ,003 olup 0,05'ten küçüktür. Dolayısıyla sıfır hipotezi reddedilerek varyansların homojen olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda ANOVA testinin sonucunda gruplar arasında fark çıkması halinde bu farkın

hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi kullanılacaktır. Hizmet Kalitesi, Katılım ve Temsil faktörlerine ait Levene test istatistiğinin anlamlılık değerleri ise 0,05'ten büyük olduğu için varyansların homojenliği şartı sağlanmaktadır. Bu faktörler için ise gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık çıkarsa bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılacaktır.

ANOVA testinin analizi için kurulan hipotez testi aşağıdaki gibidir.

4.1.18. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının gelir değişkenine göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları

Çizelge 4.18. Gelir Değişkenine Göre Farklılık Analizi

	Gelir	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	0-2500	85	2,654	,784	,716	,489
	2500-5000	9	2,978	,967		
	5000 ve üzeri	256	2,624	,906		
Katılım	0-2500	85	3,150	,820	,671	,512
	2500-5000	9	3,028	1,08		
	5000 ve üzeri	256	3,251	,866		
Temsil	0-2500	85	3,153	1,03	2,99	,051
	2500-5000	9	2,389	1,23		
	5000 ve üzeri	256	2,917	1,05		
Kaynak ve İmkân	0-2500	85	3,412	,875	10,83	,000
	2500-5000	9	2,667	1,32		
	5000 ve üzeri	256	3,708	,749		

Tablo 19 incelendiğinde Hizmet Kalitesi, Katılım ve Temsil için hesaplanan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük çıktığı için sıfır hipotezi kabul edilir yani grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Kaynak ve İmkân için hesaplanan p anlamlılık değeri ise 0,05'ten küçük olduğu için sıfır hipotezi reddedilir yani grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır diyebiliriz. Bu durumda Tablo 18'de varyansların homojenliği sonuçlarından Kaynak ve İmkân için varyansların homojenliği şartı sağlanmadığı için Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma test sonucuna göre ise Kaynak ve İmkân açısından gelir düzeyleri arasındaki anlamlı farklılık 0-2500 TL ile 5000 TL ve üzeri gelir grupları arasında vardır.

4.1.19. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Beldede Yaşanılan Süreye Göre Farklılık Analizi

Çizelge 4.19. . Varyansların homojenliği testi

	Levene istatistiği	df1	df2	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	1,995	4	345	,095
Katılım	1,721	4	345	,145
Temsil	8,073	4	345	,000
Kaynak ve İmkân	3,292	4	345	,011

Tablo 20 incelendiğinde sadece Temsil ile Kaynak ve İmkân faktörü için Levene test istatistiğine ait p değeri sırasıyla ,000 ve ,011 olarak elde edilmiştir ve bu değer 0,05'ten küçüktür. Dolayısıyla sıfır hipotezi reddedilerek varyansların homojen olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda ANOVA testinin sonucunda gruplar arasında fark çıkması halinde bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi kullanılacaktır. Benzer şekilde Hizmet Kalitesi ve Katılım faktörlerine ait Levene test istatistiğinin anlamlılık değerleri ise 0,05'ten büyük olduğu için varyansların homojenliği şartı sağlanmaktadır. Bu faktörler için ise beldede yaşanılan süre açısından anlamlı bir farklılık çıkarsa bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılacaktır.

ANOVA testinin analizi için kurulan hipotez testi aşağıdaki gibidir.

4.1.20. Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının beldeye yaşanan süreye göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları

Çizelge 4.20. Anova Testi Sonuçları

	Beldede yaşanan süre	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	1-3 yıl	13	2,585	,719	2,101	,080
	3-6 yıl	26	2,439	,635		
	6-10 yıl	27	2,689	,761		
	10-15 yıl	40	2,990	,886		
	15 yıl ve üzeri	244	2,603	,909		
Katılım	1-3 yıl	13	3,173	,717	,705	,589
	3-6 yıl	26	3,192	,876		
	6-10 yıl	27	3,083	,686		
	10-15 yıl	40	3,063	,816		
	15 yıl ve üzeri	244	3,267	,890		
Temsil	1-3 yıl	13	2,981	,239	,465	,761
	3-6 yıl	26	2,865	,980		
	6-10 yıl	27	2,935	,768		
	10-15 yıl	40	2,775	1,19		
	15 yıl ve üzeri	244	3,003	1,09		
Kaynak ve İmkân	1-3 yıl	13	3,256	,434	1,12	,346
	3-6 yıl	26	3,795	,491		
	6-10 yıl	27	3,519	,912		
	10-15 yıl	40	3,542	1,01		
	15 yıl ve üzeri	244	3,630	,818		

Tablo 21 incelendiğinde dört faktör içinde anlamlılık değerleri 0,05'ten büyük olduğu için yaşanan süre açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

4.1.21. Mahalleye Dönüşen Belde Belediyelerinde Halkın Memnuniyet ile İlgili Algılarının Yaşanılan Beldeye Göre Farklılık Analizi

Çizelge 4.21. Varyansların Homojenliği Testi

	Levene istatistiği	df1	df2	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	,981	4	345	,418
Katılım	2,88	4	345	,023
Temsil	3,906	4	345	,004
Kaynak ve İmkân	3,904	4	345	,004

Tablo 22 incelendiğinde Katılım, Temsil ile Kaynak ve İmkân için Levene test istatistiğine ait p değeri 0,05'ten küçük olup sıfır hipotezi reddedilerek varyansların homojen olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumda ANOVA testinin sonucunda gruplar arasında fark çıkması halinde bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi kullanılacaktır. Benzer şekilde Hizmet Kalitesi için ise Levene test istatistiğinin anlamlılık değerleri ise 0,05'ten büyük olduğu için varyansların homojenliği şartı sağlanmaktadır. Bu faktörler için ise yaşanan belde açısından anlamlı bir farklılık çıkarsa bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılacaktır.

ANOVA testinin analizi için kurulan hipotez testi aşağıdaki gibidir.

4.1.22. . Mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyet algılarının yaşanılan beldeye göre farklılığını inceleyen ANOVA testi sonuçları

Çizelge 4.22. Anova Testi Sonuçları

	Yaşanılan belde	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Anlamlılık
Hizmet Kalitesi	Yaylak	34	2,888	,672	11,07	,000
	Argıl	30	2,687	,875		
	Kapıkaya	166	2,449	,884		
	Onbirnisan	63	2,451	,745		
	Mezra	57	3,235	,825		
Katılım	Yaylak	34	2,654	,648	11,55	,000
	Argıl	30	3,317	,685		
	Kapıkaya	166	3,419	,799		
	Onbirnisan	63	3,365	,736		
	Mezra	57	2,772	1,04		
Temsil	Yaylak	34	2,206	,856	8,57	,000
	Argıl	30	3,375	,733		
	Kapıkaya	166	3,093	1,01		
	Onbirnisan	63	3,115	1,05		
	Mezra	57	2,636	1,15		
Kaynak ve İmkân	Yaylak	34	3,265	,764	3,79	,005
	Argıl	30	3,500	,699		
	Kapıkaya	166	3,556	,848		
	Onbirnisan	63	3,762	,609		
	Mezra	57	3,860	,949		

Tablo 23 incelendiğinde dört faktör içinde anlamlılık değerleri 0,05'ten küçük olduğu için yaşanılan belde açısından dört faktör içinde anlamlı bir farklılık vardır. Varyansların homojenliği testinin sonuçlarından Hizmet Kalitesi için Tukey oklu karşılaştırma testi yapılırken diğer üç faktör için ise Tamhane's T2 oklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Hizmet Kalitesi açısından anlamlı farklılık yaylak ile kapıkaya; mezra ile argıl, kapıkaya ve onbirnisan arasında vardır. Katılım açısından yaylak ile argıl; mezra ile argıl, kapıkaya ve onbirnisan arasında anlamlı farklılık vardır. Temsil açısından yaylak ile argıl, kapıkaya ve onbirnisan; argıl ile de mezra arasında anlamlı farklılık vardır. Son olarak Kaynak ve İmkan açısından ise yaylak ile onbirnisan ve mezra arasında anlamlı farklılık vardır.

5. TARTIŞMA

2012 yılında kabul edilen ve 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı kanun yerel idare birimleri üzerinde önemli değişiklikler yapmıştır. En önemli değişiklik belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak Büyükşehir bünyesine dahil edilmesidir. Araştırmanın asıl konusu olan kanunun yaptığı değişikliklerin halk nezdinde memnuniyet araştırması çeşitli iller bazında ele alınmıştır. Bu çalışmalar çerçevesinde ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında her bir il için kendi kültürel dinamiklerinin temel alındığı sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin Antalya ilinde yürütülen çalışmada turizm kenti olması sebebiyle çevre temizliği ve ulaşım konuları üzerinde durulmuştur. Bir diğer araştırma örneği olan Van ilinde kanunun imar düzeni konusunda yaptığı düzenlemeye dikkate alınmıştır. İmar planlamalarının tamamen büyükşehir belediyesine bırakılması ile rahat hareket edemediğini belirten katılımcılar en küçük izin için büyükşehir belediyesine ulaşmak zorunda olduklarından şikayetçi olmuşlardır.

Şanlıurfa açısından incelendiğinde belde belediyelerinde yürütülen araştırmaya katılanlar çeşitli sorulara çelişkili cevaplar vermişlerdir. Yürütülen anket çalışmasında bulunan “büyükşehir belediye başkanına ve meclis üyelerine ulaşabiliyor musunuz?” sorusuna asla ulaşamadıklarını ulaşırsalar bile geri dönüş sağlanmadığını belirtmiş fakat bir başka soru olan “temsil edildiğinizi düşünüyor musunuz?” sorusuna olumlu yanıt vermişlerdir. Ayrıca kapatılan belde belediyelerinin geçim kaynağı da sorulara verilen cevapları etkilemektedir. Diğer beldelere göre turizm ile öne çıkan Halfeti'nin Argıl Belediyesi, çevre temizliği üzerinde dururken tarım ve hayvancılıkla ön plana çıkan diğer beldeler ulaşım, altyapı ve temiz içme suyuna ulaşım hizmeti konusuna ağırlık vermiştir. Sunulan hizmetler çerçevesinde çevre temizliğinde kadınların erkeklere oranla daha şikayetçi olduğu yapılan anketlerle gözlemlenmiştir. Ankette yer alan “belediye başkanına doğrudan ulaşabiliyorum” sorusuna belde belediyesi olduğu dönemlerde erişim daha kolayken belediye başkanına ulaştığını belirten katılımcılar, mahalleye döndükten sonra başkana ulaşamadığını belirtmiştir. Mahalleye döndükten sonra Büyükşehir bünyesine katıldıktan sonra temizlik, altyapı, ulaşım, kanalizasyon gibi hizmetler konusunda aksama yaşanmadığını tam tersi bir şekilde gelişme görüldüğünü belirtmiştir. Şanlıurfa ili için belde halkı, mahalleye döndükten sonra sunulan hizmetlerden ve hizmetlerin kalitesinden memnun olduğunu dile getirmiş, mahalle olmadan önce bu hizmetlere ulaşmakta sorun yaşadığını belirtmiştir. Ankette

bulunan 17. soruda “belde halkının kendini yönetme hakkı elinden alınmıştır” fikrine katılımcılar olumsuz yanıt vermiş fakat mahalleye dönüşen belde belediyelerinde vatandaşlar meclis toplantılarına katılmak ve mecliste alınan kararlardan haberdar olmak istediğini belirtmiş, büyükşehir belediyesinin aldığı kararlarda mahallenin etkili olmadığını ve karar alma sürecinde katılımcı olmak istedikleri anlaşılmıştır. Anketteki bir diğer bulgu 28. soruda “belediyemiz bizim beğenilerimize uygun bir takım sosyal faaliyetler düzenler” fikrine olumsuz yanıt oranı %86 ile çok yüksek bir orandadır. Bu bulgulardan yola çıkarak Büyükşehir belediyesinin kırsal mahallelerde yaşayan vatandaşların sosyal faaliyetler konusundaki taleplerine uzak kaldığı belirlenmiştir. Bu noktada 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüşen belde belediyelerinde Kanuna karşı çeşitli olumlu ve olumsuz eleştiriler mevcuttur. Başlıca olumlu kritikler; hizmetlerin tek elden ve bütüncül bir yapıya kavuşması konusunda ortak bir anlayışı ortaya çıkarmıştır. Büyükşehir Belediyesi bünyesine katılmadan önce ulaşım maliyetlerini karşılayamayan belde belediyeleri, ulaşım hizmetinin kanunla Büyükşehir belediyelerine verilmesi sonucunda daha büyük bütçeye sahip Büyükşehir belediyelerinin yerine getirmesi daha kolay hale gelmiştir. Olumsuz kritiklere bakıldığında halkın en küçük hizmet için büyükşehir belediyesine ulaşması gerekmiş ve bürokrasiyi arttırmıştır. Ayrıca yetkili makam ve kişilere ulaşmayı zorlaştırdığından bir temsil sorunu ortaya çıkmıştır.

6. SONUÇLAR

Küreselleşme, gelenek ve görenekler aracılığıyla bağlı olan toplumların ayrışıp çözüldüğü, ulusal devlet bakış açısının azalıp yerine daha küçük grupları ve bireyi temel alan bir anlayıştır. Küreselleşme kavramının ortaya çıkması yönetim alanını da etkilemiştir. Sadece toplumsal, sosyal olgular üzerinde etkili olmayıp, devlet otoritelerinin düzenleyici rollerinin üzerinde de sınırlandırmalar yapmaktadır. Genel bir çerçeveden incelendiğinde küreselleşme ve yerellik kavramları birbirini besleyen iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerellik kavramının ortaya çıkışı kentlerin varlığıyla birliktedir. Kentler küresel çağın başlamasıyla birlikte ulusal kalkınmanın en önemli unsuru haline gelmiştir. Bu aşamada kentlerin parçalı bir hal alması yönetim alanında yeni düzenlemeler yapılmasını mecbur kılmıştır. Bu parçalı yapı yerel yönetim kavramının ortaya çıkmasında en etkili olan durumdur. Özellikle Sanayi Devriminin gerçekleşmesiyle nüfusun kentlere doğru akışı kentlerde barınma, altyapı, kanalizasyon, ulaşım gibi temel sorunları ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede yeni yönetim birimleri olarak yerel yönetimler ortaya çıkmıştır. Temelde Avrupa tarzı bir yönetim anlayışı olan yerel yönetimler, Türk tarihi açısından incelendiğinde batı anlayışında olmasa da bir yerel idarenin varlığından bahsedilebilir. Osmanlı dönemi yerel yönetim anlayışı 19. yüzyılda varlık göstermiş ve geliştirilerek varlığını devam ettirmiştir. Türkiye tarihi açısından incelendiğinde Tanzimat Döneminde başlayıp Cumhuriyete kadar çeşitli değişikliklere uğramış fakat tam anlamıyla bir yerel idare anlayışını ortaya koyamamıştır. Cumhuriyet döneminde 1580 Sayılı Kanun, 1984 yılında 3030 Sayılı Kanun, 2004 yılında 5216 Sayılı Kanun ve son olarak 2014 yılında 6360 Sayılı Kanun ile yerel yönetimler üzerinde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. 2004 tarihli 5216 Sayılı Kanun ve 5393 Sayılı Kanun AB entegrasyon sürecinde çıkarılmış kanunlar olup merkeziyetçi etkiyi azaltmaları açısından büyük öneme sahiptirler. 5216 Sayılı Kanun öncesi belediye teşkilatlanmasında kurumların birleştirilmesi, kaldırılması, gibi meseleler İçişleri Bakanlığı vesayetinde gerçekleşirken 5216 Sayılı Kanunla bu görev belediye meclislerine bırakılmıştır. Aynı zamanda bu kanunla başkan ve meclise 5 yıllık stratejik plan hazırlama ve uygulama sorumluluğu verilmiştir.

5216 Sayılı Kanun hizmette bütünlük ilkesi çerçevesinde yerel halkın ihtiyaçlarını kapayan bütün işlerde büyükşehir belediyesini yetkilendirmiş ve sorumlu tutmuştur. 6360 Sayılı Kanunla daha önce büyükşehir belediyesi sınırı adını aldığı büyükşehir olarak belirlenmişken, il mülki sınırlarına çıkarılmıştır. Bu değişikliklerle atanmışlar ile seçilmişlerin yetki alanının eşitlenmesi, seçilmiş büyükşehir belediye başkanına güç kazandırdığından yerellik kavramı çerçevesinde

olumlu bir sonuçtur. Fakat yine aynı değişiklik mülki amir ve belediye başkanlarının yetki uyumsuzluğu sorununu da ortaya çıkarmaktadır.

6360 Sayılı Kanun köylerin, ilçe ve belde belediyelerinin ve il özel idarelerinin durumu açısından değerlendirilmelidir. Öncelikle kanunla 30'a ulaşan büyükşehir belediyelerinde bulunan bütün köyler tüzel kişilikleri sona erdirilerek mahalleye dönüştürülmüştür. Anayasa'da köy yerel yönetim birimi olarak hüküm altına alınmıştır. Köyler halka en yakın yönetim birimi olması açısından katılım ve yerellik ilkelerini en iyi karşılayan birimlerdir. Aynı zamanda büyükşehir belediyesi veya büyükşehir belediyesine bağlı ilçe belediyelerine dahil edilen köylerin mahalleye dönüşmesi büyükşehir için kırsal alana hizmet götürme yükünü üstlenmektedir. Büyükşehir belediyesinin hizmet yükünün artması hizmetlerde aksama ve kalitesizliği ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmanın asıl konusu olan belde belediyelerinin mahalleye dönüşmesine kanun iki tür düzenleme getirmiştir. Birincisi büyükşehir sınırları içinde kalan belde belediyeleri en yakın ilçe belediyesine bağlı mahallelere dönüştürülecektir. İkinci durumda büyükşehir belediyesi olmayan illerde nüfusu 2000'in altında olan belde belediyelerinin kapatılarak mahalleye dönüştürülmesidir. Yasa kapsamında büyükşehir belediye sınırları içerisinde olan belde belediyeleri mahalleye dönüştürülmüştür. Bu durum merkeze uzak olan belde belediyelerine hizmet götürülmesinin zorlaşması ve kaynakların verimli kullanılmasının engellenmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin de taraf olduğu AYYÖŞ (madde 5) göre: yerel yönetim sınırlarında yapılacak değişimlerde anayasa elveriyorsa, bölge halkının referandum yoluyla kararı vermesi ve o yörenin halkına danışılmadan bir değişiklik yapılamayacağı belirtilmiştir. Bu durumda 6360 Sayılı Kanun yerel halka danışılmadan idarenin karar verme gücünü kullanarak vatandaşın söz hakkını kısıtlamıştır. Bu durum yerellik kavramının yerine merkezîyetçiliğin güçlendiğinin göstergesidir.

6360 Sayılı Kanun birçok açıdan eleştirilerin hedefindedir. Kanunla daha önce 16 olan büyükşehir belediye sayısı 30'a yükselmiştir. Büyükşehir belediyelerinin yetki alanı il sınırlarını kapsayacak şekilde genişlemiştir. Kanunla birlikte kırsal alandaki köyler ve beldeler mahalle statüsünü almıştır. Bu durum özellikle kırsal alanlarda yerel hizmetlerin organizasyonunu ve belediyelerin yetki dağılımını önemli ölçüde değiştirmiştir. Büyükşehir belediyelerine ve ilçe belediyelerine daha fazla yetki ve sorumluluk verilmiştir, ancak bu durum yerel düzeyde yönetim karmaşası ve koordinasyon sorularına da yol açabilmiştir. Köy

statüsündeki yerleşim yerlerinin mahalleye dönüştürülmesi kırsal alanlarda yaşayan vatandaşlara ek vergi ve harç yükü getirmiştir. Özellikle emlak vergisi gibi yükümlülüklerde artış yaşanmıştır. Kırsal bölgelerdeki altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi hedeflenmiş olsa da bazı bölgelerde hizmet sunumunda aksaklıklar yaşanmıştır. Belediyelerin genişleyen sorumluluk alanlarına karşılık kaynaklarının yeterli olmaması hizmetlerin etkin sunumunu zorlaştırmıştır. Kanun Büyükşehir Belediyesi sınırlarındaki ilçe sayılarının yeniden düzenlenmesine yol açtığından yerel seçimlerde temsil oranlarını ve seçmen dağılımını da etkilemiştir. Sonuç olarak 6360 sayılı kanun ile yerel yönetim yapısında önemli değişiklikler yapılmış ve merkezîyetçi yapının yerel düzeyde yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Ancak uygulamada bazı eleştiriler ve yerel düzeyde sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bakıldığında araştırmanın konusu olan Şanlıurfa nüfus şartı haricinde büyükşehir belediyesi olma şartına mali olarak erişmiş bir şehir değildir. Şanlıurfa kentleşme sürecinde yolun başında olan bir şehirdir. Kentli olabilmek için önce sosyal ve kültürel bir kimlik oluşturulmalıdır. Bu çerçevede yaşamını idame ettirme aracı olarak kırsal alana bağımlı olan bir kentin kentleşmesi bir yasanın dayatmasıyla olacak bir iş değildir. Büyükşehir belediyesine dönüşmesi idari değil siyasi bir karardır. Bu durumu kanıtlar nitelikte olan çalışmalardan çıkan sonuçlarda hizmetlere ulaşmada zaman açısından sorun yaşandığı tespit edilmiştir. Ayrıca 6360 Sayılı Kanunun çıkarılma gerekçelerinden biri olan halkın doğrudan yönetime katılmasını sağlamak açısından da yeterli olmadığı görülmüştür. Temsil açısından anket sonuçları incelendiğinde büyükşehir belediye başkanı ve meclis üyelerine ulaşmakta halk zorluk çekmektedir. Araştırma sonucunda Şanlıurfa evreninde 6360 Sayılı Kanunun yeniden düzenlenmeye ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir. Genel itibarıyla kanun getirilen yeniliklerle olumlu bir görüntüye sahip olsa da halk nezdinde çok anlaşılmamış ve uygulama konusunda sorunlar yaşandığı belirlenmiştir.

7. ÖNERİLER

Kırsal kalkınma programları: kanunla birlikte kırsal alanların belediye hizmetlerinden yararlanma oranı artmıştır. Belediyeler tarım ve hayvancılık gibi kırsal kalkınmayı destekleyecek projelere öncelik vermelidir. Bu alanlarda kooperatifleşme, modern tarım tekniklerinin yaygınlaştırılması gibi çalışmalarını teşvik edebilirler. Ayrıca Şanlıurfa ili için sulama sistemlerinin geliştirilmesi ve damla sulama sistemine geçilmesi hem var olan kaynakların israf edilmemesi hem de sulanmamış kurak toprakların oluşmasının engellenmesi açısından önemli olacaktır.

Altyapı ve ulaşım yatırımları: genişleyen belediye sınırları ile altyapı hizmetlerinin kesintisiz sunulması kritik hale gelmiştir. Kırsal mahallelere yönelik altyapı yatırımlarının (yol, su, kanalizasyon) hızlı ve etkin bir şekilde planlanması gerekmektedir. Ulaşım ağlarının genişletilmesi ve kırsal alanlarla şehir merkezi arasındaki erişimin iyileştirilmesi önemlidir.

Yerel katılım ve paydaşlarla iletişim: belediyeler mahalle bazlı katılım mekanizmaları oluşturarak yerel halkın görüş ve taleplerini almalıdır. Özellikle yeni katılan kırsal mahallelerin belediye hizmetlerini adaptasyonu için bilgilendirme toplantıları düzenlenebilir.

Kaynak yönetimi ve finansal planlama: belediyelerin yeni görev ve sorumlulukları karşılamak için bütçelerini etkin bir şekilde yönetmesi gerekmektedir. Gelir artırıcı projeler geliştirilerek yerel ekonomiye katkı sağlanabilir. Ayrıca merkezi hükümetten alınacak kaynakların doğru planlanması önemlidir.

Eğitim ve kapasite geliştirme: belediyelerde görev yapan personelin genişleyen sorumluluk alanına göre eğitim alması sağlanmalıdır. Kırsal kalkınma, sosyal hizmetler, tarım ve hayvancılık gibi yeni alanlarda uzmanlaşma teşvik edilmelidir.

Çevre ve sürdürülebilirlik politikaları: kırsal ve kentsel alanların entegrasyonunda çevresel sürdürülebilirliği dikkat edilmelidir. Belediyeler, genişleyen sorumluluk alanlarında yeşil alanların korunması su kaynaklarının yönetimi ve atık yönetimi konularında etkili politikalar geliştirmelidirler.

KAYNAKLAR

- Acar, A. (2019). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'ye yansımaları. *BEÜ SBE Dergisi*, 8(1), 277-293.
- Adıgüzel, Ş. (2012). 6360 sayılı yasanın Türkiye'nin yerel yönetim dizgesi üzerine etkileri: eleştirel bir değerlendirme. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 6(13-14), 153-176.
- Akdemir, T. (2009). Yerel yönetimler ve mali özerklik: Türkiye ve OECD ülkelerinin karşılaştırmalı analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 259-287.
- Akman, Ç., ve Kalender, M. (2018). Yerelde yeni bir merkezi yönetim birimi: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 73 (4), 1025-1056.
- Alıcı, O. (2013). Büyükşehir ilçe belediyelerinin idari ve mali özerkliği. *Yerel Politikalar Dergisi*, 127-152.
- Alıcı, O., ve Özaslan, R. (2020). Büyükşehir belediye meclislerinde temsil sorunu ve meclis üyelerinin üstlenebilecekleri görevlerdeki orantısızlık. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 29(1), 95-115.
- Alodalı, M., Özcan, L., Çelik, F., ve Usta, S. (2007). *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, (özel sayı), 1-11.
- Altan, Y., ve Karaca, F. (2016). Türk metropoliten şehir yönetim sistemindeki değişime 6360 sayılı kanunun etkileri: Samsun büyükşehir belediyesi örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(28), 553-584.
- Altunok, H. (2019). Karşılaştırmalı büyükşehir yönetimi. *İdeal Kent Dergisi*, 28(10), 1255-1259.
- Arap, S. (2017). Yerel yönetimlerde personel sistemi üzerine bir çözümleme. *Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 322018 (1), 120-137.
- Arıkboğa, E. (2014). Büyükşehir belediye meclislerindeki temsil adaletsizliğinin coğrafi ve siyasi görünümleri. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(2), 35-61.
- Arıkboğa, E. (2012). Büyükşehir belediye modeli ve reform. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2,1-30.
- Arıkboğa, Ü. (2015). Türkiye'de büyükşehir belediyesi transfer sistemi ve 6360 sayılı kanunun etkileri. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 37(2), 1-30.
- Arslan, C. *Türkiye'de Yerel Yönetimler ve 2004 Sonrası Yerel Yönetim Reformu*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- Arslan, E. (2018). İngiltere'de yerelleşme politikaları ve yerel yönetimler. *İnsan Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 2868-2884.
- Atmaca, Y. (2013). Optimal belediye büyüklüğü ve yeni büyükşehir belediye yasası. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3

(2), 168-184.

- Aydın, A., Belli, A. (2017). 6360 sayılı Kanun ve yerelde merkezileşme. *The Journal Of Academic Social Sciene Studies* (55), 401-413.
- Aydiner, T. (2023). Cumhuriyetin 100. Yılında büyükşehir belediye meclisleri: 2024 mahalli idareler genel seçimleri öncesi bilanço. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, (özel sayı), 478-499.
- Aygen, M. (2017). Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı üzerine bir inceleme: Türkiye örneği. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 257-276.
- Ayhan, E., ve Önder, M. (2017). Yeni kamu hizmeti yaklaşımı: yönetişime açılan bir kapı. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 3(2), 19-48.
- Azaklı, S., ve Özgür, H. (2005). Belediye organları ve organlar arası ilişkiler: başkan, meclis ve encümen. 297-319.
- Babaoğlu, C. (2018). Türkiye’de anakentlerde engellilere yönelik hizmetler ve sorun alanları. *Tesam Akademi Dergisi*, (özel sayı), 79-110.
- Balcı, Y. (2014). 3030, 5216, ve 6360 sayılı kanunlar çerçevesinde Türkiye’de anakent alanlarında kentsel gelişim. *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, (Dönem Projesi), 1-68.
- Barlas, E., ve Karagöz, B. (2007). Subsidiarite ilkesi: kavramsal bir çerçeve. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 155-174.
- Batuman, B. (2010). Toplumcu bir belediyecilik modeli: yeni bir belediyecilik hareketi 1973-1977. *Mülkiye Dergisi*, 34(266), 223-241.
- Belli, A. (2017). Türk yerel yönetim sisteminin yerellik ilkesi açısından değerlendirilmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(3), 75-92.
- Berkün, S., ve Durmaz, V. Yerel yönetimlerin etkinliğinde ekip çalışmasının rolü: yerel yönetim birlikleri. *International Anatolia Academic Online Journal*. 43-52.
- Bozlağan, R., ve Can, A. (2009). İl özel idaresinde valinin yürütme organı olması sorunu ve bir çözüm önerisi. *Öneri Dergisi*, 8(32), 217-232.
- Canpolat, H., ve Haktankaçmaz, İ. (2010). Londra büyükşehir yönetiminde yerel yönetim sorunları. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 19(1). 1-14.
- Cavlak, H. Subsidiarite (Yerellik) ilkesi ve Avrupa Birliği çevre politikası. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 134-145.
- Coşkun, B., Pank, Ç., ve Şen, E. (2019). Metropoliten kent yönetimine geçiş: Türkiye ve İtalya örnekleri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(2), 301-314.
- Çağdaş, T. (2011). Türkiye’de yerel yönetimlerde idari özerklik. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 30(1), 391-416.

- Çalcalı, Ö. (2014). 6360 Sayılı Kanunun Türkiye’de yerel yönetimler sistemine getireceği değişiklikler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 23(4), 49-68.
- Çelik, A. (2005). Belediye başkanlarının geçici olarak görevden uzaklaştırılması üzerine bir çalışma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (14), 145-159.
- Çelik, A. (2014). Sosyal belediyeçilik anlayışı: Şanlıurfa büyükşehir belediyesi örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 1-20.
- Çelik, A. (2013). Yerel özerklik açısından 5393 sayılı belediye kanununun genel bir değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 17-28.
- Çelik, V., Çelik, F., ve Usta, S. (2008). Yerel demokrasi ve yerel özerklik ilişkisi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 87-104.
- Çelikyay, H. *Avrupa Birliği ülkelerinde metropoliten kent yönetim sistemi: İstanbul ve Londra kentleri incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2010.
- Çetin, S. (2009). Yerel yönetim birimi olarak Türkiye’de il özel idareleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 249-258.
- Çetin, Z. (2015). Türkiye’de il özel idaresi sisteminin dönüşümü ve 6360 sayılı kanunun dönüşüme etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 247-266.
- Çetin, Z. (2015). Türkiye’de il özel idaresi sisteminin dönüşümü ve 6360 sayılı kanunun dönüşümüne etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 247-266.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye’de yerel yönetimler. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- Çiftelinar, R. (2006). Yeni il özel idaresi yasasına eleştirel bir bakış. *Yasama Dergisi*, 2, 124-144.
- Çolak, H. (2012). Türk toplumunda demokrasi ve yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi bağlamında 1580 sayılı belediye kanunu yasama müzakereleri. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 49, 33-55.
- Çolak, H. (2012). Türk toplumunda demokrasi ve yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi bağlamında 1580 sayılı belediye kanunu yasama müzakereleri. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 49, 33-55.
- Dağlı, Z., ve Özgül, G.C. (2019). Kamu yönetimi sistemi içinde yeni bir birim olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının işlevi: İzmir örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 28 (1-2), 25-44.
- Derdiman, C. (2012). Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin ve bu belediyelerin yapılarındaki yeni değişikliklerin anayasaya uyumu sorunu. *SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 51-83.
- Dik, E. (2014). 6360 Sayılı Kanun bağlamında köylerin mahalleye çevrilmesi

- sorunu. *Mülkiye Dergisi*, 38 (1), 75-102.
- Emini, F. (2009). Türkiye’de yerel yönetimler reformunun iç ve dış dinamikleri. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16(2), 32-47.
- Erbaş, S. (2023). Londra, New York, İstanbul ve Ankara büyükşehir belediyeleri stratejik planlarının birleşmiş milletlerin şehirlerde planlama yaklaşımı ile birlikte değerlendirilmesi. *OMBDUSMAN Akademik Dergisi*, 9(18). 165-211.
- Ertan, B. (2002). Yerel yönetim kavramı. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 11(1), 22-30.
- Ertaş, H. (2016). Türkiye’de yerel yönetim birimlerinin görev ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat ve karşılaştırmalı analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 11, 87-113.
- Ertaş, M. (2011). Kentsel dönüşüm çalışmalarında sosyal boyutun incelenmesi, Ankara ve Londra örnekleri. *Selçuk Teknik Dergisi*, 10(1),1-18.
- Eryiğit, B. (2018). Metropolitan alanların yönetimine dair kuramlar ekseninde Türkiye’de büyükşehir belediye mevzuatının irdelenmesi. *TESAM Akademi Dergisi*, (özel sayı), 51-76.
- Genç, N. 6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a etkileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (özel sayı), 1-29.
- Gözübüyük, Ş., ve Kili, S. (1982). Türk anayasa metinleri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları*, 496(2), TBMM Kütüphanesi, 27-42.
- Gül, H., ve Batman, S. (2013). Dünya ve Türkiye örneklerinde metropolitan alan yönetim modelleri ve 6360 sayılı yasa. *Yerel Politikalar Dergisi*, 7-47.
- Günel, V., ve Ağın, A. (2023). Türk kamu yönetiminde büyükşehir belediye yönetimi: 6360’ın 10 yılı. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(2-1), 277-295.
- İkizer, İ. (2015). Kent konseylerinin bağımsızlığı ve belediye başkanları ilkeler sözleşmesi. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(özel sayı), 157-173.
- İzci, F., ve Turan, M. (2013). Türkiye’de büyükşehir belediyesi sistemi ve 6360 Sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi sisteminde meydana gelen değişimler: Van örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 117-152.
- İçmen, R. *Türkiye’de belediye personeli*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- Inaç, Ü., ve Ünal, F. (2006). İngiltere’de yerel yönetimler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 125-140.
- Kalağan, G. (2018). Türkiye’de 6360 sayılı büyükşehir yasası kapsamında büyükşehirler/bütünşehirler: yönetsel yapı, mali/iktisadi boyut ve gelecek vizyonu üzerine bir tartışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(25). 591-603.

- Kaplan, G. (2005). Yeni il özel idaresi kanununa göre il genel meclisi ve encümeni kararları üzerinde vesayet denetimi. *AÜHFD*, 54(3), 122-155.
- Karaarslan, M. (2013). Nasıl bir yerel yönetim ? 6360 sayılı kanun üzerine bir değerlendirme. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17-18 (26-27-28-29), 123-162.
- Kartal, N. *İl özel idarelerinin yeniden yapılandırılması: uygulama aşaması üzerine bir çözümleme*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Kavruk, H., ve Yaylı, H. (2008). 2004 belediye reform çalışmalarında idari vesayete ilişkin düzenlemelerinin değerlendirilmesi ve bir araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3), 1-31.
- Kayan, K. Görev, yetki ve sorumluluklar açısından 5216 sayılı büyükşehir belediye kanununun getirdiği yenilikler ve Kocaeli büyükşehir belediyesinin uygulamaları. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 200-222.
- Kaynak, Tolga. *6360 Sayılı Kanun ve Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı*. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Kocaoğlu, M. *Yerel Yönetimlerde Katılım Kültürü (Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği)*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Koç, A., ve Arap, İ. (2019). Türk idare teşkilatında atipik yeni bir örgütlenme: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 28 (4), 91-123.
- Koçak, S., ve Kavsara, V. (2012). 5302 Sayılı kanun sonrasında il özel idarelerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10(20), 61-92.
- Köken, E. (2016). Büyükşehir belediye meclisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(4), 3511-3528.
- Köken, E. (2016). Büyükşehir belediye meclisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(4),3511-3528.
- Muratoğlu, T. (2011). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türk hukuku. *İÜHFM*, 1019(1-2), 737-776.
- Muratoğlu, T. (2015). Mahalli idareler mevzuatında 6360 sayılı kanunla yapılan değişiklikler. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(32), 59-96.
- Muratoğlu, T. Mahalli idareler mevzuatında 6360 sayılı kanunla yapılan değişiklikler. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(32), 59-93.
- Oktay, T. (2016). 6360 sayılı kanuna dayalı büyükşehir belediye reformunu anlama ve anlamlandırma. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1(1). 71-131.
- Ökmen, M., ve Arslan, R. Türkiye’de 6360 sayılı yasa ile yeni kurulan büyükşehir belediyeleri: Manisa büyükşehir belediyesi örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (özel sayı), 88-101.

- Özdemir, S., ve Meşhur, M. (2011). 5216 sayılı büyükşehir belediyesi yasasının belde belediyelerinin planlama süreçleri üzerinde yarattığı etkiler. *Megaron Dergisi*, 6 (3), 171-183.
- Özer, M.A. (2013). Yerel yönetimler reformunda reform: 6360 Sayılı Kanunun düşündürdükleri. *İdarenin Sesi Dergisi*, 146 (2011), 97-124.
- Özer, Y., ve Yontar, İ. (2018). Yerel demokrasinin kalite göstergesi olarak idari ve mali özerklik. *Hukuk ve İktisat Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 100-110.
- Özgür, H., ve Yavuzçehre, P. (2016). Türkiye'nin büyükşehir belediyesi sistemi : 1982-2015. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 903-926.
- Özgür, H., ve Yavuzçehre, P. Türkiye'nin büyükşehir belediye sistemi: 1982-2015. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1),903-926.
- Polatoğlu, A. (2015). Büyükşehir belediye modeli ve Türkiye'de uygulanması üzerine düşünceler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 43-62.
- Ross, J. (2001). London: management philosophy of the Greater London Authority. *Public Money and Management*, 21(4), 35-42.
- Sadioğlu, U., Özacit, İ., ve Ömürgülşen, U. Yeni büyükşehir belediyesi modeli: Türkiye'de değişen/değişmeyen merkezileşme ve adem-i merkezileşme politikaları. *Yasama Dergisi*. 30, 71-90.
- Sarıççek, E. *Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve son dönemlerde yapılan yetki devirlerinin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ) açısından ele alınması*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Savaşkan, O. (2020). Türkiye'de belediye başkanı olmak: sınırlar, stratejiler ve meşruiyet. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 29 (2), 57-83.
- Sezer, Y., ve Torlak, E. (2005). Belediye ve büyükşehir belediyesi kuruluş kriterleri. *AÜEHFD*, 9(3-4), 516-530.
- Sweeting, D. (2002). Leadership in urban govenance: the mayor of London. *Local Government Studies*, 28(1), 3-18.
- Şahin, A., Söylemez, A., Faruk, Ö., ve Taşpınar, Y. (2015). Ankara büyükşehir belediyesi ve kurumsal kabiliyet ve kapasitesi. 13. *KAYFOR (Kamu Yönetimi Kongresi) Bildiriler Kitabı*, Konya, 1348-1357.
- Tamer, M. (2016). Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı ve Türkiye. *International Journal of Academic Value Studies*, 2(3),133-144.
- Tarhan, E. (2013). Büyükşehir belediyelerinde belediye başkanının yetkileri: Fransa (Paris),İngiltere (Londra) ve Türkiye karşılaştırmalı analizi. *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, 2, 102-120.
- Tarhan, E. *Büyükşehir Belediye Başkanının İlçe Belediyeleri Üzerindeki Yetkileri ve Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, 2012.

- Tarkan, O. (2020), 1855-2020 Döneminde Türkiye’de büyükşehir belediye yönetiminin gelişimi. *Strategic Public Management Journal*, 6(12),01-41.
- Taşçier, A. (2018). Neoliberalizmde merkezileşme-yerelleşme gerilimi: il özel idareleri, YİKOB örnekleri ve yerelde merkezileşme. 650-660.
- Taştekin, A. (2020). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na Türkiye’nin koyduğu çekincelerin yeniden değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(3), 594-609.
- Tekin, Ö. (2018). Türkiye’de büyükşehir yönetimi ve 6360 sayılı yasanın getirdiği değişim: Konya örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, 84-105.
- Thornly, A., Rydin, Y., Scanlon, K., ve West, K. (2002). The Greater London Authority interest representation and the strategic agenda. *LSE London*, 8, 1-16.
- Travers, T., ve Whitehead, C. (2010). A mayor and assembly for London: 10 years on. 1-6.
- Urhan, V. Türkiye’de yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması. *Sayıştay Dergisi*, (70), 85-102).
- Urhan, V. Türkiye’de yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması. *Sayıştay Dergisi*, (70). 85-101.
- Ünal, F. (2011). Tanzimattan cumhuriyete Türkiye’de yerel yönetimlerin yasal ve yapısal dönüşümü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 241-247.
- Üzmez, U. (2012). Reformun büyükşehir belediye encümenlerine etkileri ve işlevleri üzerine bir değerlendirme. *Hukuk ve İktisat Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 305-313.
- Weiker, W. (1968). The Ottoman bureaucracy: modernization and reform. *Administrative Science Quarterly*, 13(3), 451-470.
- Yamaç, M. (2014). Tarihsel gelişim içinde üniter bir yapıda yerel yönetim: İngiltere Örneği. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 1-22.
- Yaman, K., ve Aydın, İ. (2018). Metropolitan yönetim modellerinin karşılaştırılmalı incelenmesi: Paris örneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 1989-1996.
- Yanardağ, M. *6360 Sayılı Kanunla mahalleye dönüşen belde belediyelerinde halkın memnuniyeti üzerine bir araştırma: Bursa büyükşehir belediyesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, 2022.
- Yetkin, O. (2020). Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin yapısı ve geleceği. *Akademik Düşünce Dergisi*, 1, 5-16.
- Yetkin, O. (2020). Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin yapısı ve geleceği.

Akademik Düşünceler Dergisi, (1), 5-15.

- Yıldırım, A., ve Yıldırım, K.E. (2017). Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının yönetim açısından etkinliği. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 17-28.
- Yörükoğlu, F. *5393 Sayılı Belediye Kanunu Bağlamında Türkiye’de Belediye Reformu*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Yüceyılmaz, H., ve Özgür, H. (2019). Türkiye’de yerel yönetimlerde norm kadro literatürünün analizi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 106-128.
- Zengin, O. (2014). Büyükşehir belediye sisteminin dönüşümü: son on yılın değerlendirmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 2, 95-114.
- Zor, Z. (2021). Türkiye’de yerel yönetim reformlarında subsidiarite ilkesinin etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 8(76), 2816-2829.
- Zvolska, L., Lehner, M., Palgan, Y., Mont, O., ve Plepys, A. (2019). Urban sharing in smart cities: the cases of Berlin and London. *The International Journal of Justice and Sustainability*, 24(7), 628-645.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim Soyisim : EMİNE EZME
Doğum Tarihi : 0000-00-00
Doğum Yeri : ŞANLIURFA
Telefon : 0500 000 00 00
E-Posta : ezmeelif@gmail.com